

SATUL ȘI ȘCOALA

BCU Cluj / C. No. 19-12 / Library Cluj

REVISTA DE EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚĂMÂNT

Satul și Școala

Redactată de C. IENCICA și D. GOGA, profesori.

Correspondența pentru redacție:

Constantin Iencica Str. Mărzescu Nr. 21, Cluj.

Correspondența pentru administrație:

Dimitrie Goga Str. Romei Nr. 28, Cluj.

Abonamentul 120 lei pe an pentru învățători; 150 lei pentru școli.

Inreg. la Trib. Cluj, S. III, sub Nr. 1507—1938.

C U P R I N S U L N-rului 9—12, Anul VIII.

<i>Regele Carol II:</i> Regele Carol I și cultura românească	259
<i>Const. Sporea:</i> Cuvinte regale norme educative	262
<i>Dr. Lucian Bologa:</i> Organizarea bibliotecilor școlare	265
<i>Dr. Ilie Dăianu:</i> Învățătorul Romul Simu	269
<i>Titu L. Valea:</i> Școlile noastre din Țările Balcanice	271
<i>Liviu Patachi:</i> Dascăli de altădată	279
<i>Aldo Agazzi:</i> Educația corporativă (trad. Lia Gotea-Arigonni)	281
<i>Beniamin Franklin:</i> Calea spre fericire (trad. de P. Grimm)	286
<i>Johanna Rosler:</i> Istoria bisericii luterane din comuna Cloașterf	287
<i>Dr. Ilie Dăianu:</i> M'am pornit la școală	289
<i>Ludwig Detter:</i> O istorie din zilele noastre (trad. de Șt. O. Iosif)	295
Din carnetul unei învățătoare (trad. de V. B.)	303
<i>Dimitrie Goga:</i> Poetul Ion Moldoveanu	305
† <i>Ion Moldoveanu:</i> Ideal. Rugă. (Poezii).	306

CRONICĂ:

Implinim opt ani de existență. — Săptămâna copiilor. Comemorarea lui Vasile Conta. — Un bust lui Ion Pop-Reteganul. — Noul membri ai Academiei Române. — Tezaur Tracic. — Douăzeci milioane locuitori. — Laboratorul de Psihologie. — Cursuri de vară. — Pensionarea învățătorilor. — Durata vacanțelor școlare. — Numărul orelor săptămânale. — Școala primară în Polonia. — Fumatul și tineretul. — Gimnastica în școlile din Franța. — Ingrijirea dinților în Suedia. — Limbile străine în școli. — Ziarele americane și problemele școlare. — Conducătorul în școală. — Socialismul în școlile din Mexico. — Congresul internațional al școlilor în aer liber. — Munca de folos obștesc. — Copiii și scena. — Analfabetismul în Budapesta. — Frecvența în Olanda. — Instrăinarea școlilor în Franța. — Convenția culturală italo-germană. — Lupta contra fumatului. — Centenarul grădinilor de copii. — Reducerea anilor de studii în școala primară din Germania. — Cheltuiala pregătirii și leafa învățătorilor. — Noua lege a învățământului primar în Portugalia. — Frecvența școlară și analfabetismul în Jugoslavia. — Măsuri în legătură cu problema populației în Italia. — Învățământul cusutului în școlile de băieți. — Lupta contra tendinței de a părăsi satul. — Reguli caligrafice în școală. — Din viața unui dictator. — Incendiile cauzate de copii. — Nu se mai țin examene de fine de an. — Cursuri de repetiție pentru învățători. — Semn distinctiv pentru elevii premilitari. — Ce fel de școli are Turcia. — Când au apărut primele creioane. — Adevărul în fabula „Greierile și furnica”. — Influența luni. — Părintele cărții poștale ilustrate. — Iordan Tacu. — O inscripție cu tâlc. — Cifre grăitoare.

SATUL ȘI ȘCOALA

ANUL VIII. Nr. 9—12.

MAI—AUGUST, 1939.

REGELE CAROL I ȘI CULTURA ROMÂNEASCĂ.

DISCURSUL ROSTIT DE M. S. REGELE CAROL II LA ACADEMIA ROMÂNĂ.

În acest an comemorativ, în care toată suflarea românească serbează cu adâncă evlavie o sută de ani dela nașterea primului Rege al României, această ședință solemnă a Academiei Române are un tâlc deosebit.

Vieța Academiei nu este ea oare strâns legată de domnia Regelui Carol I?

Renăscută în forma Societății Academice Române odată cu suirea Sa pe Scaunul Domnesc, fiecare fapt însemnat al acestei domnii a însemnat un spor de prestigiu și o întărire a celui mai înalt așezământ de cultură națională.

Sărbătorirea acestui centenar de către Cenaclul Academic era o elementară datorie a ei; dar știu prea bine că ședința de astăzi nu este izvorită din acest simț al datoriei, ci dintr'un avânt al inimei fiecărui dintre Domniile Voastre, către acela care v'a purtat atâta grije și care credea cu atâta tărie în înalta menire a Academiei Române.

Aci nu este locul ca în această clipă să amintesc înaltele însușiri de om politic și de general al acestui mare Suveran, cu toate că la acest bărbat, politica era însușirea de căpetenie, totuși interesul ce-l arăta culturai era o ramură a înaltelor Sale griji pentru propășirea Statului.

Grija culturală, dar și grija politică.

Carol I a crezut ferm că în calea înălțătoare a dezvoltării României, opera culturală a Academiei avea un loc de frunte, căci iată cum se rostește în 1870, către ea:

„Chemăți a fi păzitorii tezaurilor intelectuale ale României, sunteți meniți a desvolta, departe de agitațiunile febrile ale unor aspirațiuni necoapte, adevăratele forțe ale națiunii și a răspândi în popor, prin exemplul ce-l dați, convicțiunea că în timpurile moderne o muncă conștiințioasă și cugetări serioase sunt singure în stare a da unui Stat putere și viață!“

Din nou, în 1890, când vine împreună cu scumpul Meu Părinte în mijlocul Domniilor Voastre, spune, răspunzând întâmpinării lui Mihail Kogălniceanu:

„Având acum pe Moștenitorul Meu lângă Mine, voiu deștepta și voiu încălzi neconținut în inima Sa simțământul datoriei către Țară și al iubirei de patrie pentru că la timpul Său să poată ocupa cu vrednicie locul înalt, de unde e chemat să fie un apărător convins al instituțiilor Țării, un sprijinitor plin de râvnă și înfocat al limbei și al literaturii românești.

pe care am îmbrățișat-o cu atâta statornicie și dragoste din ziua când numele Meu a fost înscris în fruntea Academiei.

Această onoare o pot răsplăti numai prin o voință hotărâtă de a face ce este în puterea Mea, ocrotind științele și împodobind istoria națională prin fapte vrednice ale neamului românesc“.

Din aceste vorbe reese și mai lămurit felul în care vedea menirea de frunte a Academiei în întregul organizării Regatului.

El a crezut în Academia Română, a crezut hotărât în rolul ei, în dezvoltarea politică a Țării, lucru pe care-l afirmă din nou cu prilejul jubileului de 25 ani al Academiei Române.

„Renumele Academiei noastre, încă tânără... trebuie să aibă un răsunet departe peste hotarele Țării, spre a atrage în Capitala României bărbați însemnați, cari să se încredințeze că vechile Principate Dunărene s'au transformat în un centru de civilizațiune și de propășire și au devenit prin vitejia armatei, ce a uimit lumea, prin avântul său și tăria sa, — un Stat puternic și neatârnat, stabilit pe temelii așa de tari, încât nici o sguđuire nu-l mai poate sdruncina“.

Iată, după cum am zis, concepția politică care a avut-o Regele Carol I în rostul Academiei.

Rolul Academiei în politica națională.

Dar acest rol al ei nu se mărginea pentru El numai la o politică culturală, ci avea unul hotărât de politică națională.

Legăturile noastre internaționale de atunci, împiedecau pe Suvăranul Țării să se rostească hotărât

asupra aspirațiunilor de unire a tuturor Românilor

Aceste aspirațiuni erau o parte vie a inimei fiecărui Român și deci a inimei lui Carol I.

În Academia Română putea El găsi un refugiu pentru aceste aspirațiuni firești ale întregului Său neam, căci ea a fost cu mult înainte de unificarea politică și teritorială a României, unificarea de suflet a întregului Românism.

Academia Română chiar dela întemeierea ei, necunoscând hotarele politice, n'a vrut pentru Români să cunoască decât un singur hotar, acel firesc al neamului.

Această credință, stăpânită din rațiune diplomatică, a svâcnit totuși odată din sufletul Său în fața acestui cenaclu, cu prilejul ședinței festive din 13 Mai 1906:

— „Iniințată sub numele de Societate Literară, începuturile ei au fost modeste; munca însă, pe care a desfășurat-o în acele patru decenii — unind într'un suflet pe reprezentanții culturii tuturor Românilor — a fost din ce în ce mai mare, așa că puteți privi cu mândrie calea străbătută și războaiele dobândite“.

Dar dragostea cea mai mare care o purta Academiei, era izvorită totuși, dintr'o convingere filosofică mult mai adâncă:

Limba!

A crezut, și bine a crezut că limba era darul cel mai scump ce-l poate avea o națiune: limba e asemenea unor moaște sfinte, căci ea este afirmațiunea cea mai vie a continuității, a unității și a vieții unui neam. Ce frumos sunt exprimate aceste convingeri în alocuțiunea din 7 Aprilie 1897:

— „Iubirea Mea pentru frumoasa noastră limbă crește din an în an.

Cu atât mai mare este dar nerăbdarea Mea ca bogatul tezaur de cuvinte să fie alcătuit cât mai curând“.

Din mai toate cuvântările Sale ținute aci, reiese această grijă, aș putea zice părintească, pentru limba noastră.

Ca părinte, se temea de influențe otrăvitoare, venite dintr'un mediu necorespunzător tradiției naționale.

El a avut credința justificată, că Academiei îi revine datoria de a priveghia la menținerea limbei în cadrul cât mai tradițional, a frâna unele tendințe nepermise a invada această comoară națională cu cuvinte ce n'au nici un rost.

La noi, literatura mai înaltă desvoltându-se mai târziu, opera nu era greu de îndeplinit și totuși, fără a cădea într'o exagerare nerațională, prea puțin s'a pus stavilă, prea s'au deschis larg porțile unor cuvinte cari n'au nimic de împărtășit cu sufletul românesc.

Iată cum se rostește Regele Carol I în această privință, în 1884:

— „Nu mai puțin trebuie să ne ocupăm și de viitor... de limba noastră care s'a păstrat neatinsă în câmpiile roditoare ale Dunărei, în plaiurile mărețe ale Carpaților, aceste ținuturi încântătoare, descrise cu măiestrie și în o limbă așa de curată de poetul nostru popular Vasile Alecsandri.

Ce sarcină mai dulce poate avea Academia, decât a lua sub paza sa această limbă veche, pe care poporul o înțelege și iubește!

Menținem dar aceste frumoase expresiuni întrebuițate de străbuni și nu ne temem de cuvinte cari au căpătat de veacuri împământarea.

„Superflua non nocent“.

„Ce limbă are norocul de a dis-

pune de trebuie să fie mândria fiecărui popor, care trebuie să fie scrise pe steagul fiecărei armate: vornicie, vitejie, bravură, eroism?

Să ne ferim însă de o îmbelșugare de expresiuni moderne cari nepunând o stavilă la timp, vor înstrăina poporului limba sa.

Am fost îndemnat a rosti aceste câteva cuvinte prin dragostea ce am pentru frumoasa și bogata limbă română“.

Izvoarele limbii!

Izvoarele curate, din care fiecarea trebuia să se adape, erau poezia populară și vechile cărți în limba română, de exponenții școlii latinești. El care aprecia la justa lor valoare pe un Massim, pe un August Treboniu Laurian, nu fugea de vorbe de obârșie slavonă, căci ele fuseseră încetățenite în limba noastră prin valorile vremurilor și întru nimica nu scădeau temelia latină a culturii noastre.

Iată ce duios și cu câtă adâncă pricepere se glăsuiește la 1 Aprilie 1891 asupra acestei probleme așa de arzătoare în concepția Sa:

„Frumoasa limbă română în al cărui geniu M'am silit a pătrunde și pe care am îmbrățișat-o cu atâta căldură și dragoste, s'a întărit pe temelie trainică și a reinviat în vechea sa strălucire; însă, cu toate perturbațiunile, dânsa n'ar fi putut niciodată să fie primejduită, având rădăcini prea adânci și un razim prea puternic în cărțile bisericești, în cronice și în poezia populară.

Literatura bisericească cu toate înrăuirile slavone și grecești, este un izvor bogat al limbei vechi, păstrând unitatea în scriere și vorbire, și a fost astfel adevărata legătură între toți Românii din diferitele țări.

Citirea acestor cărți vechi, cari înalță sufletul și cari sunt o mângâiere în ceasul de suferință, deschide scriitorilor noștri un câmp întins, și arată că limba strămoșească este limba noastră clasică — având pentru popor un sunet așa de atrăgător.

Cronicarii noștri ne grăesc în această frumoasă limbă trecutul și zugrăvesc într'un mod cumpătat, însă în culoare așa de vie, furtunile și luptele crâncene înfruntate de Români, încât fiecare trebuie să fie cuprins de mirare cum neamul său românesc a putut să biruiască atâtea greutăți și să stăpânească atâtea primejdii, cari îl aduceau adesea la marginea prăpastiei, fără a fi fost înghițit de valurile îngrozitoare ale vremilor turburate și întunecoase de pe atunci“.

Am reamintit această pagină din cuvântarea ținută pentru jubileul Academiei, pagină, care n'ar trebui să lișească din nici o antologie a limbei românești, căci ea exprimă așa de lămurit dragostea ce avea primul Rege al României pentru limba poporului Său și pentru acea duiosă și fermă convingere în destinul neperitor al neamului Său. E o bucată literară plină de cea mai delicată noblețe și de un stil de o perfecție rar atinsă. Mai departe în această cuvântare, Regele Carol I mai zice:

— „Poezia populară răstrânge într'un chip minunat aceste vremuri grele ale unui trecut plin de nesiguranță și de durere.

„Pe când munca intelectuală, dorința și trebuința de a învăța și de a-și ascuți mintea s'au deștepțat și au luat o dezvoltare însemnată cu viața politică, poezia era de veacuri adânc sădită în inima Românilor și orice popor s'ar pu-

tea fâli cu cugetările — unele mărețe, altele drăgălașe și atrăgătoare — adunate în această comoară bogată a limbei noastre.

„Simțămintele înalte, spiritul războinic, durerea și nădejdea, tânguirea și mângâierea, cari răsuflă în acest frunziș poetic, sunt tocmai oglinda unui trecut plin de bărbăție, de încercare și de neazuri, un învățământ puternic pentru generațiile prezente și viitoare.

„Mândru poate fi dar poporul român de geniul său poetic pe aripile căruia s'a ridicat la o înălțime care l-a ferit de înrăuriri străine și nepriincioase, ocrotind chiar credința și naționalitatea sa.

„Poezia a devenit astfel cea dintâi temelie a limbei“.

Dicționarul limbii române.

Acest gând neîncetat de a nu pierde comorile limbei noastre, a făcut ca stăruitor să ceară Academiei să făurească acel scrin scump în care să se păstreze neștirbit acest bun atât de neprețuit al trecutului, ca să ne fie întărire sufletească, în orice clipă și pildă vie pentru toți mânăitorii penei.

De aceea în 1884 spune:

— „Supun dar în chibzuire Domniilor Voastre, dacă nu ar fi folositor de a face un fel de „Ety-mologicum magnum Romaniae“, conținând toate cuvintele vechi, cari altmintrelea vor fi pierdute pentru generațiunile viitoare“.

Până la sfârșitul vieții Sale a tot sfătuit să se grăbească terminarea acestei lucrări, care transformându-se în Dicționarul limbii Române, nici până astăzi n'a fost completat.

Iată ultimul îndemn ce-l da în 1912, insistând încă odată pentru desăvârșirea acestei lucrări în care credea așa de mult:

— „Marea Mea dorință ar fi fost ca lucrarea Dicționarului Limbei Române să se grăbească cât mai mult, spre a putea avea mulțumirea sufletească de a-l vedea dus la bun capăt încă în zilele Mele“.

Ce frumos ar fi dacă, drept suprem omagiu adus marelui Rege, Academia ar putea desăvârși această operă, în acest an al centenarului Său.

Indemn la studiul Istoriei și al Științei.

Grija ce o purta lucrărilor Domniilor Voastre nu se mărginea numai la studiul limbei și nu rareori îndemna la studiul istoriei și al științelor cum de pildă în cuvântarea din 22 Martie 1888:

— „Neîncetat urmărim lucrările Domniilor Voastre și constatăm cu vie plăcere că prin sânguința și munca membrilor Academiei, știința și istoria noastră au fost înzestrate cu un material prețios și însemnat.

„Academia a deschis astfel un izvor bogat, care ne-a desvăluit trecutul și care este menit a servi generațiilor viitoare, ca să aprecieze împrejurările grele pe care, Țara le-a străbătut pentru a ajunge la înălțimea de azi“.

Apăsând mai tare asupra nevoii studiului istoriei la 13 Martie 1900, spune aceste cuvinte:

— „Necurmatul interes care Mă însufletește pentru Academie, M'a îndemnat să urmez tot mai de aproape lucrările sale, mai ales acelea cari au de scop a lămuri epocile depărtate ale istoriei noastre naționale prin cercetarea autorilor vechi și a bogatelor izvoare, cari ne dau adevărata icoană a vremurilor trecute și ne arată datinile și moravurile poporului român.“

O judecată sigură asupra condi-

țiunilor de traiu și de dezvoltare ale unui popor neputându-se dobandi fără o adâncită cunoștință a întregii sale istorii, privesc ca o datorie de a studia cu deamănuntul și trecutul neamului românesc — care se coboară din o așa mândră obârșie — spre a putea înțelege mai bine firea lui și însușirile proprii cari l-au îmboldit pas cu pas, prin greutate și lupte seculare spre a-l aduce acolo unde se află astăzi“.

Domnilor,

Acest interes așa de viu ce-l purta Regele Carol I lucrărilor Academiei, a fost urmat cu aceeași grijă de Regele Ferdinand, intrând astfel în tradiția Suveranilor României.

Gândul de a sprijini, de a urmări cu viu interes opera așa de vastă a acestui înalt cenaclu intelectual, n'a fost numai o cerință și o grijă pentru orice activitate românească a conducătorului Statului, ci și un imbold din sufletul nostru.

Deși grija de căpetenie a Regilor României este și a fost întărirea ostirei, nici odată n'am uitat că adevărata putere a unei națiuni nu stă exclusiv în forța ei armată, ci și în calitatea producțiunei ei intelectuale.

Privind la dezvoltarea culturală a Țării noastre, de când există

Academia, putem fi mândri de progresele desăvârșite și putem spune, că dorințele primului Rege al României au început a se îndeplini.

Domnilor,

Această comemorare ce o sărbătorim astăzi nu poate decât să întărească legăturile ce dăinuiesc între Academie, dela înființarea ei și Dinastia Română.

Am ținut deci, ca la această ser-

bare să participe și iubitul Meu Fiu, Marele Voevod de Alba-Iulia, ca astfel să intre și El în tradiția Inaintașilor Săi și să înceapă de acum să se intereseze de lucrările Domniilor Voastre.

Mulțumindu-vă, d-le președinte, pentru cuvântarea ce ați ținut-o

și pentru cuvintele ce Mi le-ați rostit, țin să asigur din nou Academia de tot interesul ce port lucrărilor sale și de toată credința Mea, că această înaltă instituțiune culturală lucrează și va lucra întotdeauna pentru întărirea și prestigiul culturii românești.

CUVINTE REGALE, NORME EDUCATIVE.

de CONST. SPOREA

fost director al Școlii normale din Deva.

Era în toamna anului 1937. Directoarele și directorii școlilor normale fuseseră convocați la Predeal, ca împreună cu reprezentanții Oficiului Național de Educație a Tineretului (O. E. T. R.) să discute posibilitățile de colaborare între școală și străjerie.

Un asemenea congres era de mult dorit. Armonizarea activității acestor două instituții devenise o necesitate stringentă.

Din discuțiile urmate s'a ajuns la concluzia, că o perfectă unitate de acțiune între școală și străjerie va fi posibilă mai ales atunci, când conducerea acestor două instituții va fi concentrată în mâna aceleași persoane, deci a directorului.

Dar sore a putea fi comandant străjer, era necesar un curs de inițiere la unul din centrele de îndrumare străjerească. A urmat deci, în mod firesc, chemarea directorilor și directoarelor la cursurile de inițiere și îndrumare. Printre ei mă găseam și eu repartizat la centrul Breaza, unde mi-am început activitatea. Și cu toate că în întimitatea sufletului nostru eram cu toții convinși de necesitatea frecventării acestor cursuri, noi, cei de vârsta mai înaintată, ne-am

decis cu destulă greutate să le urmăm. Motive aveam nenumărate.

Ne temeam că articulațiile membrilor noastre nu-și vor recăpăta flexibilitatea reclamată de executarea exercițiilor programate.

Unii dintre noi, în urma îndelungatei vieți de birou, trăiam de ani de zile cu alimentare de regim, cu îmbrăcăminte călduroasă, cu menajeri speciale la schimbări de temperatură. Gândindu-ne la toate acestea, vedeam viața de tabără aproape imposibilă de suportat.

Eram îngrijorați să nu ne alegem din tot avântul tineresc cu vreun reumatism sau altă boală, căreia să nu-i mai dăm de rost.

Ne temeam de un regim militarist prea rigid, care nu mai cadra cu vârsta noastră, nici cu viața sedentară cu care ne identificasem.

Am plecat, deci, cu inima îndoită și eu rezerva mintală de a ne retrage în momentul când vom constata că nu ne putem integra. E drept că la început ne-a fost foarte greu, căci vremea se răcorise simțitor și o ploaie rece, mărunță, de toamnă, ne molesta zi de zi.

Apoi, să te scoli în fiecare di-

mineață la ore matinale, să ieși la exercițiile de înviorare, îmbrăcat sumar, să intri într'un program care se desfășoară vertiginos, oră de oră, să asculți conferințe din toate domeniile, să-ți notezi în caiet ideile principale, să alternezi ocupațiile intelectuale cu cele fizice, dela oră la oră, era destul de incomod.

Dar zi de zi, încheieturile membrilor deveneau tot mai flexibile, corpul își recăpăta agilitatea de odinioară, pofta de mâncare nu lipsea, iar cei cu insomnii îndelungate și-au revenit pe zi ce trecea. Astfel în curând, am constatat că această viață nouă, cu un program atât de încărcat, a devenit pentru unii dintre noi, o viață recreativă.

Mai ales că în locul asprimei și rigidității militare, pe care o bănuiam, am întâlnit aici oameni înțelegători și în deosebi un comandant dotat cu mult bun simț, cu tact pedagogic și cu o cultură aleasă, prevenitor și înțeleghător de situații și oameni.

Toate aceste circumstanțe favorabile ne-au dat impulsul să facem eforturi neîntrezărite de noi, așa încât după 10—12 zile, antrenați în executarea programului, doar numai colilia bărbii sau cărunțelea părului ne deosebeau pe noi, cei mai vârstnici, de colegii noștri, învățători și profesori ti-25—30 de primăveri.

Dar pe când viața de tabără își desfășura programa zilnică în ritmeri, care de abia înnumărau mul obișnuit, sosi o veste neașteptată: M. S. Regele, Marele Străjer al Țării, anunța vizitarea centrelor.

La această veste, un curent de electrizare străbătu întreg centrul. Toată lumea începuse o activitate febrilă. Exercițiile pe teren și-au

accelerat ritmul. Fiecare dintre noi avea credința că persoana sa proprie va forma obiectul atenției M. S. Regelui. În consecință, își aranja costumul, își corecta mișcărilor, își studia atitudinea, își potrivea vocea.

Parcul centrului se îmbrăca, cu o iuteală uimitoare, în haină de sărbătoare. Sute de muncitori cu mașini și târnăcoape nivelau și pietruiau bulevardul de intrare.

În ziua sosirii M. S. Regelui, ieșiră ca din povești sute de mici străjeri și străjere, copii de ai locuitorilor din Breaza și din comunele vecine, cu buchete de flori în mână, și inundară bulevardul, ocupând cele două laturi dela intrare, până la terenul de concentrare din mijlocul parcului. Când apărură mașina Marelui Străjer, clo-cotea văzduhul de urale nesfârșite, iar florile aruncate înaintea mașinei, împiedecau vederea.

Nici nu ne-am dat seama cu ce iuteală am executat numeroasele și complicatele puncte dintr'un program destul de încărcat.

Bătrânețea, anchilozarea, rigiditatea dispărură ca prin farmec. Am trecut dela o ocupație la alta ca electrizați.

Deși o ploaie mărunță începuse a cerne, M. S. Regele într'o ținută maestoasă, urmărea cu fața senină de mulțumire sufletească promptitudinea executării mișcărilor și desfășurarea programului de lucrări practice.

Se vedea că a fost pe deplin mulțumit de cele văzute, de oarece a decorat cu cea mai înaltă distincție străjerească pe comandantii centrelor de îndrumare dela Breaza, Predeal și Sf. Gheorghe; iar nouă ne-a acordat înaltul Favor Regal de a purta titlul de „Seria M. S. Regelui Carol II“. Apoi în vorbirea ținută și-a arătat deplina

mulțumire sufletească, că i-ar înțeles gândul și că membrii corpului didactic de toate gradele n'au întârziat să răspundă la chemarea Regală, ci s'au înrolat cu dragă inimă la mișcarea străjerească, menită să dea un impuls de viață nouă întregului tineret românesc.

Cu ocazia acestei vizite, M. S. Regele a ținut să prezideze la Breaza o ședință străjerească, în care s'a discutat pe larg rostul străjeriei, raportul dintre străjerie și școală, ideologia, programe, metode de lucru și sfera de activitate a fiecăreia, etc.

Din discuțiile urmate în această ședință, am putut constata cât de perfect pregătit și inițiat este M. S. Regele în toate problemele de educație națională, cu ce agerime de minte sesizează orice problemă, câtă claritate în expunere, ce grije de fiecare clipă poartă Regele pentru prosperarea și propășirea poporului Său iubit.

Nu voiu expune aici ideile pedagogice exprimate de M. S. Regele cu ocazia acestei memorabile ședințe. Ele au fost bine prinse și publicate de Dl Profesor Dr. Ștefan Șoimescu în Buletinul Străjii Țării¹⁾. Și de sigur că ele vor servi ca idei de fundamentare la viitoarea organizare străjerească și la întocmirea programelor școlare.

Dar de oarece după ședința oficială M. S. Regele ne-a făcut deosebita cinste de a se întreține câteva minute cu unii dintre noi, într'un cerc mai restrâns și deci cele discutate — deși foarte importante — n'au putut fi prinse și auzite de toți, de oarece ele însă fac parte integrantă din concepția pedagogică a M. S., credem necesar a fi date publicității spre a fi cu-

noscute de toți aceia care cred și activează în Straja Țării.

Din conversația pe care M. S. Regele a avut-o cu umila mea persoană, se desprind următoarele idei de o valoare pedagogică netăgăduită:

„Greșesc cei care susțin că între școală și străjerie este o permanentă antagonie, că numai școala promovează individualitatea, pe când străjeria o distruge. Afirmatia lor nu consună cu adevărul. Străjeria nu distruge individualitatea, ci din contră o promovează. Constatăm zilnic atâtea acte și fapte de inițiativă individuală, încurajate și sprijinite de străjerie.

Individualitatea promovată de străjerie este însă o individualitate cu un caracter special. Ea se poate desvolta nestingherită, până la limitele maxime, dar cu o singură condiție: să se desvolte în cadrele vieții sociale, ținând seama de colectivitate. O individualitate care s'ar desvolta izolat și independent de societate, n'ar putea fi utilă, nici sie-și nici colectivității din care face parte. Binele comun nu se poate obține decât prin strângerea sufletelor la olaltă prin desvoltarea sentimentului de camaraderie. Eu însu-mi sunt un individualist, dacă vrei, un individualist intransigent, dar în cadrul cerințelor sociale. Ar însemna să lucrez în contradicție cu mine însu-mi, dacă ași profana și încuraja o instituție educativă menită să distrugă individualitatea“.

În continuarea convorbirii, am mulțumit M. S. Regelui, că în ședința oficială a ținut să accentueze atât de pregnant valoarea individuală a fiecăruia în orice situație socială s'ar găsi, fie el Prim Ministru, sau ultimul muncitor cu

¹⁾ Vezi Buletinul Nr. 10—12, 1937, pag. 7 și 8.

ziua. La acestea, M. S. Regele a ținut să precizeze:

„Vă rog să rețineți, că mă pricep la mecanică destul de bine. Imi dau seama, că la mașina mea carboratorul este una dintre cele mai importante piese. Dar știu tot așa de bine, că dacă îmi lipsește un simplu șurubel ce ține două piese la olaltă, în zadar vor fi bune și valoroase toate celelalte piese, mașina mea fiind inutilizabilă, pentru mine nu poate avea valoare. Tot așa este și în viața socială. Fiecare la locul și cu valoarea lui“.

Iată, deci, o altă serie de idei, care împreună cu cele exprimate în alte ocazii vor putea forma un întreg sistem educativ, conceput de Regele culturii românești.

Dar vizita Regală s'a terminat. S'au scurs orele ca clipele; iar în momentul plecării, cu toate uralele nesfârșite, în sufletul nostru s'a furișat tristețea despărțirii de Acela, care ne-a procurat ceasuri de adevărată fericire.

S'a încheiat în fine și cursul de îndrumarea străjerească și ne-am întors fiecare la serviciile noastre, hotărâți să activăm în cadrele străjeriei, cu mai mult elan și însuflețire, pentru Neam și pentru Rege.

S'au scurs de atunci aproape 2 ani de zile. Cuvintele Regale le am clare și acum în minte și aş dori să apară la lumina zilei cu un ceas mai de vreme, spre a fi utile conducătorilor școlii și străjeriei.

CONST. SPOREA.

ORGANIZAREA BIBLIOTECILOR ȘCOLARE.

de Dr. LUCIAN BOLOGA.

E o nărerere generală, care stăpânește ideologia noastră școlară, că biblioteca în cadrele școlii primare are un singur scop: acela de a servi distracției, plăcerii copiilor, în marginile scopului educativ. Dacă se preconizează aici, colo, un scop, care are menirea să treacă peste aceste margini, el se rezumă în cuvintele: desvoltarea gustului de citit. Acesta, la rândul său, ar avea rostul să determine pe individ la o legătură permanentă cu cartea și în viața de mai târziu. Acest fel de a concepe rostul unei biblioteci în școala primară se reduce în cele din urmă tot la primul. Viața însă nu e numai distracție, numai plăcere, ea ne pune probleme mai grele, probleme de existență și acestea sunt foarte serioase. Dar nici cărțile nu au numai un caracter distractiv; ele

ne adâncesc sentimente de cele mai variate feluri și ne lărgesc orizontul de cunoștințe, deci urmăresc scopuri deosebite. Și aceste scopuri trebuiesc sesizate încă în școala primară, pentru a face posibilă legătura între carte și viață mai târziu. Și aceasta cu atât mai mult cu cât marea majoritate a tineretului nostru rămâne de obicei cu o pregătire de școală primară.

I. Scopul bibliotecii școlare. Legătura dintre carte-viață se face în școală prin carte-necesități imediate. De aceea văd eu în biblioteca școlară un mijloc nu numai educativ-distractiv ci și unul didactic instructiv. Orice bibliotecă școlară trebuie să servească acest dublu scop. În ce privește primul, el stă în strânsă legătură cu ceea ce în studiile de psihologie se numește evoluția interesului pentru citit,

iar în ce privește pe al doilea se leagă de prevederile programei analitice, de manualele școlare întrebuintate la diferite materii de învățământ, de preocupările copilului deșteptate de viața mediului în care trăește și de nevoile acestui mediu însuși. Să le analizăm pe rând, în mod schematic.

a) **Scopul educativ-distractiv.** Presupunând că etățile copilăriei coincid întocmai cu clasele, încercăm o eșalonare a categoriilor de cărți corespunzătoare, după clase. Aceasta în ce privește primul scop legat de evoluția interesului pentru citit¹⁾. Pentru clasa I., întrucât elevii oricât ar avansa în cursul anului la citit totuși nu pot citi așa de ușor ca să prindă farmecul unor istorisiri, povești mai lungi, care de altfel le plac, e bine să fie la îndemână reviste și cărți cu chipuri — hotărîtoare sunt acestea din urmă — în care să fie currinse scurte istorioare despre animale, drăcovenii de ale copiilor etc. Principalul în ele să fie acțiunea, fapta, nu descrierile sau analizele. Cl. a II-a să aibă la îndemână cărți cu mici istorioare din viața copiilor, povești mai scurte, ilustrate și acestea cât mai mult, raporturile copilului cu mediul viu și cel material. Aceste două clase de altfel prezintă diferențe aproape imperceptibile. Pentru clasa a III-IV așezarea, cărțile de povești în genul lui Ispirescu, Creangă, etc. fără să fie neglijate celelalte genuri de lectură. Așa de ex. istoria națională în genul cărții lui Cristescu. De la cl. a V-a în sus mai nimerite sunt cărțile de aventuri, sau mai bine zis cărțile cu descrieri de fapte, istorii despre lupte, vieți de domnitori, etc. Această e-

¹⁾ Vezi cartea subsemnatului „Lectura tineretului”, ed. Inst. de Psihologie, Cluj.

șalonare sumară nu stabilește granițe rigide întrucât copiii și după etatea de 11 ani citesc cu plăcere cărți de povești de exemplu. Tot cam la această epocă apar și interese variate în legătură cu preocupările de traiu ale mediului în care trăesc copiii, agricultura, creșterea vitelor, etc. Pentru toate acestea se găsec cărți nimerite, admirabil tipărite și ieftine, în editura Fundațiilor Regale.

b) **Scopul didactic-instructiv.** Manualul nu e suficient niciodată. Copilul trebuie îndrumat și învățat să-și completeze cunoștințele primite în școală și cele ce se află în cartea lui prin lectura cărților corespunzătoare. În această privință punctul de orientare trebuie să fie programa analitică. (Chestiunile prevăzute acolo și tratate în manualele destul de sumar e bine să-și găsească în bibliotecă oricând o completare. Așa de ex. pentru Științele naturale „Biblioteca Cunoștințe folositoare” oferă material bogat, iar cărțile sunt ieftine. Ar fi bine ca învățătorul la sfârșitul unei lecții, care stă în legătură cu lucrările câmpului din acele zile de exemplu, să atragă atenția copiilor asupra cărților corespunzătoare din bibliotecă. E destul dacă unul sau doi se interesează de o chestiune și o citesc; aceștia comunică și altora ceea ce au aflat și astfel se transmit tuturor aceste cunoștințe folositoare. Alții vor găsi interes în alte probleme legate de nevoile vremii, de evenimentele zilei, etc. Și evenimentele acestea pot fi politice, economice, sociale, etc., care deșteptând un interes oarecare dau ocazie de a fi satisfăcute. Prin aceasta se face o asociație psihologică și în mintea copilului că orice chestiune se poate lămurii și completa cu ajutorul cărții și deci se naște nevoia:

de a căuta după și în cărți.

Tot în legătură cu acest scop didactic așa crede nimerit ca în sălile claselor mai mari, dela a IV-a în sus, să stea la îndemâna copiilor un dicționar ortografic, unul de limbă și un lexicon. Dicționare ortografice sunt destule; e bine să se aleagă cel cu glosarul mai bogat, pentru că pe copil nu-l interesează regula, ci exemplul, cazul respectiv. Dicționar de limbă e al lui Șăineanu, mai vechiu, însă destul de corespunzător și nu costă mult; ar fi și al lui Candrea, pentru cine dispune de bani. Nu avem însă în românește un lexicon adecvat acestei nevoi, așa cum e de ex. „Larousse“ cel mic, francez. S'ar putea folosi lexiconul „Minerva“ dacă mijloacele materiale permit; însă la nevoie și Șăineanu poate face față nevoilor școlii primare. Ce rost au acestea? Copilul poate auzi un cuvânt al cărui înțeles nu-l cunoaște, atunci se duce la dicționarul de limbă și caută. Alteori nu știe dacă un cuvânt oarecare se scrie cu linioară sau apostrof, caută imediat în dicționarul ortografic etc. Și pentru acest lucru nu se cere dascălului decât 2—3 ore de introducere și exerciții cu elevii, ca aceștia să se știe orienta în astfel de dicționare.

II. Aranjarea bibliotecii. Aranjamentul cărților în dulap nu are o importanță deosebită. Pentru cele 1-2 sute cărți, majoritatea lor mici broșurele, să se rezerve în dulapul clasei 2—3 polițe la înălțimea copilului-bibliotecar. Ordinea cărților e bine să fie după mărimea exterioară și numerotate de sigur în această ordine; aceasta numai pentru esteticul aranjamentului. Insemnătate deosebită însă nu are și nici nu se poate menține mulți ani de-a-rândul, pentru că noile cărți achiziționa-

te nu se nimeresc cu această ordine. Cărțile se inventariază într'un inventar special conform modelului dat de Ministerul Educației Naționale.

Pentru copii e bine să se facă un catalog de perete în ordinea alfabetică a autorilor. Acest catalog trebuie să aibă următoarele rubrici: a) Numele autorului, b) Titlul cărții, c) Numărul de inventar al cărții, care e totodată și numărul din bibliotecă. Dacă sunt mai multe exemplare din aceeași carte, înregistrate sub numere diferite, în catalogul de perete se introduce numai odată, iar la rubrica numărului se scriu toate numerile sub care se găsește. Acest catalog trebuie făcut din nou, de obicei în fiecare an, pentru că se murdărește și se uzează; partea bună e că în felul acesta se pot introduce și cărțile nou cumpărate la locul lor. O aranjare a cărților în inventar sau în catalogul de perete după specialități pentru o bibliotecă așa de mică n'are niciun rost. De altfel nici în bibliotecile mari nu se mai practică acest sistem, fiind foarte anevoios.

III. Administrarea bibliotecii e bine să se facă de unul dintre copii; aceasta de sigur nu fără un control oarecare al învățătorului. Prin aceasta copiii se obișnuiesc să-și conducă singuri una dintre cele mai indispensabile instituții ale clasei, deci se pregătesc pentru autoconducere.

Ziua și ora în care se împrumută cărțile se poate fixa după bunăvoință. Atunci elevii vin la bibliotecar cu chitanța corespunzătoare formulată pe o $0\frac{1}{2}$ foaie de caiet cam în felul următor: Subsemnatul x, y am împrumutat din biblioteca clasei a... a școlii primare... următoarea carte: a) auto-

rul b) titlul c) numărul d) data și locul e) iscălitura. Prin sistemul acestor copii se obișnuiesc să facă o chitanță sau revers, asociază mai bine numele autorului de titlul cărții — mulți copii știu povești, istorioare nenumărate dar nu știu de cine au fost scrise — și din punct de vedere moral se simte mai legat să îngrijească o carte, decât dacă bibliotecarul ar însemna numai ce și cui a dat, pentru el.

Mai mult de o carte odată, să nu i se dea unui elev. Aceasta ca să nu se îngrămădească anumite cărți la unul, câtă vreme și alții ar dori să le citească. Orice carte citită se restituie la bibliotecă, de unde se dă unui alt solicitator. Împrumutul unei cărți, aparținând bibliotecii, între elevi nu-l găsec bun din motivul că orice deteriorare o aruncă unul asupra altuia, ceea ce din punct de vedere moral e o apucătură detestabilă și devine un obicei periculos pentru viața de mai târziu.

IV. Ingrijirea cărților. E o imposibilitate materială ca aceste cărți să fie legate. Cu banii cu care legi o carte, cumperi alta. Dar năzuința foarte laudabilă altfel a unor învățători de a învăța pe băieți compactoria, ca prin ei să lege cărțile bibliotecii, o găsec foarte dificilă și imposibilă mai ales la sate. N'am văzut carte legată de elevi care să țină mai mult prin acest fapt, decât una nelegată, însă mânăută cu grija convenită. Cartea se poate îngriji însă și în altfel; să se îmbrace și nu în nu știu ce hârtie ori în coverte de caiete folosite. La fiecare început de an școlar, covertele rupte sau murdare se pot în-

locui. Copilul la rândul lui e îndrumat ca o carte împrumutată să o îngrijească. Pentru aceasta e bine ca învățătorul, la începutul anului școlar, pe lângă indicațiile necesare în legătură cu administrarea bibliotecii și împrumutarea cărților, să atragă atenția elevilor asupra modalității cum trebuie mânăută o carte: să nu o îndoie la colțuri făcându-i urechi, să țină cartea în mână deschisă cum ar sta pe masă, să nu scrie în ea, cum să întoarcă foile fără să le murdărească sau să le rupă, etc., tot atâtea lucruri mărunte pe care copilul le face, pentru că nu i-a atras nimeni atenția asupra lor.

Totuși dicționarele de care aminteam mai sus, ar trebui compactate și anume într'o legătură puternică, de un compactor, având în vedere menirea lor de a umbla din mână în mână mai mult.

V. Revistele. Mai nou, școlile noastre au început să aboneze și anumite reviste pentru copii, în special cele în legătură cu străjeria. Aceste reviste e bine să fie lăsate la dispoziția copiilor ca și dicționarele, ca ei să le poată răsfoi în clasă, în timpul liber. Acasă să nu se împrumute decât revistele vechi.

* *

Toate aceste lucruri, care nu constituiesc decât o parte minimă între mijloacele pe care școala primară le folosește în vederea realizării scopului ei, cer un pic de bunăvoință și înțelegere din partea învățătorimii noastre, care cred că nu lipsește la niciun membru al ei.

Dr. L. BOLOGA.

INVĂȚĂTRUL ROMUL SIMU.

de Dr. ILIE DĂIANU.

Nu fără duioșie am citit în ziare vestea despre moartea bătrânului învățător și om de cultură, care a fost Romul Simu. Numele lui astăzi va suna multora cam necunoscut. Înainte cu 10—20 de ani, acest nume era foarte bine cunoscut.

El era mai pe sus de toate omul *Aștrei* culturale. Nu pentru aspectul solemn, cu care se prezenta *Astra* pe la Adunările ei generale din diferitele părți ale țării, ci pentru aspectul interior, de atelier, de muncă zilnică, migăloasă și tăcută. Acolo Romul Simu era ca acasă la el. Era nelipsit. Pe lângă toate figurile cu fațadă și renume, care au lucrat pe la *Astra*, ca secretari: Dr. Diaconovici, Oct. Goga, Diet. Tăslăoanu, Dr. J. Georgescu, tot atâtea figuri ilustre, era alături, în umbră, nenumit, dar simțit și nelipsit la orice muncă grea și migăloasă, modestul și neobositul bătrânel, Romul Simu.

Ii zic bătrânel, pentru că îl știu, că era mai bătrân decât mine, născut la 1875, dar nu se observa la el bătrânețea. Și în tinerețe era om compact și cumpănat, solid la trup și la suflet, și cumpănit și la vorbă și de o putere de muncă fără pereche. Calm, blând, sfios și modest ca o față mare dela sate. Păstrându-și neschimbat temperamentul și tactul nu se observa să fie așa bătrân.

Născut dintr'o frunțasă familie țărănească din Ciufud, sătuleț de pe o coastă de deal de pe Târnavă-Mare, în față cu Blajul, el avea toate calitățile, de muncitor sârguincios, ale țaranului, și toată râvna, înțepită de o mare dragoste de neam, și mai ales de țaran, a cărturarului de rasă, care s'a format în școlile disciplinate și bine animate ale Blajului.

Aci isprăvisse școala normală cu cele mai bune note, care-l pusese printre cei mai fruntași dascăli contemporani. Într'o privință se aseamăna cu Ion Pop

Reteganu, contemporan de vârstă, dar acesta își făcuse pregătirea școlară la institutele statului, mi-se pare la Deva. Era dascăl de aceleași porniri culturale și de același condeiu fecund, pe care îl puneă adesea la slujbă în folosul țaranilor. Dar nu era așa de poet și iubitor de poezie ca Reteganul, ci mai realist. Scria numai lucruri de economie și gospodărie, nu povești și „opsaguri“. A scris, de exemplu: Monografia economică a frunțasei comune *Orlat*, din jud. Sibiu, unde a funcționat mulți ani ca învățător. A scris de asemeni o carte de stupărit: „*Cartea stuparilor săteni*“, care a cunoscut mai multe ediții. A fost un statornic colaborator economic al „*Foii Poporului*“ din Sibiu, pe vremuri singura, foaie pentru țărani; apoi la „*Bunul Econom*“ dela Orăștie și la „*Revista Economică*“ din Sibiu.

„*Calendarul Poporului*“ din Sibiu, care ieșea din aceeași editură a „*Tribunei*“, precum și calendarele lățite ale tipografiei W. Krafft, îl aveau de asemenea colaborator.

Dela Orlat, R. Simu a trecut la școala confesională unită din Sibiu, așezată lângă frumoasa biserică a Vlădăcuțului reuitat *Grigorie Maior*. De atunci începând, colaborarea la foile populare din Sibiu a devenit și mai strânsă. Dar s'au început mai ales legăturile lui Simu cu *Astra*, care au durat până la sfârșitul vieții.

Sănătatea lui R. Simu, cu toată construcția, aparent viguroasă ce o avea, nu era prea solidă. Părea extenuat, istovit de prea multă muncă. Dar cu îngrijirea ce i-a dat și cu traiul cumpănit și cumpătat ce a dus, iacă a trăit 82 de ani.

Partea cea mai mare a acestei lucrări a fost închinată operei culturale a „*Asociațiunii*“ al cărei actuar,

scriitor, conferențiar și doar și curier — și-a fost.

Era pasiunea lui de a se dăruii poporului, de a se împrăști în formă de sfaturi și îndemnuri la bună gospodărie. Se asemăna sufletește cu dărnice pe toate cogoarele și pe toate ponoarele. Și în aceeași împărtășire a sa își avea toată ambiția și toată satisfacția, acest om modest și lipsit, până, de orice pasiune.

După împlinirea visului secular, pe care l-a dădăcit și el, ca puțini alți dascăli români, deși fusese pensionar și trecut de 60 de ani, părea că a întinerit, ca pasărea fenix, din propria cenușe a bătrânețelor rodnice și obosite de muncă și suferință.

A mai primit o nouă sarcină asupra sa: conducerea Căminului de ucenici din Sibiu.

Un ideal al Românilor din jurul Sibiu-

lui, a „Mărginenilor“, să îmbrățișeze meseriile, „plugul de aur“, să ocupe locul jidovilor, armenilor și altor elemente dela orașe. Simu cultivase și el acest ideal, încălzit de Visarion Roman, de D. Comșa, N. Cristea, Victor Tondășanu, și atâția alții. A pus tot sufletul și toată experiența sa în slujba ridicării elementului autohton la stăpânirea orașelor.

Acum când *Astra* luând *Serviciul Social* pentru Ardeal, pornește pe o nouă cărare, către vechiul scop, ar putea utiliza și experiența unor realiști devotați, ca Romul Simu. În această epocă însă el nu mai poate servi. Se retrage definitiv la odihnă, ca o slugă bună și credincioasă, care peste puține a fost pusă și mult a slujit.

DR. ILIE DĂIANU.

MONARHIA.

Monarchia e o necesitate pentru foarte multe din țările lumii contemporane.

În necontenitele discordii interioare, în furia luptelor de clasă, în cerințele teribile ale ceasurilor grele, trebuie un simbol, un semn de raliere, un stegar.

În nesiguranța de o zi pe alta a democrațiilor încă neorganizate, care nu știu singure ce sunt, se impune o permanență.

În hazardul averilor și situațiilor, cele mai multe absolut nemeritate, o legitimitate, divină și umană, e și un element de înălțare morală și unul de educație publică.

În ușurătatea celor, cari trecând repede, nu-și simt nicio răspundere, cineva care în fie ce moment e ținut să aibă, față de contemporani ca și față de istorie simțul celei mai grele responsabilități e un neprețuit factor de conștiință.

În Coroană, orice popor se respectă pe sine.

N. IORGA.

☞ MARE DATORIE.

Ieșiți din rândurile poporului și aflându-ne în fruntea lui, datoria noastră este să ne pătrundem de nevoile lui și să lucrăm pentru dânsul, căci clasele culte sunt floarea inteligenței unui popor și întocmai ca florile unui arbore, ele pentru dânsul trebuie să inflorească și lui să-i aducă roade.

A. C. CUZA.

ȘCOLILE NOASTRE DIN ȚĂRILE BALCANICE.

de Profesor TITU L. VALEA.

Actuala reformă școlară a răvășit în chip rodnic toate compartimentele învățământului nostru, fiind pe calea de-a implini rapid aspirații și planuri croite deja de mult pe măsura cerințelor națiunii — așa cum este chemat și poate să o facă un regim ce se inspiră din solidarism și totalitarism. Iată de ce avem motive să nutrim speranța că a venit rândul și școlilor noastre de peste hotare, întrucât ele mai mult ca oricare altele au suferit din pricina lipsei de continuitate în politica culturală a diverselor partide de guvern. Admițând în general că un progres intern se resfrânge numai decît în exterior — orice s'ar spune despre neadevărul reciprocei — este de așteptat să ne afirmăm cu mai multă tărie pe un teren de firească expansiune, în care a decis întotdeauna greutatea suportului politic ca mijloc de reglementare și am cucerit pozițiile numai în asemenea clipe istorice de intervenție diplomatică puternic susținută de autoritarismul de stat, forță argumentală în mare cinste la toate popoarele balcanice.

Ieri ca și azi, școlile românești din Peninsula Balcanică au fost în strânsă dependență cu următorii factori:

1. Situația generală a României ca stat ce poate tinde la extensiunea granițelor spirituale și economice ale românismului.

2. Starea specială a Românilor de peste hotare ca minoritate etnică, conștientă de menirea ei în momentele epocale sau avînd îndeajuns de pronunțat instinctul conservării naționale fie că au fost, fie că n'au fost ajutați dinafară.

3. Politica diverselor popoare vecine în lupta lor surdă pentru preponderanță, precum și atenția acestora manifestată față de conaționalii lor supuși legilor noastre.

Inceputul promițător al școalelor româ-

ne din țările balcanice a fost posibil astfel, numai după 1848, când neamuri apropiate geografic și psihologic trăiau într-o amicitie tacită, alimentată de seculara dușmănie contra Turcilor stăpânitori și de cultul ideilor liberale; când Aromânii se conduceau prin comunitățile lor bogate și cu mare trecere la Sultana-Mamă (se bucurau de autonomie în schimbul peșcheșului) și mai ales când Prindipatele Unite aveau în fruntea lor un Cuza, Kogălniceanu, C. Negri, Bolintineanu, A. Panu, care au știut motiva secularizarea averilor mănăstirești prin nevoia de-a nu întinde o mână goală „Valahilor Transilvăneni”. Aceștia aveau pe atunci oarecare tradiție de instruire în familie, ei fiind un element creator de civilizație, întemeietorii orașelor și așezămintelor burgheze, printre Slavii meridionali, ai comerțului de pe coasta albaneză precum și a numeroase fundațiuni creștine cu nomenclatură grecească. Cunoscutul centru, Moscopole, cu tipografia lui și dascălii ambulanzii de socoteli negustorești, apoi seria învățaților români refugiați prin imperiul habsburgic (contemporani cu latinistiții ardeleni), ca medicul Gh. Roja, filosoful Cavaliotti, prof. Mih. Briagi răspîndiră gramatici în dialect și vești despre trezirea semînțiilor. Iar cei mai ardenti precursori ai cauzei macedo-române au ost patruzeci-optiștii proscrisi și rădăciți prin ținuturile macedonene, înțesate de „Românii nomazi”, alături de călugărul aromân Averchie, în camera căruia — la Athos — a fost găsit Gh. Tell. Pe urmele literare ale unui Heliade Rădulescu, N. Bălcescu, Bolintineanu, I. Ghica, s'au deșteptat în curând alții care au constituit un așa zis „Comitet” ce stă la originea vestitei „Societăți de cultură macedo-română”. Arhimandritului Averchie îi revine meritul de a fi fost primul

emisar sudic de acest fel, ascultat la Nordul Dunării și de-a fi recrutat primii elevi propagandiști, aduși din satele Pindului, pentru a fi pregătiți în „Școala misionară Sf. Apostoli” — întâi vreo 12, apoi 40 — puși încă dela 1865 sub îngrijirea inimosului și idealistului L. Massim.

Acești 40 învățăcei și alți entusiaști luminători ai neamului, veniți din țară și din Ardeal, în pofida zilelor de cumpănă, au înființat în decurs de aproape 40 ani nu mai puțin de 113 școli primare, la care sunt de adăugat cele 5 secundare: Liceul român din Bitolia (în 1880) — neîntrecut în toată peninsula — Gimnaziul român din Iannina (1887), Școala normală și profesională din Bitolia (1888), Gimnaziul din Berat (1894), Școala comercială superioară din Salonic (1899). Cu o populație școlară de peste 4000 elevi, în plină rivalitate cu Greții, speculatorii ai ortodoxismului în favoarea lor, școala națională a Aromânilor ajunge dela 1864 — data primei școli deschise (în Târnova, Macedonia) — până la 1902, data pensionării inspectorului Mărgărit, un model de acțiune spirituală educativă pentru toți balcanicii. A fost **epoca de înmugurire spontană și de înflorire strălucitoare** a intervenției noastre în favoarea Aromânilor. Ea își are explicația în configurația datelor fundamentale care au prezidat tot timpul activității noastre în cercul diabolicului joc de interese politice ce se supralicitau acolo, creșterea școllei noastre fiind concomitentă cu înălțarea prestigiului statului și armatei românești. Succesul răsunător dela 1877, cot la cot cu Rușii, aclamați ca „desrobitori” ai Slavilor, apoi alianței secrete cu Austro-Ungaria (1883), care nu-și prevedea moartea ei, ci mai repede a „bolnavului din Bosfor”, precum și rețelei diplomatice care au întins-o întotdeauna biserica catolică și cea ortodoxă, se datorește influența aceluși dictatorial inspector al școlilor românești din Macedonia, Apostol Mărgărit, „făcătorul de lumină și ploaie în cetatea Padișahilor”, omul de încredere al Regelui Carol I, care — zice-se — masca prin veleitățile manifeste de hegemonie în Bal-

cani, pregătirea țării sale în vedereauceririi Ardealului.

Valoarea personală a unui inspector școlar, care conduce neîntrerupt dela 1878—1902, cu toată opoziția profesorilor, ce nu se voiau conduși de un învățător și cu toată intrigăria partidelor politice din țară, cari și-au prelungit certurile lor nefaste până peste hotare, dar mai ales în discutabilul idealism romantic al tuturor dascălilor, altoit pe neprecupețitul spirit de sacrificiu de care era animat și a lat dovadă frântura aceea de neam dornică de a se instrui în limba ei, toate acestea însumate iscusit era firesc să învingă crâmbicia Turcilor și viclenia fanatică a Creștilor, instigați de clerul habotnic al unei Patriarhii, înciudată că i se taie apa de amoara ei exploataatoare. Căci fără îndoială nu mică a fost opoziția ce s'a organizat contra Românismului, care înainta așa de vertiginos peste slavismul și elenismul infiltrat de veacuri până în inima Macedo-Românului, om de munte, predispus atitudinilor avântate, păstor transhumant sau negustor cutreierător, nevoit să înțrebuințeze limba greacă, să se prezinte grec sau „grecoman” și să se închine după datina bizantină, una și aceeași pentru toți creștinii, supuși otomani.

Dacă deschiderea unei școli se făcea subțropote de pietre în ferestre sau huiduri pe străzi, păstrarea ei necesita paza de zi și noapte a revolverului sau a cavașului albanez. Intrăm în **perioada primă excelență eroică** a învățământului nostru din Balcani, imediat ce se anunță desmembrarea imperiului otoman, iar naționalitățile mai puternice își dispută supremația Macedoniei. Dans pe vărfuri de cuțite, de variate culori naționale, așa se poate numi lupta eforiilor școlare și a comunităților macedo-române în vremea răscoalelor creștine, fratricide, dintre 1903—1906. Sfătuiți de guvernul român să nu se amestece pentru a întări pe unul contra altuia, Aromânii, după un răstimp de ezitare, au fost împinși să se alipească Bulgarilor sau Albanezilor (cu care voiau să formeze un stat comun), ceea ce a adus pustiirea locașurilor lor, cuibărite strategic în munti,

de către feroșii andarți sau clefți (hoți) greci. Când, în sfârșit, indolenta conducere turcească dă câștig de cauză Românilor, întărind dreptul lor obținut prin **ordinul vizirial** din 12 Sept. 1878, de a avea școli și biserici în limba proprie prin **Iradeaua Imperială** din Maiu 1905, recunoscând comunității lor prilejul de a-și alege primar „Olah muhtar” și consilieri, guvernul român, presat de anumite calcule bugetare, reduce fondul destinat cauzei macedonene (în medie de 600.000 lei) așa că însuși marele Haret îngustează raza noastră de propagandă, retrăgând învățătorii fără elevi numeroși, avansați de Take Ionescu.

În asemenea **stare de stagnare** și cu perspectiva apropiată a decadenței, școlile de peste hotare trec sub jurisdicția și controlul Ministerului nostru de Externe și rămân până la 1919, fără ca acesta să fi utilizat în favoarea lor culminația puterii sale din 1913.

Pacea dela București a făcut dreptate peste trupul sfâșiat al Macedo-Românilor, neluând în seamă dorința acestora de a trăi într'un canton, sistem elvețian. S'a fărâmițat atunci țesătura de fire morale și materiale a păstorilor, comercianților și chiragiilor aromâni care străbăteau mândri, temuți, încărcăți cu avuții întreg imperiul otoman, strecurându-și copiii până la Istanbul, unde erau întreținuți la un „internat universitar” român și unde apoi ocupau posturi de încredere în Comitetul Junilor Turci sau la cele mai mari Case de comerț (erau și parlamentari). S'a smuls ce este drept statelor succesoriale ale Turciei câte o scrisoare diplomatică, în care se stipula autonomia culturală și bisericească a populației române din teritoriile nou anexate de fiecare. Departe însă de a se înmulți numărul celor 81 comune cu 205 învățători și departe de a se concentra bisericile sub un episcopat român așa cum ni se promisese și cum îl visa chiar Aug. Bunea. Războiul mondial ne-a surprins cu drepturile subliniate în corespondența dintre Maiorescu, Venizelos, Pasici și Daneff, juxtapusă tratatului din 1913,

dar neparafată până astăzi.

Impărțită în 4 țări, școala noastră pierde de-acum nu numai puterea acțiunii de ansamblu, ci și puterea de atracție ce exercitase asupra fraților încrezători în destinul nostru balcanic, oscilând după perturbațiile demografice și devenind defensivă pe mai multe fronturi.

Prima lovitură ne-o dau **Sârbii**, care închid definitiv vestita școală secundară dela Bitolia (1916), expulzând profesorii și lăsând apoi în ruină satele românești din zona aceea, a celor mai crâncene bătălii. Imediat după marele flagel, Jugoslavia renăscută își arată dorința fermă de a deține întâietatea în peninsulă și considerând caduc tratatul dela București, șterge orice urmă de școală românească și bulgară în Macedonia sârbească, prin legea obligativității frecvenții la institutele educative ale Statului. Peste 30 școli avansate în centre de seamă ca: Târnova, Nijopol, Magarova, Moloviște, Perlepe, Crușova, Ghergheli, Scopia, Huma, Beala de jos și de sus, etc. zac și azi părăginite, monumente de amintire supărătoare a durabilității așezărilor românești, în schimbul cărora ne-am resemnat amical să exercităm oarecare drept de amestec cultural în Banatul sârbesc. Realitatea se înfățișează și aici nu tocmai acceptabilă. Sârbi sunt datori să întrețină toleranța minoritatea românească în baza ultimelor tratate și a convențiilor de reciprocitate referitoare la tratamentul conaționalilor lor, din Banatul românesc. Aici, 40.000 Sârbi împroprietăriți în așa chip că declară că „nu se simt minoritari” la noi, posedă un vicariat cu 52 parohii și cam tot atâtea școli confesionale (39 în jud. Timiș și 5 în jud. Arad) toate subvenționate de Statul român, pe când cele 46 comune curăț românești din Banatul sârbesc nu știu dacă are fiecare și un învățător român alături de cel sârb. (În 1936—37 știam doar 18 comune cu învățători români). Cât despre Români din Timocul sârbesc, e sigur că sunt tot așa de amenințați cu desnaționalizarea ca și cei din Macedonia, căci metodele întrebuițate au același efect distructiv

pentru cei apropiați ca și pentru cei îndepărtați de Țară.

Să nu uităm că toți au pierdut deja tradiția legăturilor cu sufletul Românismului și că Slavii au asimilat ușor o burghezie aromânească. După recensământul oficial jugoslav din 1921 ar fi 229.398 Români pe tot întinsul sârbesc, iar după alte aprecieri științifice ar fi 500.000; 120.000 în Banat, iar restul respirați în regiunea Krainei, Pojarevaț, Morava, Timoc și banovinele („ținuturile”) sudice. Cum numai cei din Banat sunt organizați politicește, reușind prin cartel cu guvernul să trimită un reprezentant în Skupcină (Parlament) și să mențină trează conștiința de neam printr'un ziar „Nădejdea”, condus de inimosul d. Al. Butoarcă, nădejtile legate de persistența celorlalți sunt foarte slabe. Un liceu bilingv care funcționează la Vrsăc (Vârșet) cu jumătate profesori sârbi și jumătate „aleși” de Statul nostru nu poate să aibă un efect serios din pricina că elevilor români nu li se acordă permisie de a studia în România ori nu li se recunosc diplomele și nu sunt repartizați în funcțiuni. Școala primară sârbească, care este de admirat nu numai în aceeașă privință, apoi Universitățile din Belgrad și Zagreb sunt astfel dirijate încât anihilează orice rezistență minoritară fie chiar așa de îndârjită ca cea croată. Nu este puțin probabil ca în viitor amicii noștri Sârbi să aibă pentru avântul nostru spiritual o drastică replică, îndată ce nu vom manevra mai sigur cu mijloacele directe și indirecte ce le avem la îndemână.

Bulgarii, la a căror răsmeriță din 1903 Aromânii au aderat cu arma haiducească în mână, au confiscat bunurile acestora din Valea Strumei și a Mestei, îmboldindu-i spre emigrare în Țara noastră unde au fost colonizați — ca un contra răspuns — printre Bulgarii Cadrilaterului, care se bucură totuși de ocrotirea învățământului și pământului lor. Aromânii rămași în cele câteva sate din Rodopi (Peștera, Razlog) dispun acum numai de o singură școală primară la Giumaia de sus, re-

construită inutil, în 1924, cu 7 săli mari, pentru a servi azi celor 2 învățătoare înconjurate de numai 29 elevi, căci deja în 1926 peste 100 familii au luat drumul impatrierii. Intr'o largă încăpere a școlii de la Giumaia se roagă azi, la altarul credinței românești doar 26 familii de enoriași arțăgoși.

Cât despre Românii din jurul Vidinului și depe valea Timocului, ei n'au beneficiat deloc de protecția minorităților, prevăzută prin art. 49 și 57 ale tratatului dela Neuilly, deși numără cam 150.000 suflete sau în cazul cel mai rău 57.000 câți sunt declarați de ultima statistică bulgară. Maltratări, deportări, colonizări se completează unele pe altele ca trucuri represive, pentru a amuți graiul identic cu al nostru, în chiar preajma granițelor.

Totuși, cuiburi românești ca Bregova, Vârf, Coslodni, Căpitănuț, Fundeni, Topolovăț, Rahova, Tibăr-varoș, și-au îndreptat odraslele tinere spre „Institutul român” dela Sofia, care până anul trecut cumula în sensul bun grădinița, școala primară și liceul, fiind singura faclă națională, aprinsă pe acele meleaguri. Creierea unui asemenea „Institut” a fost posibil doar în Bulgaria țărănistă de după 1920, datorită energiei excepționale a unui ministru plenipotențiar (V. Stoica), dibăciei directorului de resort (Aug. Caliani) precum și coloniei Macedo-Române din loc. El a constituit cea mai nouă experiență în felul ei, scoțând prima serie de clasa 8-a abia anul trecut (se făcea destul de avantajos coeducația fetelor și băieților), având perspectiva de a fi model pentru ceea ce se va clădi mai târziu în altă parte. Ii lipsește doar o secțiune de internat pentru studenți, o extindere și coordonare a eforturilor constructive locale pentru a sta destul de arătos în văzul străinătății. Încăput însă mai nou pe mâini nebleznice, îmbătrânite în micimi de optică morală, în vreme de alte orânduiri în cheștiunea minorității, liceul acesta de ajutor și propagandă nu este în stare, cu Legația lângă el, să-și apere elevii pentru a nu fi smulși din clase de către primari samavolnici și a nu fi striviți în ciomăgea-

la poliției, în vacanțe. În doi ani, ca cel precedent și cel curent, am înregistrat deja o scădere în numărul elevilor (cam în medie 130) atât din greșeli de ale noastre ca aceea de a muta cu chirie școala primară la o simțitoare distanță de liceu cât și din cauza opreliștilor oficialității bulgare, care, după ce România a deplasat o întregă comisie de bacalaureat, nu ia ca bune diplomele eliberate de noi nici la armata nici la universitate și nici nu învoiește trecerea granițelor elevilor români, șocotii iridenți. Adeziunea tardivă a geloei noastre vecine la Înțelegerea balcanică n'a adus niciun semn de îmbunătățiri în această direcție și niciun indiciu de rezolvare dreaptă, sinceră a „tratativelor” ce pretinde că le duce fiecare însărcinat dela Sofia ce vrea să-și dea importanță. Atâția studenți bulgari care vin la noi — unii cu burse regale — și atâția școlari dobrogeni îngrijiți pe cheltuiala noastră se pare că n'au niciun cuvânt de bună convenire, ci mai repede de revizuirii și răfuirii, deși multe ale trecutului ca și ale viitorului trebuie să ne apropie.

Accreditarea de bun augur a dlui Eugen Filotti ca ministru plenipotențiar la Sofia, va pune iarăși în desbatere mijloacele de împăcare a celor două popoare. Credem deci că școala va fi vașnic apărată.

Albania nega și ea legăturile și recunoștința datorată epocii emancipării când — ca și Bulgarii — și-au tipărit primele periodice de redesteptare la Brăila cea larg ospitalieră, dar și-a revenit până la a accepta teza Dlui Th. Capidan a înrudirii de sânge și a tributului literar față de noi. De fapt, așa cum odinioară în România a apărut întâia oară limba albaneză într-o școală, în Schqipria tribul român al Fărșeroșilor au desfășurat primii steagul neatărnării, dinamizând pe conlocuitori. Erau odată cel puțin 200.000 din acest ram viteaz, pendulând cu turmele între Pind și câmpia Muzachia, unde astăzi cei stabiliți și dedați muncii câmpului s'au contopit în parte cu Albanezii dacă nu și-au părrăsit căminurile pentru a rătăci pe coasta dalmatină sau a veni în bloc în Dobrogea

(ex. comuna Frașari).

Până la războiul mondial, cei 70.000 după unii sau 55.000 după alții, Români din Albania posedau destule școli și biserici. De aceea la 2 Oct. 1921, printr'o declarație în fața Societății Națiunilor și apoi prin Constituția din 1928, statul pentru care au vărsat sânge din belșug le-a promis perpetuarea școlilor paralel cu cele albaneze. Ele au fost însă etatizate, sub masca unor frumoase intenții, pentru ca nu mult după aceea să fie suprimate din motive de ordin bugetar și cu acuza de a nu se da italienilor un pretext de inmixtiune și infiltrație latină. Fără îndoială Italia fascistă urmărește starea Aromânilor de pretutindeni cu năzuința de a face din ei avangarde ale penetrației sale spirituale și economice într'o peninsulă taxată primitivă și săracă în exploatare. Aceasta nu e însă deajuns pentru a priva un mănunchiu românesc de cultura lui, învinuindu-l de fascism revizionist cum se obișnuiește și în Grecia și în Jugoslavia. Acolo unde a existat un gimnaziu la Berat și învățătorii au predat numai școlile nu și limba strămoșească, guvernul român era firesc să pretindă reluarea operei de difuziune a cărții și cuvântului românesc, obținând acum 2 ani dreptul de a redeschide câteva școli primare. În prezent funcționează în Albania 7 școli etatizate cu limba noastră de predare, în următoarele comune: Corcia, Disnița, Moscopole, Șipsca, Lunca, Nicea și Grabova. De menționat în această ordine ca ceva aparte Institutul român din Albania, la temelia căruia stă prietenia darnică a regelui Ahmed Zogu față de Dl. Iorga și al cărui scop legiuitorul l-a fixat anul trecut fără a pomeni de vreun rol de instrucție și educație a elevilor ieșiți depe băncile școlilor primare. „Scopul Institutului — spune art. 2 — este de a cunoaște cât mai bine trecutul străvechiu și vieța prezentă a Europei sud-estice, în legătură cu originile de civilizație și de rasă ale poporului nostru și de a realiza o strânsă colaborare a învățătorilor dela noi și a celor din Balcani, cu aceleași preocupări”. Prin urmare elevii români din Al-

bania trebuie și pot fi canalizați spre școlile noastre secundare din Grecia, Bulgaria sau cele din Țară, întrucât calea spre universitățile noastre este indicată chiar și Albanezilor de origină.

Trecând la școlile noastre din Grecia, trebuie să înseilăm dela început că așa zișii Cuțovalahi din Pind, Epir și Thesalia au pus și ei pietrele lor la fundamentul statului modern grecesc, dar s'au înșelat amarnic. Ei, care odată stăpâneau de veacuri în Valahia Mare și Valahia Mică abia au fost îngăduiți, după întregire, să se exprime în „idiomul lor barbar”. În deosebi mișcările de populație succedente războiului greco-turc din 1922—24 au provocat o desorientare completă a insulelor de Români de-acolo.

Au plecat Turcii cari erau principalii consumatori ai industriei casnice aromânești, ai oilor și derivatelor laptelui, iar în locul lor a venit concurența sprijinită de aparatul statal al refugiaților creștini micro-asiatici. Poposind pe vaste loturi agricole, atât în Macedonia (427.297 indivizi) cât și în Tracia (71.293) și Epir (4418), „Prosfighii” aceștia cu crucea tatuată pe frunte, dar cu grai și moravuri armeanomusulmane au însemănat terenurile foștilor bey turci, pe care odinioară le arendau Vlahii pentru iernat, și au răsluit chiar din proprietățile pentru vârat ale obștei aromânești, fiind apărați de legea ofensivei agricole, care dă pământul celui care-l ară.

De atunci a prins un svon și apoi un puternic freamăt de colonizare a Macedo-Românilor spre țară, așa că școala românească a regresat treptat până a ajuns anul curent la 26 școli primare cu 58 învățători pentru 950 copii (majoritatea găzduiți în clase cu chirie). Lupta ce o duc învățătorii noștri aici este mai enervantă ca oriunde, deoarece caracterul duplicității politice grecești nu se desminte și nu-și diminuează perfidia de dragul „filantropilor români”. Față de campania de uniformizare a învățământului pornită ultimul timp de către statul grecesc, care a construit în creerii Pindului tot așa ca și Ro-

mânia în Secuime, răpindu-ne mulți conaționali epatați de noile procedee „civilizate” de elinizare, noi vrem să încurajăm apărarea „Vulturilor fără țară” prin câteva șandramale, din care dascălul e alungat și de ploaie și de iarna care îl mână pe urmele turmelor, spre șesurile adăposturilor provizorii, cu plasa încordată pentru „pescuirea elevilor”. Putem spune că atașamentul față de școala română a scăzut simțitor și că numai gratuitatea și speranța căpătuirii în țară strânge elevii în jurul internatelor liceelor, în afară de cazuri izolate cum sunt acelea ale descendenților demartiri sau angajați până la ultimul supra-viețuitor în slujba idealului românesc.

Asupra învățământului secundar este insistat că el nu prezintă aspectul particular al învățământului nostru primar din Grecia, care rezidă în faptul că aceiași membri ai corpului didactic se deplasează vara în munte și iarna la șes; având ocazia de a rivaliza în diverse orașe atât cu cel grecesc cât și cu altele străine de aceeași categorie. Doar față de cel italian și francez n'are sorți de izbândă. Astfel „Liceul comercial al României” dela Salonic adăpostind elevi din toată Macedonia, chiar și din cea Sârbească, reprezintă cu destulă onoare culorile noastre, deși până-acum n'a corespuns menirii lui de a înlesni prosperitatea Aromânilor și comerțul nostru spre căile Levantului. Formați și educați în spiritul birocratic de până-deunăzi, profesorii și elevii de-acolo au trădat și tradiția negustorească a părinților, ca și strădaniile statului român de a realiza agenții cu angajați destoinici în aflarea debușeelor ș. a.

În scurt timp, Școala profesională de fete, care stă cu chirie în vecinătatea frumosului local propriu al liceului comercial de mai sus, a făcut și ea deajuns pentru femeia aromână și pentru cinstea lucrului românesc, deși față de prima nu are mai mult de 80 eleve în raport cu o medie de 120. Expozițiile ei frapează publicul fiecărui sfârșit de an școlar și răstoarnă moda costumului național grec.

Gimnaziul mixt dela Ianinna, — invred-

incindu-se abea ultimii ani să aibă un director de ispravă, care să se războiască fructuos cu Consulatul român de acolo și cu instanțele grecești, pentru a clădi un edificiu încăpător lângă învechitul internat ce aveam, — este de cotat printre școlile cu trecut dubios și cu viitorul puțin cam îndoielnic. El n'are multe șanse de a progresa, în numărul elevilor și elevelor (în medie 60) până când pe celălalt versant al „munților noștri” va dăinui un liceu complet chiar așa de rău situat cum e cel dela Grebena, cu cadrul lui mult inferior și nepotrivit manifestărilor școlare — în comparație cu capitala Epirului. În afară de avantajul că găzduiește vreo treizeci copii, vlăstare pindene (care au drum și spre Iannina), liceul acesta dela Grebena are toate dezavantajele posibile: „achiziționează” câte 40 elevi din regiunea Veria (destinați Salonicului) și câte 30 din Epir și Thessalia pentru a-i îngloba în noroiul și clima nesănătoasă a unui orașel de exil (cum îl consideră Grecii), ținându-i înghesuți în 4 case simple închiriate așa fel ca supraveghearea și educarea să fie o adevărată caznă atât pentru ei cât și pentru personalul didactic. Pentru bugetul și propaganda peste hotare el este o sarcină în plus — acolo unde e — căci o activitate extrașcolară, ca și o vieală de institut, nu are niciodată prieteni înțelegători, iar o revistă ca „Lumina”, care s'a încumetat să apară acolo, mai repede orbește pe binevoitorii din țară decât să scânteieze vestalic vreunui credincios localnic. Nici tipografie, nici cinematograf, nici teatru, nici spital cumsecade, nici furnizor de hrană omenească, nici locuințe igienice pentru profesori, nici tren, nici măcar apă și aer curat nu are Grebena. De aceea s'a propus de mult mutarea liceului român de acolo în Thessalia. Orașe ca Fricala, Ellassona, Târnova, Larissa sunt pline de Aromâni înstăriți, iar în hinterlandul lor sunt stabiliți ca agricultori și poposesc deasemenea și transhumantii Pindului. Singurul inconvenient rezidă în faptul că România n'are dreptul de a clădi decât în teritoriile anexate după 1913, așa că un liceu în această regiune

presupune aceleași demersuri ministeriale care le cere și un „Institut român la Athena”, proiect așa de drag unor oameni de știință de talia d. Ștefan Bezdechi, care militează în prezent pentru a înălța în orașul tuturor luminilor steagul Românismlui.

Planul savantului elinist dela Universitatea din Cluj este de a se dăruia amicitiei româno-grecești un institut care să fie un adevărat pendant al Școlii române dela Roma, adică să cuprindă sub aripi ocrotitoare pe toți clasicistii, arheologii, orientaliștii, teologii și balcanologii noștri, care în fiecare an se îndreaptă cu râvnă de studii spre Athena și se întorc istoviți de necazurile celui ce la tot pasul învață din pățanii proprii și se încâlcește degeaba, singur, fără firul ariadnic, printr'un labirint speculator. Având în vedere că la Santicaranta vom avea un adăpost pentru balcanologi și că teologii ortodoxi își fac studiile la catolici și protestanți în Apus și numai după aceea, „pro forma” trec un doctorat redactat în elinește, credem că un institut la Athena ar trebui să fie dedicat mai ales studiilor clasice eline, arheologiei și bizantinologiei, căci nu amintirile substratului antic și nici bizantinologia nu sunt vinovate de inapoierea și bizantinismul nostru. În cultul față de trecutul străvechiu al umanității și față de legăturile noastre inevitabile, ar fi apoi foarte ușor ca pe lângă studenții din țară și cei proveniți dela școlile noastre de peste hotare să fie crescuți și elevii aromâni din Thessalia, Etolia, Acarnania și toate provinciile care au acces spre capitala Greciei. Ne închipuim deci că liceul dela Grebena mutat la Athena ar împrumuta un caracter de permanentă muncă cu sistem, într'o direcție de înaltă semnificație, evidențiind specificul național în fața atâtor excursioniști străini căți vizitează relicvele unei lumi apuse și în fața celor ce se erijează în „civilizatori” ai peninsulei. Astfel modelul Școlii dela Roma combinat cu cel al Liceului dela Sofia ne-ar asigura dela început că nu se asvârî banii statului în zadar. Și fiindcă veni vorba de bani, menționăm că pentru un Institut român la

Athena pledează și o donație de 2 milioane drahme dăruite pentru aceasta de către un Aromân de seamă din Nevesca, cu numele vrednic de reținut I. Nico, fost cetățean suedez. Statul nostru n'a luat încă inițiativa unei asemenea interprinderi mai mult din cauza instabilității nerecunoașterii de drept și desorganizării în care vegetează, fatal, toate școlile noastre din țările balcanice.

Se impune întâiu — ca și în țară — o reorganizare generală a școlilor noastre din fiecare țară străină, în spiritul prevederilor comunitare și pe urmă vin dela sine realizările de valoare specială, dorite. De câte ori în ultimii ani, omul de vastă experiență în domeniul minorităților care e directorul general al învățământului particular, confesional și exterior, a încercat sincer o normalizare a raporturilor noastre școlare cu vecinii, fie neorânduiala din școli, fie coloniile Macedo-române cu comitetele lor școlare (reminiscente ale „Eforilor”i), fie „Societatea de cultură Macedo-Română”, au răspuns în sens invers sau au provocat incidente regretabile. Despre o rea voință a reprezentanților amicilor balcanici nu poate încape multă îndoială, căci în fiecare toamnă trebuiau întâiu „strunite” școlile bulgare, sârbești sau grecești dela noi și apoi se primea cu întârziere (prin 15 Octomvrie) învoirea cuvenită profesorilor noștri, ca să plece și să dea suflet catedrelor lor. Conchidem deci că lipsa unui comandament unic al tuturor eforturilor românești în acest sens precum și lipsa unei reciprocități juste între guverne amice stă în calea recunoașterii școlilor noastre care rămâne totuși cel mai important obiectiv de atins oricâte obligații ar aduce.

Din partea noastră până acum s'a executat toate ordinele Ministerelor de Instrucție ale Statelor în chestiune, școlile noastre înscriind în programul lor nu numai ore de limba oficială respectivă ci și ore de geografia și istoria popoarelor balcanice, în afară de respectarea extinsă a principiului localizării și adaptării cerut de programa noastră analitică (aproape fiecare

profesor încadrează disciplinei sale material aplicativ balcanic, iar învățătorii predau scris-cititul folosind la nevoie dialectul aromănesc sau al vulgului local). Urmează ca în regimul de azi al frontului tuturor claselor și ținuturilor, Ministerul Educației Naționale și cel al afacerilor străine să-și coordoneze acțiunea în vederea limpezirii unei situații care nu e deloc spre progresul înțelegerii balcanice, căci niciun popor nu e astfel sigur de minoritățile lui. Noi de pildă nu izbutim să ajutăm pe absolvenții noștri acolo în Balcani și nici nu le facem un așa mare bine când îi putem aduce — cazuri izolate — în țară ca să îngroașe suprapopulația intelectuală, misiunea lor fiind sbaterea eroică pentru drepturile minorităților.

Cum colonizările lente se vor ținea lanț (dacă nu ia cumva actualul guvern o hotărâre de accelerare) în vreme ce chiar și cei mai îndepărtați Români balcanici nu-și vor lăsa cu toții în masă locașurile lor, școlile noastre vor purta mereu pecetea instabilității până când nu cădem de acord asupra unor puncte neclintite în care să păstrăm farurile orientării atâtor insulețe ale Românilor. Prin școli și biserici, ca și prin consulate, statul român autoritar poate interveni în procesul natural al colonizării sau schimbului de populație în așa mod ca Românii de peste hotare să se adune tocmai în acele colțuri unde pot fi apărați de orice risc și unde sunt mai utili. Un expozeu minuțios asupra colonizărilor posibile și necesare și asupra potențialului de asimilare ce-l avem ca minoritari, trebuie să precedeze săparea tranșelor noastre culturale, fie că urmărim să le opunem valului asaltant, fie că ținim să le facem din ele puncte de reper pentru cunoașterea, respectul și prietenia întru care trebuie să se îmbrățișeze popoarele balcanice. În nici un caz nu este îngăduit să ne desinteresăm în acest sector ca față de Românii din Ungaria și Republica Sovietică Moldovenească, unde cu toate aparențele contrare, școala română este iluzorie. Românii în Rusia Subcarpatică ne pot servi ca un contra-argument întrucât prim

quasi medievalele lor biserici și prin școlile lor după toate regulile toleranței minoritare ne oferă exemplul unei insolubilități în ambianța slavă (aproape de ei Valahii din Moravia au pierit fără altă urmă decât cântecul).

N'am vrea ca cineva să rămână cu impresia că școala aromână de peste hotare este într'un stadiu alarmant. Am dori însă că așa cum este în țările balcanice, nerecunoscută, pe un pedestal șubred cu vădite semne de imprăștiere netactică a forțelor, să implante pentru veacuri, acolo în Balcani, credința în realitatea superiorității culturii noastre. Ține de datoria directorilor și a personalului didactic, să-și ducă crucea apostolatului fără șovăire, fără murmur și fără ochii ahtiați după răsplata imediată, cum, din nefericire, o fac unii ratați ai altor proesiuni intruși acolo. Soc. Macedo-Română în loc să decadă până la a fi „fabrică de acte false” dacă își are un rost de amestec aici, mai bine ar recomanda capilor de serie ai examenelor noastre să-și ia avânt curajos spre plaiurile natale ca deșteptători chemați ai neamului. Nu se iartă intelectualilor aromâni și timoceni — mulți exemplare de elită — îngâmfarea cu care luptă la București și scuzele ce le invocă atunci când îi rogi să

plece echipați de apostolat, pe tărâmul ce-l evocă plini de nostalgie. Ce e drept, nu putem ierta nici statului român din ultimele două decenii felul în care a selecționat și a stimulat pe cei mai aleși fii ai săi, scoțând la suprafață drojdia politicianistă în dauna valorilor „apolitice” și a deprimării ethosului misionar patriotic fără de care vestea învierii noastre nu o pot auzi nici popoarele vecine, mai mici ca noi. Nicăeri mai mult ca în școlile noastre din țările Balcanice nu am avut prilejul să mă conving că Românul nu trăește plenar în tensiunea sublimă a jertfei individuale pentru ai săi. Profesorul și firește elevul nu poate accepta apostolatul ca o răstignire ci mai degrabă schimbă înțelesul noțiunii apostolat, școală, românism. Totuși încheiem cu un cuvânt răspicat pentru speranța sinceră într'un ritm viguros ce va primi școala română de peste hotare atât prin strădania de jos în sus cât mai ales prin aplombul cu care se lichidează de sus în jos, în țările de mână forte, toate problemele dificile.

Așteptăm schimbări spre bine chiar și dela conferința Înțelegerii Balcanice ce va avea loc la București, în Februarie anul viitor.

Prof. TITU L. VALEA.

DASCĂLI DE ALTĂDATĂ.

În trecutul românesc din ținuturile de dincoace de Carpați, frontul neînving al luptărilor pentru credință și crezuri naționale era constituit, în deosebi, din învățători, preoți și profesori.

Ei, într'o simțită și senină frățietate, au păstrat necontenit legătura cu pătură țărănească — prețioasă și prin număr și prin invidiate însușiri — și, trecându-i sentimentele alese și lumina gândurilor lor mărețe, au transformat-o astfel, într'o neînfricată oaste, gata de luptă pentru păstrarea limbii, credinței strămoșești și pentru înfăptuirea idealu-

lui suprem: unirea cu frații liberi.

Ei n'au râvnit la slujbe înalte, unde însușirile lor deosebite i-ar fi ridicat dacă ar fi renunțat la cel mai prețios patrimoniu, la naționalitate. N'au căutat nici prețuirea semenilor, nici n'au trâmbișat înfăptuirile lor cuprinzătoare. Nu s'au plâns nimănui de sărăcia lor și a familiilor lor; nici de suferințele cauzate de stăpânitorii de atunci, batjocoritori și răi, ci, măcinați de anii de trudă s'au stins totuși senin între aceia cărora sufletul lor mare și mintea lor luminată le-au trecut toate sentimentele

și toate gândirile alese, izvor limpede și nesecat de indemnuri și pentru ei și pentru urmașii lor.

De aceea, figura lor este închisă pentru toată viața în inima acelor care s'au străduit să prindă svâcnirile sufletului lor și să se apropie de înălțimea gândurilor lor.

Din oastea aceasta de luptători face parte și Ioan Busiția, distinsul absolvent al școlii superioare din Viena; harnicul, deșteptul și însufletitul profesor al celei dintâi școli normale de învățători din Sighet — preparandie, cum i se zicea — înființată în a doua jumătate a veacului trecut. Indrumătorul întru toate în școala ce conducea a fost deopotrivă prețuit de elevi și absolvenți, de clerici și mireni, ca un povăduitor dela un altar al românismului din acele părți maramureșene.

Atmosfera din preparandie, care era românească, caldă și familiară nu prin îmbuibare, ci prin suportarea eroică a lipsurilor materiale de către profesor și elevi și prin nădejdea în vermuri mai bune, ridicată la valoarea unui crez de directorul și profesorul Ioan Busiția, este impresionant înfățișată în „Analele Asociației pentru cultura poporului român din Maramureș”, în care citim următoarele: „Bravul profesor Busiția propunea cu tot zelul și deșteptă pe tinerii veniți la preparandie, nu numai din Maramureș dar și din părțile Săt-mărene, Chiorene și Sălăjene. Preparandia s'a susținut din colecte. Vicarul

Pavel, parohul Marina, protopopul Michaelca prindeau pe oameni la fârguri, la adunări în piața Sighetului și cereau oferte (ajutoare) pentru susținerea preparandiei. Apoi, când n'aveau ce mânca nici profesorul, nici preparanzii, vicarul Pavel trimitea picioți (cartofi) și legume din Sat-Slatina și dădea și bani profesorului și elevilor.

Profesorul Busiția era și măiestru de tocmite ceasuri, știa pune plese la cuțite și știa și alte măiestrii. Când se supția așa și nu mai veneau bani de nicăeri, repara ceasurile preoților și ale protopopilor.

Erau și zile bune, când profesorul Busiția lua cetera în dână și trăgea câte o horă mândră din Ardeal de ț-era drag să o asculte. Poetul Simeon Botizanu ne delecta câte cu o poezie, iar preparanzii cu cântări frumoase naționale.

Astfel a trăit și a făcut Ion Busiția, unul dintre dascălii de altădată!

Alături de el câți alții, cu aceleași străduințe românești, nu au răscolit sufletul Românilor de dincoace de Carpați. Să conservăm memoria lor, ne îndeamnă Gh. Barițiu în Istoria Transilvaniei, pentruca posteritatea să-i aibă de model al vieții sale.

Vieța lui Ioan Busiția să ne rămână tuturor, adânc înfiptă în memorie, pentrucă ea înfățișează pe dascălul în cel mai înălțător rost al său!

Prof. LIVIU PATACHI.

Rugăm pe cititorii noștri să achite abonamentul pe trecut și anul curent.

EDUCAȚIA CORPORATIVĂ.

Educație corporativă: o numim așa, spre a ne orienta față de îndrumarea operei educative, spre a ne înțelege mai direct.

Educația, pentru ea însăși, nu-i altceva decât educație: proces de formare spirituală, de dezvoltare a facultăților, a energiilor, a făcătăților și caracteristicilor omului; operă de perfecționare și de dezvoltare în mai bine.

Dar dacă acesta este sensul universal al educației, el este și singurul său aspect formal și generic: educația în concret se conformează și substanțiază într'un conținut; dacă nu, rămâne un nimic; ia formă și fizionomie dela *determinatele principii* din care treptat, treptat se informează, și mai mult încă dela *scopul* ultim ce-și propune să urmărească.

EDUCAȚIA NU GENERICĂ, CI SPECIFICĂ.

Din aceste scopuri, unele sunt generale, altele sunt mai mult particulare și secundare și sfârșesc prin a se referi în definitiv la scopuri și principii mai generale, ale cărora sunt factori, elemente și aspecte.

Numai având prezente aceste considerații se poate vorbi fără restricțiuni mintale și circumscrieri de idei și de acțiuni, despre educație creștină sau educație națională, spre exemplu — privitor la anumite îndrumări și forme generale ale operei educative —, despre educație catolică, ori fascistă, ori imperială, ori războinică — ca forme ale lor mai individuale și particulare — forme ce adesea se completează, ba chiar trebuie să se completeze una pe alta; fără acele excluderi reciproce pe care unii pare că le imaginează câteodată între definițiile diverse între ele.

Aceste aproape inutile considerațiuni s'au expus spre a pune ideile în clar, pentru a feri titlul și sumara tratare a argumentului nostru de o ușoară glumă

ce câștigă tot mai mult noroc: — O, dar câte educații mai sunt astăzi! Odată se vorbea de educația militară, educația imperială, educație catolică și există acum și educație corporativă.

Noi nu suntem nici apărători, nici netoleranți ai timpului „de odată”. Știu că și atunci se distingea la nevoie: în teorie și practică; apoi, mereu și prin forța lucrurilor, ne specifica.

Și chiar dacă a fost un timp când se zicea numai și totdeauna și fără alt adaus: educație, înseamnă că în acel timp se făcea tocmai educație generică fără scopuri precise și stabilite; că se educa, față de intențiuni, în mod abstract, — în realitate însă era, în mod necesar, cu totul altceva. Și vreunul își poate aminti de acel timp în care școala se chema și se voia laică, ceea ce vrând să spuie confesională și religioasă se rezolva în mod natural într'o școală antireligioasă, fiindcă între a ignora și nega pe Dumnezeu, în filosofie este multă diferență; în practică însă, niciuna. De acel timp în care școala se afirma apolitică, arma apolitică, ceea ce însemnând nenaționalistă, se rezolva cu egală naturalitate într'o școală de idei și idealuri cosmopolite, internaționalizante și — deci — antinaționale.

Dar a fost și un timp în care acele idealuri pe care gândirea abstractă le respingea, veneau apoi păstrate și încălzite de instinct și de conștiință, așa că patrimoniul ideilor și sentimentelor de patrie și religie n'a fost niciodată complet luat poporului și — în multe cazuri chiar — în el cu mai puternic apostolat alimentat și devenit fecund.

Deci, să vorbim fără îndoială și despre educație corporativă, înțelegând că ea, de sigur, nu se poate fonda pe un principiu educativ universal; dar că ea poate foarte bine, și trebuie, ca aspect important al educației naționale, după doctrina fascistă, să informeze opera educatorilor italieni.

Educația corporativă nu este — întâi de toate — o formă de educație și cu atât mai puțin de instrucție profesională.

Este greșala destul de comună în care cade preocuparea informativă, culturală, când nu reușește să se înalțe până la principiile informatoare.

Fundament al unei educații corporative nu vor putea niciodată fi numai noțiuni mai mult sau mai puțin speciale, obținute prin liste, grafice și tablouri rezumative; ci numai *conștiința și sentimentul principiilor corporative*.

Tochmai aceste principii vom încerca să le evidențiem, căutând să ne păzim, în primul rând, de o confuzie de idei pe care experiența o arată destul de răspândită, în așa fel încât să putem deci ajunge la clara și înțeleasa lor formulare.

CORPORATISMUL FASCIST.

Înainte de toate există corporațiune și corporațiune. Aici se confundă adesea.

Se vorbește de corporațiune romană, de corporațiune medievală, comunală, de corporațiune fascistă și aproape li se confundă motivele esențiale, se face din toate un singur lucru, o tradiție istorică ce renaște din timp în timp, în forme moderne.

Acest mod de a face un totuna, care este în realitate a face un nimic din ideea precisă de corporațiune fascistă, nu vede, natural, că e vorba de institute absolut deosebite și chiar cu finalități opuse.

Corporațiunea medievală, spre exemplu, era ceva suveran: ea avea o putere de dominare proprie, autonomă, primitivă și exclusivă, care-i da puteri juridice de natură să constituie înăuntrul Statului o limită Statului însuși, o diminuare a suveranității lui, bine definită și recunoscută de însăși puterea publică.

Ea era clasică organizațiune corporativă, tinzând a satisface interesele programilor membri; interese ce de fapt sa-

tisfăcea — în finalismul ei intrinsec — aplicând rigide norme de reprezentanță publică, regulând munca și supraveghind producția până la a stabili și a apăra exclusivității și monopoliuri; toate prerogative, privilegiu și puteri contra cărora Statul, industria și comerțul pocii moderne — începând mai ales de la a doua jumătate a secolului al XVIII — trebuia să se răscoale, pentruca primul să poată funda exclusivă propria-i suveranitate sau putere de imperiu; a doua și al treilea pentru a putea prospera și înflori.

Statul liberal respectă o astfel de concepție corporativă, născută sub forme diverse și mai întinse, în asociațiile profesionale și de clasă, în acea caracteristică desinteresare a sa de tot ce era propriu activității economice și sociale a cetățenilor; a fost însă în mod hotărât respinsă de către fascism o astfel de concepție. Fascismul a recunoscut claselor producătoare dreptul de asociație profesională și acela al urmării propriilor interese, într'atât încât concurență cu însuși, ca Stat, să dea viață cu recunoașterea legislativă a asociațiilor sindicale — într'un prim timp sindicatelor, federațiilor naționale acum, după ultimele legi. Activitatea lor însă se armonizează, regulează și supraveghează cu ajutorul corporațiunii fasciste, organ direct al Administrației Statului, care are sarcina de legătură între asociațiile de patroni și de lucrători, după supremul principiu care este în acelaș timp și definiție și bază a Statului, enunțat în prima declarație a *Cărții de lucru*:

„Națiunea italiană este un organism ce are scopuri, viață, mijloace de acțiune superioare, ca forță și durată, a celorla ale indivizilor împărțiți și grupați, ce o compun. Este o unitate morală, politică și economică, ce se realizează în mod integral în Statul fascist”.

Atunci: dacă scopurile și viața Națiunii sunt superioare intereselor de finalitate și de viață ale indivizilor în

parte, dacă — în consecință — interesele directe ale indivizilor ori acele care le pot proveni prin asociație trebuie să se subordoneze acelorale ale Națiunii; dacă scopului ultim intrinsec al corporațiunii istorice s'a substituit scopul ultim extrinsec, coincident cu acel național al corporativismului nostru, nimic nu mai rămâne din concepția medievală de corporațiune, întrucât și sindicatul ori — astăzi — federațiunea națională — lucrează în limita de suveranitate și de interese ale Statului, acela de corporațiune a devenit de-a-dreptul un cuvânt indicând un organism cu totul nou, necunoscut dreptului public și administrativ, nu numai al evului mediu, dar și al timpurilor moderne, dinainte de fascism, întrucât indică acel organism ce concordează și lucrează cu puterile Statului, pentruca producția să vie regulată în mod hotărât conform trebuințelor și prosperității Națiunii.

PRINCIPIILE CORPORATIVE,

Stabilite și legiferate principiile pe care Capul Guvernului le fixase ca „puncte de maximă” pentru compilarea Cărții de lucru: — „înfăptuire a egalității de drept între clasele sociale, nici când urmărită de către regimurile liberale și demosociale și proclamare a solidarității între toți cetățenii în fața intereselor superioare ale Patriei care, prin această, devin limita și norma oricărui drept individual...”

— „Maximul de funcțiuni pentru Stat; nicio putere contra Statului”.

— „Să se asigure Statului plina conducere a forțelor sociale și să se obțină maximul de solidaritate și de disciplină între Italieni, atât în domeniul moral cât și în cel economic...”.

Stabilite și legiferate astfel de principii și clarificată importanța lor, se poate arunci înțelegere în întregime și importanța instituției corporative, deosebirea ei față de tipurile altor corporativisme, însemnătatea unor fraze ale lui Mussolini, astfel spre a evidenția funcțiunea

noilor instituite și s'o arate în mod indiscutibil legată și coordonată cu alte activități individuale și sociale ale omului.

„Consiliul Național al Corporațiunilor — afirmă Ducele — definește corporațiunile ca pe un instrument ce, sub protecția Statului, înfăptuiește disciplina integrală organică și unitară a forțelor productive, în vederea dezvoltării bogăției, a puterii politice și a bunei stări a poporului italian...”

Și cum corporațiunile sunt organele colegiale în care — uniți — au puteri împăciuitoare, consultative, normative reprezentanții însuși ai categoriilor producătoare, „corporațiunea fu definită instrumentul autodisciplinii organice a producțiunii”.

Și în timp ce ea este organizare și disciplină a economiei, este totodată și garanție și veghețoare națională, în așa fel încât să se poată spune că „corporațiunea joacă pe terenul politic...”

Există corporațiune și corporațiune, deci: și educație corporativă fascistă nu se face decât într'un singur mod. De corporațiuni istorice nu este vorba deci; corporațiunea fascistă este un mijloc pentru a garanta suprema realizare a intereselor naționale, nu o individualitate economică și productivă, care s'ar putea izola gândind numai la ea însuși, cu finalități în ea însăși.

Corporativismul fascist se fundează deci pe două principii fundamentale: acela — în mod repetat enunțat — al finalismului național al producțiunii, și acela al colaborării de clasă, principiului socialist, admis de liberalism, al luptei de clasă, pagubă și ruină morală și materială a poporului și a Națiunii.

Din aceste două principii fundamentale trebuie să se inspire acest aspect de educație fascistă care ar avea să formeze o conștiință corporativă.

CONȘTIINȚĂ CORPORATIVĂ.

O educație socialistă ce ar face în acest domeniu?

Ar căuta să clarifice copiii necesitatea „istorică” și de neînving a luptei de clasă, între capital și muncă, pentru a ajunge la triumful final al proletariatului și al organizației absolut de stat și colectivistică a muncii și a vieții.

O educație liberală ar căuta însă să desvolte mai presus de toate sensul priorității absolute a drepturilor individuale și sentimentul libertății personale și în fața Statului și a exigențelor naționale, și deci nu numai n'ar contrasta, ci din contră ar încuraja „determinarea unei concepțiuni de toleranță față de formele practice și istorice ale luptei individuale — ori a grupurilor de indivizi asociate prin analogia intereselor — pentru obținerea propriului drept și realizarea propriului avantaj; în recunoașterea acelui contrast de forțe și acțiuni de oameni contra oameni, clase contra clase, indivizi contra puteri politice, pe care teoria liberală-l admite înăscut societății și de așa natură încât să se compună singur în legi de echilibru corespondente — în mod naturalistic și iluministic — legilor naturii, care sunt tocmai legi de echilibru, veșnic în restabilire după orice fel de sguduire și cataclism fizic.

Nu tot astfel ar face însă o școală fascistă. O educație fascistă și mai ales corporativă, din contră, trebuie să caute a face să se înțeleagă și să se simtă până la a deveni sentimente înrădăcinate, aceste adevăruri de caracter superior.

— că Patria — în realitatea ei de națiune organizată în Stat — este o supremă existență și manifestare unitară a poporului;

— că drepturile și interesele individuale ori de ce categorie, trebuie să se subordoneze veșnic acelorale ale Națiunii, prin învingerea scopului individualistic de cel național;

— că arbitru și hotărâtor al intereselor naționale nu este individul, ci Statul;

— că lupta de clasă — contrară in-

tereselor Națiunii și chiar și celor individuale — este un delict: ei trebuie să i se substituie colaborarea claselor, în concordanță de muncă și scop.

Una este deci, a cunoaște schema crânduiei corporative și cu totul altceva este a poseda — sentimentul „corporativ” al vieții naționale.

Pentru primul caz, de natură eminent culturală, în sensul mai puțin profund al expresiunii, ajunge să cunoști ce este sindicatul, federațiunea și confederațiunea — adică acele organizațiuni care constituie, în mod figurat, progresul vertical al orânduiei sindicale corporative; în acest caz ajunge să ai noțiunea sarcinilor și caracteristicilor ce ele au, și să știi ce este corporațiunea, organ al Statului de supremă organizare și de maximă disciplină a producției naționale; și este suficient să ai clar, în forme mai mult sau mai puțin schematice, modul după care se configurează ciclurile de producție, de fabricație și de schimb ale primelor două grupuri corporative, și gruparea după activitățile destinate a satisface trebuințe imediate ale ultimelor șase corporațiuni: nimic mai mult, în general, nu se cere pentru a obține o suficientă cunoaștere din partea școlarilor a acestui argument, se înțelege însă că ea este destinată, să rămână numai abstractă, nefecundă de fapte și de îndrumări etice și practice, până când nu vine însuflețită — dinăuntru — de impulsuri pornite din forța convingerii și din porniri ale sufletului.

Până când acest lucru nu se va întâmpla, această cunoaștere va fi și va rămânea doar instrucție corporativă, nu mai mult utilă și ea (— și cum nu? —) formațiunii conștiinței corporative, dar numai dacă mai întâi, sau mai bine, dacă contemporan se vor fi informat spiritele nu prin simple noțiuni ci cu o participare interioară la principiile corporativismului fascist înfățișat numai când se va fi obținut în cei ce educă: — iubirea pentru Patrie mai presus de toate celelalte egoisme (individuale, fa-

miliare, de grup, de clasă, etc.);

— dorința și necesitatea concordiei naționale, prin care forțele minime se sumează și se sporesc la o forță invincibilă; fără de care, în văltoarea discordiei, cele mai mari bogății vin nimicite și cele mai viguroase energii distruse;

— sensul absurdității luptei de clasă antinațională, anticreștină antiumană: dăunătoare și din punct de vedere economic, atât muncitorului care face grevă cât și patronului care trebuie să închidă;

— viziunea armonice coordonări a producției în prosperitatea Națiunii și în aceea a cetățenilor;

— evidentă cunoștință a profitului de independență, de putere și de mărire a Patriei, pe care numai un mers concordant al poporului le face posibile; până la punctul de a-l face să fie suficient lui însuși, de a-i da posibilitatea să învingă o coalițiune de cincizeci și două de națiuni ostile; de a-i dărui gloria milenară de a fonda un imperiu.

INTEGRALITATE EDUCATIVĂ.

Este intrucâtva de prisos după introducerea făcută, să spunem că educația corporativă nu poate fi tipul exclusiv și monocord al educației noastre.

Toate pretențiile absolutiste și exclusive, în educație, ca și în orice alt domeniu al activităților și manifestațiunilor omenești, sunt în același timp dăunătoare și absurde: ar păcătui o educație care — preocupată de sentimentul religios — ar face totul religie micșorând ideea de Dumnezeu cu reducerea la nivelul meschin al modestelor fapte omenești, concepția de Divinitate care conține pe acele de infinit, de etern și de absolut. Ar păgubi o educație care în preocuparea de a inspira trebuința de cercetare științifică, s'ar inspira numai din științe. Tot astfel ar fi limitată, necompletă și — în ultimă analiză — funestă o educație națională redusă numai la un motiv.

Omul — de un singur motiv spiritual — nu există: nu poate exista o educație

restrânsă la o astfel de concepție despre om.

Și educația corporativă trebuie deci să integreze și să se integre: este una dintre directivele educative naționale și nu singura: „Noi am respins teoria omului economic... zice Mussolini. — Omul economic nu există, există omul integral, care este politic, economic, religios, sfânt și războinic”.

Educație deci integrală: politică, corporativă, religioasă, războinică, în același timp: educație umană, în înțelesul clasic al cuvântului: omul în totul; educație inspirată din principiile complementare de Dumnezeu și de Patrie.

În concluzie, educația, școala corporativă deci se bazează nu pe noțiunile abstracte limitate la o instrucție de teorie profesionalistică și schematică de oficii și funcțiuni, de organe și instituții; ci se bazează pe principii de corporativism fascist, clarificate inteligenții și purtate a opera în sentimentul patriotic al copilului.

Numai prin opera unei educații astfel informată și condusă va putea ieși din școală muncitorul, meseriașul producătorul de mâine, conștient de a fi în adevăr în serviciul Patriei și în muncă, și în datoria îndeplinită a concordiei — între el muncitor și patronul lui, sau între el patron și muncitori; — astfel ca Patria să poată avea un popor conștient de marile și prudentele principii, pentru el, dictate și puse în stare să opereze, de către geniul unui om providențial.

În câte școli se continuă a limita „educația” corporativă la o informare de caracter instructiv numai pe formele corporativismului, într-o operă aproape inutilă și nefecundă, prin ea nu se ajunge la educația corporativă, și deci nici la acea completă formare a cetățeanului fascist, întrevăzută ca scop de urmărit în concepția integrală și unitară a omului, afirmată de Mussolini!

(*Scuola Italiana moderna*)

ALDO AGAZZI.

Trad. Lia Gotea-Arigonni.

CALEA SPRE BOGĂȚIE.

de BENIAMIN FRANKLIN.

Cinstite cititorule! Am auzit că nimic nu-i face atâta plăcere unui autor decât să vadă că lucrările lui sunt pomenite cu cinste de alți autori învățați. De această plăcere m'am bucurat rare ori; căci, deși am fost, dacă pot s'o spun fără trufie deșartă, un autor însemnat (de almanahuri) în fiecare an, în timpul unui sfert întreg de veac, confracții mei autori în aceeași direcție, nu știu din ce pricină, au fost întotdeauna șgârçiți cu laudele lor și nici un alt autor nu m'a băgat în seamă câtuși de puțin, așa încât, dacă scrierile mele nu mi-ar fi adus măcar ceva budincă solidă, marea lipsă de laudă m'ar fi descurajat cu totul.

Am înțeles cu vremea că poporul este cel mai bun judecător al vredniciei mele, căci el îmi cumpără lucrările; și, pe lângă aceasta, în plimbările mele prin locuri unde nu sunt cunoscut personal, am auzit adeseori una sau alta din zicerile mele repetate și însoțite la sfârșit de vorbele: „Cum spune Bietul Ricard”. Aceasta mi-a adus oareși-care mulțumire, pentru că dovedea nu numai că învățăturile mele erau ținute în seamă, dar descoperii deasemenea și ceva respect pentru mine; și mărturisesc că, pentru a încuraja obiceiul de a aminti și a citi acele cuvinte înțelepte, de multe-ori m'am pomenit eu pe mine, cu multă gravitate.

Judecați deci cât de mult trebuie să fi fost eu răsplătit de o întâmplare pe care am de gând să v'o povestesc. Acum de curând, mi-am oprit calul într'un loc unde un mare număr de oameni se adunaseră la vânzarea la mezat a mărfurilor unui negustor. Cum ceasul pentru facerea vânzării nu sosise încă, ei stăteau de vorbă despre răutatea vremurilor, și unul dintre ei zise unui bătrân simplu, cu plete albe: „Mă rog, moș Avram, ce gândești dumneata despre vremurile astea? Nu-i adevărat că dările astea grele au să prăpădească țara cu totul? Cum o să fim vreodată în stare

să le plătim? Ce ne-ai sfătui să facem?” Moș Avram se sculă și răspunse: „Dacă ați vrea să aveți sfatul meu, o să vi-l spun scurt de tot; căci pentru înțelept e destul un cuvânt, cum zice Bietul Ricard”. Ei îl rugară cu toții să-și spună părerea, și adunându-se împrejurul lui, el le vorbi mai departe după cum urmează: „Prietiniilor”, zise el, „dările sunt într'adevăr foarte grele, și dacă acelea pe care ni le pune stăpânirea ar fi singurele cu care suntem taxați, încă le-am putea plăti mai ușor; dar noi mai avem multe altele și cu mult mai grele pentru unii dintre noi. Noi suntem taxați de două ori mai mult de lenevia noastră, de trei ori atâta, de mândria noastră și de patru ori atâta, de prostia noastră; și de aceste taxe slujbașii fiscului nu ne pot ușura sau libera, făcându-ne o scădere. Totuși, dacă ascultăm de un sfat bun, ceva poate totuși să fie făcut pentru noi; Dumnezeu ajută pe cei ce se ajută singuri, cum zice Bietul Ricard”.

„O stăpânire care ar cere poporului a zecea parte a timpului său să fie întrebuințat în slujba ei, ar fi socotită aspră; dar lenea ne cere nouă mult mai multă vreme; trândăvia, aducând ea bolile, scurtează vieața cu totul. Trândăvia, ca și rugina, prăpădește mai repede decât ne sleiește munca, căci cheia întrebuințată e totdeauna strălucitoare, cum zice Bietul Ricard. Dar iubești tu vieața? Atunci nu risipi timpul, căci acesta este lucrul din care e făcută vieața, cum zice Bietul Ricard. Cu cât mai mult decât trebuie pierdem noi în somn, uitând că vulpea care doarme nu prinde orătenii, și că o să fie somn destul în mormânt, cum zice Bietul Ricard. Dacă timpul este lucrul cel mai de preț dintre toate, a risipi timpul trebuie să fie, cum zice Bietul Ricard, cea mai mare risipă; căci, după cum ne spune el în altă parte, Timpul pierdut nu se mai găsește niciodată, și ceea ce numim noi

timp destul, se dovedește totdeauna a fi destul de puțin. Sus deci și să muncim, și să muncim cu un scop; așa cu silință voi face mai mult cu mai puțin necaz. Trândăvia îngreuiază toate lucrurile, pe când munca le face ușoare; și, acel care se scoală târziu, trebuie să alerge toată ziua și deabia se va apuca de treabă la noapte;

iar Lenea umblă atât de încet încât Sărăcia o ajunge îndată. Fă-ți treaba și nu te lăsa să fii împins, și cel care se culcă de vreme și se scoală de vreme e sănătos, bogat și înțelept, cum zice Bietul Ricard".

Traducere din englezește de
 P. GRIMM, prof. la univ. din Cluj.

ISTORIA BISERICII LUTERANE DIN COMUNA CLOAȘTER *).

Comuna Cloașterf, pe nemțește Klosdorf, este o comună mică, dar frumoasă și curată. Numărul locuitorilor este de 378, Români 168, Sași 208 și Unguri 5. Comuna a fost întemeiată imediat după venirea Sașilor.

În turn se află azi 3 clopote cumpărate de abia în vremea din urmă. În vremea veche au fost 2 clopote. Unul din 1183 și celălalt din 1576. Biserica s'a clădit între 1521—1528. Lângă altar găsim leatul 1521 cu emblema semnul justiției. Emblema aceasta o găsim mai târziu și pe sigilele comunale, la primărie și în sala comunală. În mijlocul bisericii găsim o fântână — astăzi însă e acoperită cu scânduri — de care populația a avut nevoie în vreme de război, fiindcă biserica era clădită și pentru scopuri defensive.

Arme și alte obiecte vechi se află azi în muzeul „Bruckenthal” Sibiu. Biserica este împrejmuită cu ziduri mari și cu 3 bastide aflătoare într'o stare bună. În jurul castelului a fost un șanț lat și adânc. Um-

*In ziarul **Neamul Românesc** s'a publicat această scurtă dar interesantă schiță monografică.

O reproducem cu rugămintea, ca și cititorii noștri să ne trimită astfel de lucrări despre bisericile noastre vechi, despre școlile cu trecut bogat, despre originea satelor sau a altor fapte care merită să fie cunoscute și de alții.

Autorii celor mai bune comunicări vor fi premiați de conducătorii revistei „Satul și Școala”. (C. I.)

plecarea lui cu apă a fost un lucru ușor, fiindcă hotarul învecinat e foarte bălțos. Biserica a fost pusă în legătură printr'un gang subteran cu o mănăstire mică, care a fost zidită spre răsărit, aproximativ la o distanță de 150 m. și care s'a folosit înaintea reformațiunii și ca biserică. Legenda povestește:

Un călugăr ar fi vrut să silească pe o fată tânără să se mărite cu un flăcău, pe care însă fata nu-l iubea. Mireasa ar fi fugit înaintea încheierii căsătoriei din biserică afară și ar fi sărit cu podoabele ei de mireasă în fântâna mănăstirii.

O altă legendă ne povestește că unei mirese i-ar fi căzut verigheta ei de argint în fântâna sus numită, când ar fi vrut să scoată apă din ea. Verigheta pierdută nu s'ar mai fi găsit.

Comuna Cloașterf a fost supusă până în anul 1474 mănăstirii Cârța (Făgăraș), și era obligată a da din zecimea adunată, o parte egumeniei. Călugării vreo 12 și 1 prior au trăit însă o vieată ușuratică și imorală și așa s'a desființat egumenia de către regele Matei Corvin.

De atunci încoace a ajuns comuna sub stăpânirea orașului Sibiu, care a preluat averea întreagă a egumeniei, împreună cu vreo 10 sate supuse. Stăpânirea aceasta a durat până la jumătatea secolului trecut.

De atunci încoace, comuna Cloașterf este trecută la județul Târnava Mare, plasa Sighișoara. În altarul sus pomenit, se află un

pahar de argint cu ornamente vechi, care se folosește la sfânta cuminecătură. Tocul ușei bisericii este din calcar făcut tot înaintea reformațiunii. Stranele sunt din sec. XVI și XVII-lea.

În biserică găsim diferite inscripții, dintre care mai cu seamă una are un sens foarte adânc, fiind luată din vieață: „Aici vremelnice, dincolo vecinic, omule îndreapță-te după aceasta”. (Hier Zeitlich dort ewiglich, Mensch darnoch Richte dich). Altarul cu crucea din anul 1716 e pictat în ulei. Pe altar sunt 4 sfeșnice foarte frumoase lucrate, donate de străbunul meu — care fusese 25 ani primar în comună — în anul 1851. Lângă altar găsim pictați pe apostolii Petru și Pavel. Lângă ei sunt pictați evangheliștii Matei, Marcu, Luca și Ioan tot din timpurile vechi. Sub altar se afla o catacombă subterană pentru preoții morți. Orga s'a clădit în secolul al XVIII-lea și se află deasupra altarului.

În biserică sunt diferite covoare vechi. De asemenea găsim aici și diferite acte vechi începând dela 1689. Pe stranele fecioarelor și ale bărbaților se află un steag vechiu care se arborează în timpul postului

și la sărbători mai mari. Deasupra intrării găsim un altar mic, tot din timpul catolicismului, care reprezintă înmormântarea Domnului nostru Iisus.

Bastidele de care scriem mai sus se folosesc azi pentru păstrarea slăninei, iar zidurile castelului pentru păstrarea cerealelor. Aceste alimente sunt aici foarte bine păstrate, având fiecare gospodar 1—2 locuri. Populația săsească este împărțită în 3 vecinătăți. Fiecare vecinătate este obligată a ține bastidea ei împreună cu zidurile învecinate în bună stare. În jurul castelului se află grădina școlară și școala luterană.

Pe hotarul comunei Cloașterf, spre comuna Criț, în pădurea comunei este un loc cu numele „Casa popei (Pfaffen-Häuschen). Se spune că aici ar fi trăit un pustnic (Einsiedler) care ar fi avut și o stupină lângă căsuța sa. Se știe și locul unde se găsea grădina pustnicului. Faptul că acest loc poartă și în comuna Criț această denumire, e o dovadă clară, că legenda aceasta are o bază istorică.

JOHANNA ROSLER

Misionară.

CUGETĂRI.

Războiul, în ciuda victoriilor, are în totdeauna ruine, și generalul războinic poate să arate tot atâtea decorații ca și atâtea răni.

Vieața este o veșnică luptă: inamicul ne pândește pretutindeni, și câte odată trebuie să-l căutăm chiar în noi înșine.

Acel, care cere un sfat, nu cere o poruncă: el vrea să consulte, nu să fie călăuzit.

În deobște ni se dă cu plăcere mai mult ceea ce nu cerem, decât ceea ce solicităm cu energia desnădejdei.

Dintre toate darurile credința este cea mai mângăietoare.

Suferința zămislește recunoștința: recunoștința populează lumea cu surâsuri.

Răul nu se risipește ca fumul: când ne scutește pe noi, consumă pe alții.

CARMEN SYLVA.

M'AM PORNIT LA ȘCOALĂ.

— Amintiri. —

de Dr. ILIE DĂIANU.

LA ORAȘ...

Nu ieșisem niciodată din sat. Tot auzeam eu de „oraș“, de „Seghiș“, cum numeau ai noștri Sebeșul-Săsesc, dar nu avusesem fericierea de a vedea aceste minuni.

Odată îmi făcu tata această bucurie, să mă ia cu sine, în căruță, când avea să meargă la Sebeș.

Mă sculară de dimineață, cum nu-mi era obiceiul. Mă îmbrăcă mama cu cămașă curată, și-mi dădu opincile cele mai bune.

Când treceam pe ulița cea mare, drept salutare, tata agrăia pe cei ce-i întâlnea în cale, sau stăteau la portă: „Haidați la oraș! Haidați cu noi la târg!“.

Eu știam că mergem la Sebeș, și în gândul meu îmi ziceam cu multă mirare: multe am să văd eu astăzi: și orașul, și târgul și Seghișul! Dar tăceam chitic și așteptam să vină minunățiile orașului și târgului...

Tot ce țin minte din această primă vizită a orașului, e că ne-am oprit la o crâșmă unde se vindea bere. Vedeam pahare mari cu ceva gălbiniu și spumos. Oamenii o beau cu poftă și se răco-reau, că era cald. Mi-a dat și mie tata paharul, să gust; și abia am luat-o în gură și am scuipat-o cu greață, că era amară.

Asta a fost pățania mea la oraș.

Amarul primei gustări din băutura orașului m'a urmărit toată viața.

M'am minunat încolo de casele cele mari și frumoase, de biserică săsească cu turnul ei oel înalt, în care bătea un ceasornic, și de școala cea mare a Sașilor de lân-

gă ea. Și mă gândeam cam cu fiori, cum voi putea eu să umbli la școală cu copii de sas...

Intors acasă, nu m'am mai dorit așa grozav a merge la școală, la Sebeș. Mi-am văzut de cartea mea, la dascălul nostru, „Ioan Dicu alias Decanu“ — cum se iscălea cu emfază — și de prietenii mei...

PRIETENII ȘI VECINII.

Prietenii mei erau vecinii mei. Între cei dintâi, Culă Zamă, căruia îi ziceau „Cuiă Zamă“. Locuia din sus de noi. Și grădina lor se întindea alătura de a noastră, tot așa de lungă, numai cât n'avea pârâu în fund, ca a noastră.

Adesea ne băteam cu pietre peste gard, apoi ne împăcam și treceam unul la altul, după puî de pasăre, după melci — „bourei“ — și după câte altele.

Mai încolo locuiau Bicheștii, neamuri ale popii. Acolo aveam pe Lia Dorii și pe Mutu, un copil mut. Apoi veneau a lui Gligorul lui Zaharie, care aveau o mamă bătrână, Floare. Acolo mergeam adesea și mama Floare se minuna de „cumințenia“ mea, cel puțin așa spunea către mama. Din jos de noi ședea a lui Pavel Hăbeanu, care avea un copil mai mare ca mine, Ion. „Onu Renii“ — așa îi ziceam, fiindcă mamă-sa era „mercureană“, adică din Mercurea.

Mai în jos, spre „gurinet“, erau ai lui „Căcă“: Lia și Sonu lui Căcă, mai mici ca mine.

Toți s'au prăpădit; numai copiii lor, azi feciori mari, unii oameni cu casă câte odată — care'n

Cluj, care'n Sibiu, care'n Sebeș, ca meșteșugari. Tată-meu, fie iertat, are un merit, de a fi îndemnat pe mulți vecini mai săraci, cu copii mulți, să dea câte unul, doi la meșteșug. Gligor a lui Zaharie a fost cel dintâi care și-a dat doi copii, în Săliște: unul la un faur, și după ce a învățat s'a așezat în sat — Covaciul — ; unul la un sucuiu, blănar, care a ajuns în Râmnicul-Vâlcea. Azi, după pilda lor, mulți sunt care au îmbrățișat meseriile și le merge mai bine, decât altora de-acasă.

LA ȘCOALĂ, LA SEBEȘ.

În fine, în toamna anului 1879, mi-a venit rândul să mă ducă tata la școală. Ajunsesem în școala din sat de nu mai aveam ce învăța. Eram primul și în ultima clasă, a treia. Mi-a dat dascălul un atest^{at} plin de „foarte / bine“ și m'am dus la „Sebeș“.

Ne ducem la gimnaziul săsesc, dar acolo dăm de greutate. Directorul mi-a făcut repede o scurtă judecată.

În clasa a IV-a nu mă poate primi, că nu știu nemțește, și nu voi putea urma. În prima clasă nu mă poate primi, că sunt prea mare. Eram de 11 ani și înalt de statură.

Ce era de făcut? Altul s'ar fi întors acasă și ar fi lăsat lucrul baltă. Tatăl meu nu era astfel de om... A dat în dreapta, a dat în stânga, a întrebat, a cercetat, și a găsit soluția următoare:

Mă înscrie „la Români“, unde voi învăța și nemțește, în particular, și la anul mă va trece „la Sași“. Zis și făcut. M'a înscris la școala primară capitală, ortodoxă din Sebeș. Director era Avram David, fiul popii Avram, un om simpatic și drăguț, care s'a oferit să mă învețe el nemțește.

În „gazdă“ m'a pus la o să-soaică, ca să învăț mai ușor nemțește, la văduva bătrână, Doamna Hintz, a cărui bărbat fusese butnar, și de aceea era cunoscut vechiu cu ai noștri, care aveau multe buți și butoaie de reparat. Bătrâna locuia într'o casă veche, din ulița Grecilor, tocmai lângă biserica Românilor uniți din Sebeș. Strașina bisericii își picura apa în curtea Hintzoaei. Pe la poartă, curgea un mic canal de apă, care se vărsa în râu. Din el se stropoa strada, care era drum de țară, spre Alba-Iulia și Orăștie. Acolo mă spălam și eu dimineața pe față, când mă pregăteam să merg la școală.

Școala era aproape. Numai treceam podul peste râu, și îndată, la dreapta, era școala românească, clădire mare, cu etaj, cu multe săli și cu mulți învățători.

Peste drum de casa unde locuiam, era un țigan, meșter-făurar. Locuia într'o chichineață de făuriște, de scânduri afumate, la marginea râului, tocmai lângă Bod. Acolo mi-am potcovit cismele cele nouă, ce mi-a cumpărat tata, și acolo în făuriște, am descălțat opincile și am încălțat cele dintâi cisme, cu care m'am pornit pe calea spinoasă și lungă a învățăturilor.

Dar și această cărare am presărat-o cu lacrimi, tot așa de amare ca și acelea cu care am udat calea obligată a școalei din sat.

Când tata isprăvise toate formalitățile și mă dădu în seama Doamnei Hintz, dimpreună cu merindea ce mi-a lăsat — pâine, slănină, ouă, lapte covăsit, brânză — a plecat liniștit spre casă, mulțumit, desigur, că în ciuda piedicilor neașteptate, m'a pus în brazda învățăturilor.

Și eu am rămas singur, de ca-

pul meu, singurul copil, într'o casă mare, a unei bătrâne, care deși știa românește, hodorogea tot săsește cu slugile și slujnicile sale. Avea o grădină mare cu vie. Am trecut de-a-lungul ei, și după ce am ieșit la poartă, mă uitam cum treceau încolo și înapoi care și căruțe, oameni de tot felul, și toți necunoscuți. Mă simții singur și părăsit. Și cum soarele era plecat spre Munții Apuseni, și mă îngrozeam să mă culc singur, în casa acestei boanghine de săsoaice, m'a luat o duioșie pe la inimă, de am început a plânge și m'am gândit să mă întorc repede acasă.

Fuga, plângând, prin oraș, doar voi ajunge pe tata, să mă iee în căruță. Am fugit de-a-lungul Sebeșului până în capătul dinspre Cut, cale de 2—3 kilometri, tot plângând și sughițând și spre marea mea dezolare, nu l-am ajuns nici cu ochii, de-a-lungul drumului de țară, cât se mai vedea, până la fântâna Craiului.

Atunci, văzând că în zadar am alergat, și că se apropie de seară, m'am întors necăjit în oraș, și m'am dus acasă. Obosit, am adormit curând, și dimineța m'am dus la școală.

N'am mai spus nimănui pățania mea.

JUPÂNEASA HINTZ.

Bătrâna jupâneasă Hintz, așa sbârcită la față și pipernicită cum era, avea o inimă bună. Eram cel mai mic în casă. Mă trimetea după una, alta, în prăvălie, mai pe la fiul său, Fritz, care era într'o librărie din oraș, cum și la fiicăsa, măritată după un căldărar, Faulim, care ședea aproape de biserică Franciscanilor. Ii făceam servicii bătrânei și de aceea, se vede, și ea mă îngrijea. Imi făcea

de mâncare, dintr'ale mele, și-mi mai dădea și dela ea câte ceva. Încet-încet, am început să învăț și eu în limba ei, săsește, nu nemțește, cum învățam cu d-l Director David.

Intr'o zi de iarnă, eu luasem un calendar pe o sută de ani, un zodiac nemțesc, și întrebându-mă una, alta, ziua nașterii și anul, mi-a spus „de noroc“... Țin minte că m'a impresionat cu prorociile ei: Că voi învăța și voi ajunge domn mare, popă de oraș, „Stadtfarrer“, dar la urmă voi avea mult de suferit... și speriindu-se de ce se arăta, nu mai voi să spuie ce avea să urmeze.

M'a urmărit toată viața această precizie a babei jupânease, și am văzut cum se apropie ca o umbră, plinirea prorociei ei.

ȘCOALA ȘI ÎNVĂȚĂTORII.

La școală îmi mergea bine. Clasa a treia, în care eram înscris, era în aceeași clasă cu a patra, numai în bănci deosebite. Eu eram într'a treia. După 3—4 săptămâni, învățătorul mă trecu în clasa a patra, după ce a văzut că știu tot ce propune el în a treia. În a patra, de asemenea îmi erau toate cunoscute, câte mi-se propuneau, așa că îmi era foarte ușor. Curând am ajuns cel dintâi în clasă, și „censurul“ ei. Slujba era cu cinste, dar și cu primejdie. Eu eram singurul „străin“ în școală. Toți ceilalți erau localnici, și tocmai eu să fiu mai mare peste ei toți. Firește, că nu le plăcea. Imi auzeam dela unii și alții, care luau pedepse pe urma censurii mele, anumite amenințări, dar nu le luam în seamă, încrezându-mă în domnia învățători.

Învățătorul de clasă era unul Albu, om bun, sârguincios, serios

și strict, dar nu prea simpatic. El încă nu era sebeșan. Doar unul singur era din Sebeș, directorul David, profesorul meu de limba germană, la care umblam acasă, la ore particulare. Dar nu mult am umblat, că între timp schimbaram planul pentru viitor. Dându-ne seamă de importanța limbii ungurești, care se impunea tot mai mult, ne hotărîsem să merg la un gimnaziu unguresc, în Sibiu, unde aș putea învăța mai ușor și nemțește.

Curând, după Crăciun, mă ajunsese o mare cinste. Învățătorul clasei prime, Ilie Savu, un om înalt ca un brad, frumos și simpatic, trebuind să meargă la niște examene, m'au pus pe mine suplinitor în locul lui, în cl. primă. Mai mult de o săptămână a ținut însărcinarea aceasta, cu care mă mândream. Cu cât îmi ridica vaza, cu atât ea provoca și pisma contrariilor mei din clasă. Asta s'a văzut la serbarea maiialului, ținută în pădure, când unii au voit să mă bată.

Norocul mi-a fost la profesori. Ilie Savu, pe care-l suplinisem, mă ținea sub scutul său, și așa mă avea de drag, încât la Paști mă invită să merg cu el, de sărbători. Era din Pianul românesc. N'am primit, că-mi era dor de casă, de mama și de ouă roșii. Dar inima mă trăgea mult să mă duc la omonimul meu, cu care totdeauna mă vedeam cu drag, când ne întâlneam, mai târziu, prin Sebeș. Mă oprea în cale, se interesa de starea mea și se fălea cu fostul său elev.

Într-o vreme eu le duceam „costul” dela hotelul Leul de aur. Mâncau împreună: Savu cu Albu și când aveau câte o bunătațe de prăjitură, mi-o dădeau mie, cu toate că aveam plată, în numerar,

pentru că le purtam mâncarea dela hotel.

Savu mă copleșea cu bunătațea lui, și regret nespus, că până acum n'am ajuns să mă duc măcar odată în satul lui de naștere, să-i cercetez mormântul, dacă nu l'am putut cerceta la vatra familiară.

Era un gigant de om, înalt, brunet, frumos, cu o voce dulce și prietenească, plină de bunătațe. Cu pălăria lui lată, neagră, de sub care figura lui răsărea mai luminoasă, avea înfățișarea de artist. În amintirea mea trăiește și va trăi pururea ca cel mai bun dascăl, care dacă nu m'a învățat în școală, m'a învățat prin contactul vieții, în clasa vieții de toate zilele.

Îmi mai amintesc de învățătorii Zevedeu Mureșan — din Ohaba — și Avram Pecurariu, actualul protopop din Mercurea, care și ei erau la aceeași școală, fără să umble în cl. mea. Ei învățau fetele.

PROTOPOPUL TIPEIU.

Examenul de încheierea anului s'a făcut cu mare solemnitate. A venit și protopopul Tipeiu, un venerabil bătrân, cu barbă albă, la care tatăl meu umbla adesea după sfat, deși nu era protopopul nostru, al uniților. Al nostru era Deac, un om grăsuliu și greoiu. Mergeam la el acasă, la „religie”. Seda nu departe, dincolo de râu. Acolo ne asculta un student mai mare dela gimnaziul sășesc — era din Spring — și tot el ne da lecția următoare. Pe protopop abia îl vedeam când mergeam la biserică, în umbră căreia locuiam eu, la jupâneasa noastră.

În cursul examenului am răspuns și eu de mai multe ori și la urmă am fost laudat de protopopul Tipeiu, care mi-a dat și o car-

te de premiu: Fabulele lui Esop, tipărită cu litere cirilice, la Sibiu. Păstrez această carte a primului premiu.

Și nu voi uita pe protopopul venerabil, care mi-a dat-o și căruia i-am sărutat mâna cu mare sfială. Tatăl meu, fie iertat, mi-a spus, în ultimele zile ale vieții sale (1914) că Tipeiu l-a îndemnat mai mult să mă dea la școală.

„Bade Josife” — i-ar fi zis — „de nu vei da copilul acesta la școală, mai departe, nici în morământ nu vei avea odihnă”.

— De aceea — zicea tata — am tot vrut să te întreb, că umblând pe la examene, ca protopop, îndemnat-ai părinții copiilor cu dragoste de carte, ca să-i poarte la școală, cum m'a îndemnat Tipeiu pe mine....?

Părea că-i trebuia această dumerire sufletească, bunului meu părinte, înainte de sfârșitul vieții, de mi-a pomenit de îndemnul lui Tipeiu, pe care nu mi-l descoperise până atunci. Și era foarte mulțămînt, arătându-mi eu, că fără să știu de acest cuvânt al bătrânului protopop din Sebeș, și eu pe mulți, din multe părți, i-am pornit pe calea învățăturilor, și nu numai cu cuvântul de îndemn părintesc, ci și în alte feluri i-am ajutat, la pornirea lor.

Văzând eu aceste bune sentimente ce mi-au arătat dascălii și preoții, protopopii ortodoxi, e firesc lucru, că nu am putut să am alte sentimente, decât frățești, față de biserica ortodoxă română și reprezentanții ei; și nu am putut întâmpina decât cu revoltă orice atitudine de violență și necuviință, ce am observat, uneori, din partea confrăților mei.

Nu e nici creștinesc, nici românesc, gestul dușmănos al confrăților preoți, unii față de alții. Eu

am simțit de tânăr acest lucru și i-am dat adesea expresiune, cu riscul de a fi, cum am fost, bătut, clevetit și prigonit pentru aceasta, de iubii mei frați întru Hristos.

INRAURIRILE ORAȘULUI.

În carnaval, s'a însurat fratele meu cel mai mare și a luat pe cea mai frumoasă fată din sat, Rachila lui Hărjoc. La nuntă m'am dus și eu acasă. Bucuria era mare și trebuia să am și eu parte de ea. Nunta, la noi, se făcea atunci cu multe ceremonii interesante. Eu mă uitam cu ochii mari la tot ce făceau frații de mire, călăreții și vornicii, care toate le diriguiau și vorbeau tot în versuri. Trei zile a ținut serbarea nunții, după obiceiul găzdacilor din sat, și mult vin s'a băut în acele zile. De veselie cea mare m'a prins și pe mine ritmul dansului, și m'am pornit, după ușe, să joc și eu. A fost mare haz la această descoperire.

Altfel, aproape zilnic vedeam prin oraș oameni din satul meu, și tot a doua ori a treia zi venea cineva de acasă, de la noi, și-mi aducea de mâncare. M'am datat a mânca singur și a mă ști ajuta.

Prieteni aveam destui. Era Marcu, din Spring, care era într'a treia cl. gimnazială la Sași, Cibu Alexe din Daia, care era cu trei ani mai mare ca mine. Din satul meu însă eram singur. În anii următori s'au pornit și alții, după pilda lui Iosif a lui David, să-și dea copiii la școală; peste câțiva ani eram 15 înși. Însă niciunul din aceia n'a rămas statornic la școală.

Aveam câțiva prieteni și printre conșcolarii mei, dela școala românească. Mi-amintesc de unul Tecău. Dar mai mulți adversari aveam.

Când după examen, s'a constatat că eu am ieșit cel dintâi și am primit cel dintâi premiu, mulți au aruncat cu pietre după mine, când treceam podul râului, să mă duc acasă, în str. Grecilor.

Acești Greci erau Români negustori, de origine unii macedoromâni, care locuiau mai toți aci, unii lângă alții. Isac, Baloriri, Paraschiu, Oniț, ba-și protopopul Tipeiu locuia între Greci, probabil după socrul său.

Am avut deci și unele mici neplăceri în primul an de școală. Totuși am dus amintiri plăcute din Sebeșul nostru.

Era primul oraș, ce-am cunoscut. În el am făcut cunoștință cu vieața orășenească. Râul de munte, cu scâlzile bune de vară, lacul, pe care iarna se dădeau domnișorii sași pe ghiață; lângă el parcul, care se întindea pe lângă ulița Dăii, ne dădea umbră și scaun de odihnă, la răcoare. Orașul avea pâraie conduse din râu, care răcoareau străzile și le țineau curate. Ordinea și curățenia, buna împărțire a timpului, a locului, primele elemente de civilizație, aci le-am cunoscut. Aci am cunoscut limba străină, cea săsească. De ungurește nu se pomenea în Sebeș, deși erau câțiva unguri, și era o stradă numită a Secuilor, dar fără Secui.

Ceea ce mi-a impus mai mult, era turnul bisericii evanghelice și zidurile cetății. Erau grozave, și-mi deșteptau în mare măsură admirația, cum și puținătatea noastră.

Un sentiment de mândrie și de bună încredere îmi dădeau Români din Sebeș, mulți și harnici. Ei țineau piept cu Sașii și erau în continuare luptă, pentru egalitate, la sfatul orașului. Bisericile românești, mai ales cele de lângă drumul țării, erau frumoase. Cea unită era făcută de vlădica Bobca atâtea altele dela orașe. Cea ortodoxă era mai nouă și mai măreață. Dumineca se umplea de o lume de Români sănătoși și frumoși, cu port frumos și graiu curat. Biserica cea veche, a sfântului Nicolae, era mai umilă. Acolo mergeam Sâmbăta după amiază, la vecernie, lucru necunoscut pentru mine până atunci. Acolo am auzit mai întâi rugăciunea frumoasa Lumină lină... și mi-a plăcut mult.

Cu drag mi-aduc aminte de școala primară a Sebeșenilor, care m'a introdus în lumina bună a învățăturilor, care deschid sufletul și-l îmbogățesc.

Și acum, la bătrânețe, când trec prin Sebeș-Alba — cum i se zice sub regimul românesc — mă înduioșez văzând școala ortodoxă, „făuriștea“ unde am descălțat opincile, casa lui Hintz de lângă biserica unită, și mai ales gimnaziul Sașilor, pe care stă și acum inscripția, cu litere de aur:

„Bildung ist Freiheit“.

Cultura este libertate!

Dr. ILIE DĂIANU.

O ISTORIE DIN ZILELE NOASTRE.

ROMAN

de **LUDWIG DETTER**

TRADUCERE de ȘT. O. IOSIF.

Doamna de Thüngen găsea de altfel că e o barbarie să faci dintr-o fată gingașă o profesară, sau chiar doctoresă, ori s'o pregătești pentru munca de birou. *)

Barbarie și imoralitate; căci a lăsa o fată să trăiască singură pe lume, fără ocrotirea unui bărbat, este imoral.

Ea simțea, cugeta și vorbea cu toate cuccanele din cerul ei.

Primejdiiile se cunosc!

Și acum așa din senin, o fată să fie pusă față în față cu muncile cele mai serioase?

„Nonsens al vieții moderne!“ zicea domnul de Thüngen.

„Lume pe dos! E ridicol!“

„Femeia să muncească la fel cu bărbatul — nebunie modernă!“

Dar că e mare lucru, a-ți crește copiii în chip înțelept — că mare lucru e să fii gospodină harnică și onestă, femeie credincioasă și cuminte, care prin purtările ei și prin faptele ei să ajungă tovarășa, camaradul, prietena și confidenta bărbatului și colaboratoarea lui prețioasă la opera unei vieți întregi — că și aceasta e mare lucru — maimare, mai serios ca oricare altul — așa ceva nu le trecea prin minte niciunuia din cei doi Thüngen.

Acela care toată viața lui și-a păscut turma prin adăposturile sigure ale văii, care n'a simțit niciodată într'ânsul pornirea furtunoasă de a se urca pe înălțimi, care nu le-a urcat niciodată, acela nici nu bănuiește farmecul priveștiștilor văzute de pe culmea muntelui!

*) Inceputul acestui capitol, în care se vorbește de *educația fetelor mari*, a apărut în Nr. 3—4 al revistei noastre.

Doamna German avea cu totul alte idei. Doamna de Thüngen era idealistă; ea nădăjduia în cele dumnezeiești și își mai spunea că fata ei, la urma urmelor, e fiică de colonel împărătesc, și că acest amănunt social important nu va fi trecut cu vederea de către tinerii bărbați de familie bună.

Doamna German, dimpotrivă, era realistă până în măduva oaselor. Când văzu că fetele ei amândouă prinseseră aripi, își făcu socotelile în chip precis și sigur.

Cel dintâiu lucru de care se îngriji, fu cusătoreasă.

Cea mai bună croitoreasă din capitala cercului a fost angajată numai pentru casa ei, pe un răstimp de o jumătate de an.

„Fetele mele, prin toaletele lor distinse, vor trebui să stărnească atenția, admirația și uimirea tineretului. Prietenele lor, când le-or vedea, să se facă galbene-verzi, ori dacă vor, să crape de invidie“.

„Dar papa are să facă gură, când o prinde de veste“, zise Hedwiga. „Ah, papa! — De câte ori nu l-am făcut noi să ia albul drept negru! Și apoi ce-are să zică papa? E vorba doar de zestrea noastră — și nu-i vreme de pierdut“ — zise Irmingard și bătu din palme răzând.

„La care eu mai adaug“ zise mama cu un aer serios și plin de demnitate — „că papa n'are dreptul să s'amestece în aceste treburi“.

Eu am adus banii în casa lui German. Și . . .

Dar cele ce urmau, și le gândi numai pentru sine: „de altfel tatăl vostru a fost totdeauna o nulitate fără nicio valoare și ar trebui să-i pară bine dacă i se iartă să treacă și ca o nulitate“.

A doua lovitură de șah a Doamnei

German fu primirea în „Armonia” societatea *hautevolée*-ului, a funcționarilor, profesorilor și ofițerilor.

Ca un vechiu prieten al doamnei German, procurorul Demmerm, președintele de pe vremea aceea, făcu ce făcu și familia fu primită în societate, care nu năvălase până atunci niciun membru din burghezie.

Amândouă fetele German apărură în toalete ca totul nouă la serata de familie a „Armoniei”. Coafura era de asemenea alta.

În astfel de zile „frizeura” își petrecea după amezile în familia German. Până și „sortie”-urile erau altele. Și nimeni n’ar putea să tăgăduiască un lucru: doamna German avea un gust distins. Toaletele fiicelor sale erau totdeauna deosebite, cu șic, și uneori foarte scumpe și foarte bine lucrate.

Toate aceste funcționărese cu nasul pe sus, umflate de pretenții ca niște păpuși umplute cu tărâțe, aceste secături înfundurate, care trăiesc de pe-o lună pe alta, vor vedea ele acum în ce stă puterea omului, și cine sunt eu și cine ’s ele! Fiecare copilă a mea are lângă ea câte un săculeț cu 30.000 de mărci — cu toate că banii sunt vâriți în negoț și în casă.

Iar cât despre frumusețe!

Toate damicelele astea, scoborite cu hărzobul din cer drept în sânul „Armoniei”, toate pot să s’ascundă pe lângă voi! Și domna German privi nespuse de fericită în urma Hedwigei, care cu figura ei drăgălașă, cu ochii ei scântecți și cu gurița rumenă și cărnosă, mulțumea pe deplin vanitatea mamei.

În orice caz Irmingard, cea mai mare dintre surori, avea ceva din privirea fixă a tatălui ei.

În schimb, Hedwiga German era un drac și jumătate! Chiar din primele săptămâni ajunse răsfățata tinerelor doamne din „Armonie” și punctul de atracție pentru domni „armoniști”.

Acuș era la pian, cânta vreun vals sau vreo bucată de forță, pe care-o „exersase” doi ani în șir, acuș organiza vreun joc de societate sau cânta vreo arie de salon.

Ea aranja serate în zilele de Miercuri.

Cu înlăturarea părinților, adică a mamelor, ea puse la cale un club de *lawn-tennis*.

Ea întemeiă o secție de sport a „Armoniei”, o seară de popice, numai pe seama tineretului, un club de „patinori” al „Armoniei” și juca rolul principal în reprezentațiile festive din carnaval.

Hedwiga German era favorita societății.

Și toate astea le îndeplini fără niciun penos. Cea mai bună dovadă era invidia, cu care mamele din „Armonie” priveau și criticau pe noua concurentă a fiicelor lor.

Tinerii din „Armonie” roiau în jurul Hedwigei.

Și cum se pricepea să salute și să joace cu domni, fără nicio sfială și era de o îndemânare, de-o drăgălășie și de-o îndrăzneală până toți i-ar fi fost vechi camarazi de școală!

Cum îi umbra gurița!

Toată societatea era într-o continuă agitație.

Și ea era stăpâna adorată!

Domni erau încantați.

Mai ales locotenentul Mucke, maestru de petreceri al „Armoniei”.

Doamna German observă acest lucru — observă invidia zugrăvită pe fețele celorlalte — și era archifericită.

Era copila ei, Hedwiga ei! Toate visurile neîndeplinite ale tineretii sale se întrupaseră în ființa acestei fete!

„Eu am fost roabă ca față și bărbatul meu — găgăuță cum e — m’a ținut și el ca pe o roabă”, își zise ea încet.

Fata aceasta însă va avea parte de un viitor strălucit!”

D-na German înnota în fericire.

IRMINGARD.

Irmingard, fata cea mai mare a doamnei German, era o fire trufașă, închisă și cu toate astea pătimașă. Ea adeseori puneă pe maicăsa pe gânduri.

Această Irmingard cât era ea de vanitoasă, de despotică și însetată de petreceri, oricât îi plăcea să fie „anturată” de domni, se arăta totuși țeapănă și scumpă la vorbă și deodată iarăși de o absurdă nebună.

Această purtare nesocotită o făcea să-
stea izolată în mijlocul tineretului dela „Armonie”.

„Acesteia cu greu vei putea să-i atârni un bărbat de gât”, își zicea cu drept cuvânt d-na German.

Dar era realistă, știa să s'ajute singură și deci făcu a treia lovitură de șah.

De opt ani de zile Fridolin Ambach, elev al gimnaziului clasic, era ospătat în fiecare Sâmbătă de German. Doamna luă informații dela Rectorul gimnaziului și află că „pupilul” ei e un școlar care îndreptătea cele mai frumoase speranțe.

Atunci chemă la sine pe studentul Fridolin Ambach și-i zise:

„Iubite domnule Ambach: am vorbit cu domnul Rector al D-tale. Te-a lăudat mult. D-ta vei absolvi anul acesta?”

„Da, așa cred”.

„Și spre ce vocațiune te simți atras?”

„Spre aceea de profesor”.

„Așa? — da! — care va să zică vrei să te faci profesor?”

„Da, dacă voui avea noroc la examen”.

Doamna German tăcu o clipă.

„Prea bine! D-ta vei putea de-acum înainte să vii la noi Dumineca în loc de Sâmbăta și nu vei mai sta în colțul din bucătărie, ci cu noi, la masă”.

Cu aerul protector al unei principese, doamna German întinse studentului Ambach mânuța ei albă, delicată, străfulgerată de inele cu briliante.

Și surâdea.

Și cum îi mai surâdea!

Față cu atâta bunătate, primanul roși

până după urechi și-și cobori ochii în vânt.

La amiazi, d-na German vesti pe fetele ei, că d. Ambach va prânzi cu ele la masă, în toate Duminițile.

„Sper că-l veți primi în chipul cel mai amabil”. Zicând acestea se adresa mai ales fiicei sale Irmingard.

Aceasta își luă mutra ei plină de trufie, care-i izbutea de minune, ajutată fiind de firea ei înăscută și de o îndelungă obișnuință.

„Un tânăr cu desăvârșire curat!” adause mama cu o seriozitate plină de evlavie.

Irmingard își ridică o leacă obrazii palizi, își întinse buzele ei subțiri — cu un zâmbet vag — închise apoi din pleoape și își zise în gând: „Ăstia 's de obicei indivizii plidicoși, care îți dau târcoale și se gudură pe lângă tine câte trei ani până să cuteze să-ți fure o sărutare.

Mie îmi plac firile svăpăiate, îndrăznețe și repezi la faptă. Așa spunea într'un roman”.

„Un tinerel drăguț, cu apucături simpatice”, continuă mama să caracterizeze.

„Da, un băiat de țesător sărac” — răspunde Irmingard cu tonul ei mușcător, care făcea să-ți înghețe sângele în vine.

„Dar un școlar excelent; termină anul acesta și într'o zi ajunge profesor!” — ripostă mama cu aprindere.

„Da, un profesor răpănos, ca vai de lume!”

Buzele Irmingardei se strânseseră ca o grămăjoară, în semn de indiferență și dispreț.

„Răpănos?” strigă mama.

„Umblă îmbrăcat ca un cerșetor!”

Indărătnicia îngheța tot mai mult figura Irmingardei.

„Atunci am să ți-l îmbrac mai bine pentru tine!” șueră printre dinți D-na German, pe obrazii căreia jucau parcă limbi de flăcări.

„Pentru mine? Pentru ce să-l îmbraci tu mai bine? și pentru mine?”

Fata cea mai mare își plimbă ochii ei impertinenți, lipsiți de strălucire, pe fața iritată a mamei sale, parcă ar fi vrut să studieze cu ei o hartă geografică.

„Da pentru tine! Gâscă ce ești!” — strigă iubirea de mamă ajunsă la gradul de fierbere, — și dacă tot nu mă înțelegi, pocitură — atunci am să ți-o spun scurt și lămurit: domnul Ambach e viitorul tău bărbat. Eu ți l-am ales!

Ai să taci odată...?

Și dacă ai de gând să-mi faci mutre, și să zădărnicești acest plan al meu, să știi că te las în voia sortii tale, fără să mai mișc nici măcar un deget pentru tine — și soarta ta va fi: o fată bătrână, cu spume la gură!

Cât ești tu de vanitoasă, de antipatică, răutăcioasă și târzie la minte — asta așa rămâne!”

Irmingard îngălbeni.

Furia îi sări în obraji ca o haită flămândă, cu gura roșie, căscată; pe urmă trecu un zămbet rece peste trăsăturile ei încremenite — soare de April — care se furișează printre nouri furtunoși.

Ea sări în picioare și ochii ei de copil măsurară pe mama încă odată cu o privire plină de ură obraznică, împinse scaunul cu sgomot în lături și trânti ușa salonului după sine.

*

Așa erau cele două familii, cu care seminarista Gertruda Baumgarten făcuse cunoștință, primind orele de ajutor la pian.

Hedwiga German, bine înzestrată, inimă deschisă și plină de viață, cucerii din primele ceasuri simpatia și prietenia Gertrudei.

Ființa trufașă, înfiptă și pretențioasă a Irmingardei nu putea s'o atragă.

Prim Hedwiga German și a prietenei acesteia, Gretchen Mai, Gertruda fu inițiată în toate planurile și șiretlicurile lor; astfel ea își adâncea privirea pe zi ce merge tot mai mult într-o lume cu totul

nouă pentru ea: în vieța intimă a fetelor, așa zise de familie bună, începând de la micile intrigi de dragoste până la eventualul măritis.

Părăsind institutul cu câteva noțiuni vagi, superficiale, și intrând în societate, începea pentru aceste fete acea trândăvie de ani întregi, care dibuind încoace și încolo între odihnă și petreceri, între distracții și tândăleală, între vis și plictis, ajută două gânduri să crească încetul cu încetul și să pună stăpânire în chip tiranic pe mințile lor fragede: „Vreau să am titlu și rang în societate, ca să pot privi de sus la ceilalți; și acest titlu și rangul acesta mi le dă bărbatul”.

Până aci Gertruda crezuse că fiecare om, prin urmare orice fată trebuie să muncească pentru ca să ajungă de sine stătător.

În cercurile în care se mișcase ea până azi, era sfânt acest principiu: fiecare fată muncea, ca pe temeiul propriilor ei puteri să se ridice în viață.

Ești aceea ce valorezi.

Valoarea ți-o dai tu însu-ți.

Dar în cercurile familiilor German și Thüngen domneau cu totul alte principii, care coborau pe fată la un soi de supliment al bărbatului, la rolul unei ființe inferioare — căci „ceea ce ești, ești numai prin bunătatea bărbatului”.

Și nimeni nu se formaliza.

Nimeni!

Nicio fată nu se revolta!

Nicio mamă nu le deschidea ochii fiicelor lor!

Căci și ele erau oarbe.

Nici ele nu cereau altceva.

Nici nu știau altceva.

Decăderea lor morală le făcea să nu simță nicio jignire!

Și datina — tradiția?

Nu era și în zilele lor tot așa?

Tradiția e obiceiul pământului.

Un idol!

Și turma cea mare ingenuche în fața lui.

CÂNTECUL.

Într-o seară de toamnă târzie.

Era Sâmbătă, și primănul Fridolin Ambach venise în vizită la alde Baumgarten, ca de obicei Sâmbătă seara.

Gazda spunea povestea despre copiii săraci, care se duseseră împreună în pădurea neagră — băiatul vecinului și o fată din vecini — ca să caute pe vrăjitoarea cu căsuța de zahăr și să-i ceară turtă dulce.

Dar n'o găsiră nici pe ea, nici căsuța, nici turtă dulce.

Osteniți se așezară lângă un izvor, ce fășnea de subț un mesteacăn; mesteacănul avea o scoarță așa de albă, parcă era de argint curat. Băiatul luă apă în pumni și fetița bău.

Atunci veni un fluture mare, galben, care începu să zboare împrejurul copiilor și ei ațipiră.

Astfel au stat ei pe jumătate adormiți — mână în mână — băiatul vecinului și fata vecinei — și mesteacănul cel alb abia mai licărea în ochii lor somnoroși — ca un vestmânt alb ca zăpada al unui ŋnger — și frunzișul lung, fâlfâitor, gălbui al mesteacănului atârna deasupra lor — parcă ingerul și-ar fi lăsat peste ei pletele în valuri lungi și galbene ca spicul grăului, ca să-i aperse pe amândoi de soare.

Apoi icoana pieri.

Ochii închiși ai copiilor se deschiseră înăuntru și zăriră o luncă mare bătută de soare, smălțată cu mii și mii de romanițe — cap de floare lângă căpsor de floare — așa zăriră ei dragostea în sufletele lor — băiatul vecinului și fata vecinei — dragoste copilărească.

Atunci izvorul prinse graiu și zise:

„Scoateți, scoateți pumnișori,
„Din nisipul gălbior“.

Atunci izvorul prinse graiu și zise:

„Ce zici, să luăm din nisipul acesta frumos și mărunțel?“ întrebă băiatul.

„Da, da“, răspunse fetița.

„Știi una: fiecare să-și umple buzunarul și nisipul să-l ducem domnului în-

vătător, ca să-l pună în nisiperniță. Domnul învățător e bun cu mine!“

„Și mie mi-a dat deunăzi o carte cu chipuri, ca să mă uit la ele“.

„Și eu am căpătat adeseori — iarna trecută — supă caldă dela el“.

Ei își umplură buzunările cu nisip.

„Tare-i greu“ zise fetița, și se luară după fluturile cel mare și galben. Acesta juca dinaintea lor prin pădurea cea neagră și-i scoase la lumină — la cel dintâiu ogor arat de curând, din capătul satului.

Atunci se duseră mai întâi acasă la tata și la mama.

„Ce aveți voi în buzunare?“ întrebă aceștia.

„Nisip pentru domnul învățător“.

Tatăl scoase un pumn de nisip și mama scoase un pumn de nisip.

„Ciudat nisip!“

„Așa de greu!“ zise tatăl.

„Și parcă ar fi aur“, zise mama.

„Aur?“ întrebă fetița. — „De ce zici tu că parcă ar fi aur?“

„Ce e aurul?“ întrebă băiatul.

„Proștilor!“ zise mama; haideți să mergem cu toții la domnul învățător“.

Se duseră întinse la învățător: tatăl, mama, băiatul și fata.

Învățătorul scoase un pumn de nisip. Apoi făcu ochii mari, și se uită la copiii ca altă minune.

„Unde l-ați găsit?“

„Într'un izvor din pădure“.

„Acesta e aur curat! — și cât mai aveți în buzunare face sute de franci!“

„Aur și bani!“

„Iute, iute! Aidem cu sapă, cu saci și cu coșuri! Iute! Unde-i izvorul! Duceți-ne acolo!“

Și alergară, cu ochii plini de lăcomie sălbatecă, spre pădure.

Copiii alergară găfâind în urma lor. La intrarea în pădure, stătea strălucind ca o scânteie din soare, fluturul cel mare, galben.

Când văzu pe oameni dând năvală

gâfâind, cu ochii aprinși de lăcomie, fluturile sbură de-acolo peste vărfurile copacilor.

Oamenii căutară toată ziua, căutară toată noaptea și căutară multe zile de-a rândul; și izvorul nu l-au mai găsit.

„Cine aleargă după noroc”, zise gazda râmbind, „nu-l găsește niciodată!”

„El se găsește în noi, dar numai cel ce se uită cu ochii curați, cu ochi de copil și — credința tare, numai acela poate zări în sine izvorul de aur — mulțumirea sufletească”.

Gazda incheie cu zicala, pe care când era bine dispusă o atârna la orice povestire:

*Și așa s'a întâmplat
Precum s'a petrecut.*

Câteva clipe toți rămaseră duși pe gânduri.

Abia atunci băgară de seamă că lumina asfințitului care pătrunsese curios în cameră, când gazda își începuse povestea, acum se stinsese.

Umbrele amurgului alungase lumina și-i învăluia mai pe toți pe unde-i apucase.

Atunci dintr'un ungher întunecos se auziră, aproape în același timp, vocea lui Erwin și aceea a lui Fridolin Ambach: „Gertrudo, cântă-ne ceva la pian”.

„Cântă”, zise și mama — „e prea întuneric pentru lucru! — și prea de vreme ca să aprindem lumina”.

„Am să vă cânt atunci „Sonata lui Beethoven”, zise Gertruda; „tot trebuie să învăț pentru concertul Ceciliei”.

Ea trecu în odaia ei și lăsă ușa larg deschisă.

Zarea turbure, roșiatică a lumânărilor lumina fața și statura Gertrudei.

Amurgul palid foșnea în mărul veched de sub fereastră.

Gertruda citise de curând legenda celebrei sonate a lui Beethoven, în lexiconul muzical ce-l împrumutase dela Antonia.

Știa iubirea lui Beethoven pentru vanitoasa contesă Iulia Guicciardi, o iubire neîmpărtășită.

Ce era Beethoven în ochii acestei femei și ai societății care recunoștea numai nobleța nașterii și nu știa să prețuiască nobleța faptei?

Capelmaistrul era tolerat să amuzeze pe boieri din când în când — pentru ca la un caz prăpastia să se deschidă numai-decât — deosebirea de clasă!

Aici drepturile ridicole ale mășterii — dincoace drepturile sfinte ale puterii și ale faptei! Dar geniul se avântă cu aripi de vultur peste această prăpastie.

„Ce-ți pasă că te iubesc! Pot eu oare să nu mă închin ție? Mă închin doar frumuseții tale! Și astfel scrise „Sonata lui”.

Ea cântă aceste mărețe cuvinte ale marelui maestru cu silința cinstită de a pătrunde în adâncimea lor, cu toată mărirea unei pasiuni rafinate care ciocotea oceanii în aceste tonuri.

Gravul *Andante sostenuto*, un cântec de tânguire.

Dulce și limpede ca un izvor murmurător, ce duce la vale poveștile codrului negru... răsună *Adagio*.

Năzuință și nădejde — tânără nădejde care caută viața cea mare!

Allegretto porni grav, dornic, mândru, puternic, pasionat...

Câteva aconduri sonore încă, și Gertruda era la sfârșit.

Vijelios *Presto agitato*.

Partea din urmă a Sonatei trecea în goană peste meschinele pravili omenesti, ca fluxul mării de Nord peste cetățile, zidurile și valurile pe care le-au așezat mâni de copil în calea mării cuceritoare.

Mărul sta gata să înflorească.

Tainica putere creștea mereu, se umfla mereu și se întinde, străbate și năzuiește spre lumină — spre viață!

„Mult n'a rămas:

Peste un ceas

Casa ți-e plină de soare”.

Așa cânta vântul dimineții și mii de muguri auziră vestea bună.

Atunci soarele se revărsa în pârae de

aur — și mii de muguri se deschiseră.

Fără hotar în albastru ei măreție se arată tânăra zi și văzu numai flori dalbe.

Un astfel de sentiment puternic se trezi în sufletul lui Fridolin Ambach din seara aceea. Cât a stat Gertruda la pian, nu și-a mai luat ochii dela ea.

El vedea fața ei dulce în zarea tulbure roșiatică a lumânărilor: o văzu la pasagiile grele cum își înfîșea dinții albi în buza de jos; văzu o șuviță grea, bălae căzându-i încet peste urechea ei mică, aprinsă de căldura aerului — alutecând până ce-i atinse obrazul rotund de copil — și văzu cum sânii ei urcă și coboară, sbuciumați de năvala simțirilor deosebite. Și văzu bustul ei plin și fraged.

Statura superbă, încordată a Gertrudei.

Nici odată n'o mai privise el cu ochii aștia!...

Asta era tovarășa lui de joacă?

Asta era prietena cea mai iubită a copilăriei lui?

Fata asta frumoasă?!

În această clipă Gertruda se întoarse dela caetul cu note și cu fața răzătoare privi spre publicul din odaia întunecată.

O fulgerătură de diamant se aprinse în ochii ei și sbură ca o scântee albă în sufletul treaz al lui Fridolin Ambach —!

Atunci ea cântă din memorie primele cuvinte din cântecul lui Heine-Jensen :

*Lipește-ți obrazul tău de al meu,
Văpăile-or arde atunci laolaltă...*

Odată cu acordurile line, duioase și pline de patimă nebună, ea îngâna cuvintele cântecului — așa de lin parcă le-ar fi cântat numai pentru sine singură!

Toată ființa ei era cutremurată de o dulce neliniște — ! Ochii pânditori ai lui Fridolin Ambach nu pierdură nici un răsuflet al frumoasei fete, văzură cum ea închise pleoapele și ghiciră fioru fermecat care-i străbătea tot corpul ei frumos.

El auzise vorbele cântecului abia murmurat.

*Lipește-ți obrazul tău de-al meu,
Văpăile-or arde atunci laolaltă...*

În această clipă o vedere luminoasă trecu pe lângă dânsul — și-l atinse ca un curent electric.

O presimțire plină de farmec — ce dormea în el de ani întregi — ca o negură trandafirie ce acoperă un ținut splendid — se deșteptase fără de veste frîrînsul.

Acum se desvăluia luminoasă ca ziua — în toată splendoarea ei nemaipomenită: iubirea!

Și el se sperie de atâta frumusețe.

Gertruda întrerupse cântecul cu un acord strident — și sări în odaia vecină, răzând.

„De ce râzi tu așa?“ întrebă mama.

„Pentru că mi-a venit în minte ca din senin un cântec al lui Heine — și care se potrivește cu ce-am cântat mai înainte ca un desen al unui artist la cuvintele unui poet: două mijloace diferite și aceeași gândire mare și frumoasă“.

Fridolin Ambach se uită lung la entusiasta lui tovarășe din copilărie.

„Fiat lux!“ strigă Franciscanul.

Atunci gazda aprinse lampa.

Pe drumul spre casă studentul Fridolin se simțea într-o ciudată stare sufletească.

Securile de gaz din cartierul nou licăreau, jucau, se lungeau, tremurau și se uitau după dânsul — cu atâta familiari tate, parcă ar voi să-i spună.

„Ei și ?“

„Domnule student — ei și?“

Șiragul de case din dreapta, luminat de lună, lua o înfățișare așa de prietenoasă, — și câte odată i se părea că prin multele ferestri, bătute de lună, se uita după dânsul, ca prin sute de ochelari, și numai după dânsul.

Ce avea el așa de deosebit?

Și vântul nopții cânta, cânta...

Atunci îi veni și lui chef să cânte.

Și mergând cu pași grăbiți Fridolin începu să îngâne cuvintele:

Din fetele toate ce sunt în oraș
 Mai dragă mi-e numai Lorică,
 Din ori și ce parte alearg' ai mei pași
 La colț, unde stă mititica,
 Stăpânul se uită de parcă ar ști,
 Ar ști că mi-e dragă Lorică! —
 Și ziua și noaptea mereu ași pândi
 La colț unde stă mititica,
 Și când o zăresc nu-mi mai trebuie
 (nimic
 Pe ulița strămtă cum vine,
 Și când îi aud cu pantofii lic-lic,
 S'aprinde tot sângele 'n mine.
 Frumoasele doamne, oricât s'ar găti,
 Departe rămân de Lorică —
 Și ziua și noaptea mereu ași pândi
 La colț, unde stă mititica.

Tipenie de om nu se vedea pe stradă.
 Fridolin putea prin urmare să-și con-
 tinue neturburat dialogul cu sufletul său.
 Așa că nu se putea stăpâni să nu repete
 cântând aproape tare:

Stăpânul se uită de parcă ar ști,
 Ar ști că mi-e dragă Lorică...

Studentul Ambach se amenință sin-
 gur pe sine cu degetul — și tocmai voia
 să intre cântând în întunecata stradă a
 Reședinții. Dar cât p'aci să se lovească
 piept la piept cu marele grămătic, care
 cu pași tigniți trecea colțul uliții spre
 grădina Pranti — și tocmai atunci se
 gândea zâmbind la șansele de a câștiga
 în scara aceea la cărți.

*

Cântecul, cu vorbele și melodia lui,
 „turburase în mod grosolan“ liniștea de
 cugetător a profesorului Moroff. El vroi
 să-și ridice privirile de pe asfaltul uliții
 și să-și împingă ochelarii de pe clina na-
 sului roșu în unghiul cel mai ager al
 vederii sale — bănuind fără doar și poa-
 te că numai un student e în stare să a-
 runce în liniștea nopții cu atâta obrăz-
 nicie cuvintele și melodia cântecului de
 iubire.

Atunci — o umbră se furișă repede
 pe lângă dânsul — și studentul Ambach
 trecuse în pas *allegro* pe lângă primej-

dioasa stâncă și cum se depărta, intu-
 nericul uliței îi învăluia acum treptat
 din ce în ce mai mult în umbra lui o-
 crotitoare.

Și abia ca un călător nocturn care
 aude lătratul unui câine din satul de-
 părțat — așa auzea și studentul Ambach
 glasul necăjit al grămăticului, stins în
 depărtare:

„Asta de sigur că este iar vreun șco-
 lar care a fost la drăguța lui — și a-
 cum, amețit de dragoste, aleargă spre
 casă în goană dând orbește peste toți
 trecătorii pașnici pe care care-i întâl-
 nește la răspântii!...“

Firește!

Să prostească școala — și să facă
 dragoste, la asta se pricepe de minune
 tineretul nostru.

Dar când e vorba să caute etimologia
 unui cuvânt, să urmărească prefaceri-
 le pe care le-a suferit în cursul vremi-
 lor — atunci îi vezi că stau ca vițelul la
 poartă nouă!...

Care dintre elevele noastre locuiește
 prin părțile acestea?“

Profesorul Moroff își scoate carnetul
 din buzunarul dela piept, întoarce câ-
 teva file — citi, la lumina stelelor, și-
 ragul numelor sonore ale seminariste-
 lor — și dete din cap:

„Firește! Nici nu se putea altfel...“

— Gertruda Baumgarten — ospătăria
 Steiner, casa din fund — etajul al III-lea.
 Din această direcție venea.

Hm!

Gertruda Baumgarten!

Cu ochii încrunțați căută să vadă ce
 note are.

E, dar astea nu prea miroase a dragos-
 te — două — două și trei. —

Sânt notele cele mai bune care le dau
 eu.

Insă — cine cunoaște toate marafetu-
 rile ascunse ale tineretului din ziua de
 azi?

Nu mă încred în mine!

Și mai cu seamă o elevă!

În fiecare om se ascunde optzeci la
 sută blăstămăție, îngrădită de legi și mo-

rală publică — ca fiara de grațiile co-diviei!

Măine dimineată, la citire, am s'o iau puțin din scurt pe această Gertrudă „Baumgarten“.

„Stăpânul se uită de parcă ar ști,
Ar ști că mi-e dragă Lorica!
Și ziua și noaptea mereu ași pândi
La colț unde stă mititica“.

Vântul șagalic al nopții ca un ecou pierdut, aduse încă odată din capătul celălalt al uliței această strofă în urechile păroase ale marelui grămătic.

Dar urechile magistrului erau surde.

Căci solo de cupă pe care-l judecase el ieri cu mai toate atatele roșii în mână — așa ceva — așa noroc nemaipomenit, — de când juca el cărți — era ceva colossal!

Ziarul local notase la cronică această faimoasă întâmplare — firește fără să-i pomenească numele lui.

Și așa sufletul plin de reguli al profesorului Moroff se lăsa legănat tot mai mult de mărețele probabilități ale jocului care-l atrăgeau asemeni unei amăgitoare Fata-Morgana.

„Când primanul Fridolin Ambach intră în mansarda lui...“

Ce surpriză! —

Pat, scaun, masă, cărți — toată odaia în bătaia lunii — iluminată parcă de sărbătoare.

Atunci el deschise fereastra, se aplecă în afară, își puse mâna strașină la ochi: Prin spărtura dintre turnul masiv al bisericei St. Iodokus și câteva frontoane de case, văzu un măr înalt în vesmântul roșu al toamnei și printre ramurile și frunzele lui amestecate zări și o luminiță licărind nesigur:

Lampa de studiu în micul iatac al Gertrudei!

„Noapte bună, dulcea mea adorată!“

Luna își zâmbi împăcată.

Asta e!

Poveste veche.

Face parte din istoria naturală a muritorilor.

O înțelepciune de mii de veacuri!

Și încetîșor se retrase apoi din cămăruța studentului Fridolin Ambach.

Dar norocul străluci toată noaptea în mica mansardă.

DIN CARNETUL UNEI INVĂȚĂTOARE.

Dela început am propus la copiii mici cu bucurie. Nu aparține acestei chestiuni întâmplarea cu micul Ivanko, când, odată din cauza că era necrescut a trebuit să stea în colț și după un răstimp îmi spusese, încet de tot: Vă rog să mă lăsați să merg la locul meu! Vă dau în schimb un ban adevărat. Deasemenea nu vreau să mai desvolt întâmplarea cu micuțul Petru, care spusese tare în fața tuturor copiilor, că mă va lua numai pe mine de nevastă, căci atunci mă va putea bate toată ziua. Acestea s'au întâmplat de mult. Vreau acum să împărtășesc colegilor mele numai unele constatări recente.

Clasa mea vizită fetița unui comerciant bogat care era o frumusețe. În plus mai

era și mândră și încăpățanată. O cunoșteam și de aceea îi vorbeam întotdeauna cu căldură și bunăvoință. Intr'o lună, am devenit deja prietene bune. După aceea însă am fost transferată și micuța mea prietenă avu o altă învățătoare. Intr'o zi, aceasta îmi spunea: Te rog, fă ceva cu copila aceasta mândră. A fost neascultătoare și am pedepsit-o interzicând copilelor să mai vorbească cu ea, până ce nu își cere scuze înaintea întregii clase.

Această situație ține deja de două săptămâni și copiii nu vorbesc cu ea. Inima ei mândră însă, nu vrea să se supună. Toată întâmplarea mi-e foarte penibilă. Te rog, fă ceva“.

În recreația următoare, mă atașai de

prietena mea și o întrebai: „De ce nu mergi să te joci cu ceilalți copii?” „Pentru că nu vreau să vorbească cu mine. De cinci ani mergem împreună la școală, și acum se poartă așa de urit cu mine”. — „Dar cum s'au întâmplat lucrurile?”

Atunci îmi împărtăși adevărata desfășurare a întâmplării. Copiii au făcut năsbății în clasă; pedepsită a fost numai ea, — care era complet nevinovată. Învățătoarea observă numai atât, că dădea încăpățânată din umeri și și că nu voia să se roage de iertare. „Nu mă rog, nu mă rog de iertare” spuse cu ochii scânteietori. Mai bine mor, decât să mă rog de iertare! „Sunt nevinovată! Copiii m'ar dispregui, dacă m'aș ruga acum de iertare”.

La acestea, o întrebai încet: „A fost Christos vinovat atunci când lumea râdea de el și îl batjocora?”

Copilul se lipi strâns de pieptul meu și plângea amar. „Nu pot să cedez, căci doar am dreptate”. — „Nu e nimic. Gândește-te numai bine la ceea ce ți-am spus” îi răspunsei și o lăsaî singură.

În ziua următoare, colega din cealaltă clasă veni la mine plină de mirare. „Ce ai făcut din copila aceea? Inchipește-ți, intru în clasă, copila se scoală iese din bancă și spune cu glas tare: „Doamnă învățătoare, iertați-mă, că am fost așa de real!” Stătea ca o martiră înaintea mea.

„Au răs celelalte de ea?” O întrebai.

„Nici urmă. Toate au plâns. Până și eu a trebuit să plâng împreună cu ele. — Dar, pentru numele lui Dumnezeu spune-mi, ce ai făcut cu ea?”

Nu avui timp să-i răspund, căci cineva mă prinse de mână. Mă întoarsei... și cine era? Mica mea prietenă, care îmi alina mâna și care zâmbea fericită.

*

Între colegi se discută foarte mult asupra problemei: Ce este mai important în școală: stima sau încrederea? Pentru aceasta aș avea două exemple:

Am propus și la băieți. Și față de ei mă purtam ca un prieten bun și nu ca o cucoană.

În timpul unei ore de desen, am pus copiii să deseneze niște afișe contra alcoolismului.

Prin aceste afișe am putut afla mult mai multe secrete ale vieții lor familiare, decât cum le-aș fi putut afla prin lungi povestiri. Unul dintre afișe înfățișa un țăran cum se întoarce acasă din cârciumă și cum se ascund toți copiii sub pat — pentru că bețivul vrea să-i bată. Pe un alt afiș, era reprezentată o țărancă cu o mătură, așteptându-și în fața porții bărbatul beat, cu cuvintele: „Bea, bea! Mătura va avea acum de lucru!” Dar cel mai frumos dintre afișe era următorul: Copilul desenasese o masă acoperită în întregime cu sticle de țuică și bere. Alături, o frumoasă cunună de flori și un copil care plânge. Explicarea, formulată de copil, sună: „Bețivul are copii nenorociți”. Ar mai fi mers bețivul la cârciumă dacă ar fi văzut ce a desenat copilul său? La marginea afișului mai era desenată o inimă, din care picura stropi mari de sânge. Inima era desenată în același fel, cu obișnuimă și noi să o desenăm la aceeași vârstă. „Ce vrea să reprezinte această inimă?” întrebai: „Aceasta este inima întristată a lui Christos, pentru că oamenii sunt bețivi!” a fost răspunsul copilului.

Alint căpșorul copilului și nu zic nimic, căci simt împreună cu el, că „bețivul are copii nenorociți”.

Întâmplarea cea mai frumoasă a fost cu Ivanko, un băețuș din clasa întâia. Familia întreagă era renumită pentru faptul că: prefera să meargă pe lângă școală, decât: în școală. Ivanko era însă o excepție, căci cercetă regulat școala. Nu îi plăcea: însă să-i fie examinate mâinile, pentru a se vedea dacă sunt curate. Odată îl laudai că ar avea mâini foarte curate. „Vedeți”, zise cu satisfacție, „și nu le-am mai spălat de două zile!”

Așa trăiam în școală; ca o familie mare. Într'o zi vine Ivanko la școală și are o mare noutate pentru mine: la ora 11 trebuie să curețe tigăile brutarului în schimbul unor bucăți de pâine. De aceea trebuie să primească permisiunea de a

merge; dar eu nu sunt în măsură să-i dau învoirea cerută. Poate că domnul Director? Directorul intră chiar atunci în clasă și Ivanko îmi face semne cu ochiul, ca nu cumva să uit de el. Dar nici domnul director nu poate face excepție pentru Ivanko. Așa că Ivanko șade — șade, urmărind fără voie lecția. La un moment pe când stăteam lângă vecinul lui, Ivanko mă trage către gura lui și îmi șoptește plin de încredere: „Și dacă o să fug, domnul director tot n'o să mă poată prinde, nu?!”

Din carte Ivanko încă nu putea citi bine; în inima mea și mai puțin, căci altfel ar fi aflat că aceste cuvinte necuvincioase ale sale, erau cea mai mare bucurie a carierei mele de învățătoare. Până atunci eram tot supărată că elevii mei nu mă stimează și nu mă respectă. Dar Ivanko m'a învățat, că învățătorului este mai prețioasă încrederea elevului, decât stima.

Din limba carpato-ucraiană.

Trad. de V. B.

POETUL ION MOLDOVEANU.

17 Mai 1939.

Un suflet de o rară sensibilitate s'a desprins din lumea pământeană „spre țara de basme”, pe care a cântat-o în versuri de o frumusețe fără de seamăn.

În ciuda unui aspru destin, care l-a aplecat cu neîndurare spre un prea timpuriu mormânt, Ion Moldoveanu a plutit totdeauna în zările pure ale gândului și ale poeziei.

Iubitorii de frumos vor găsi în revistele din Ardeal, din ultimii cinci ani, multe pagini pe care au înflorit versurile sale, iar celor care s'ar îndoi vreodată de înălțimea de cugetare și de simțire la care, în singurătatea vieții lor pot ajunge unii învățători ai satelor noastre, să le punem sub ochi volumul cu poeziile lui Ion Moldoveanu.

Ca să-i insenineze cele din urmă clipe ale vieții, prieteni buni au adunat cu grabă cincizeci de poezii, pe care le-au tipărit într'o elegantă carte. Ele au apărut cu câteva zile înaintea morții sale. Nu este tot ce-a scris Ion Moldoveanu, dar este destul pentru cine vrea să cunoască ce doruri și ce năzuinți s'au sbătut într'un suflet cu privirile țintite spre azur dar și cu conștiința limpede că nu mai are decât un pas până la „poarta de uitare” a greului pământ. O spunea clar în poezia „Inaltă destrămare”:

„Mamă, mâna ta și cerul ochilor,
Lanul stelelor și ploaia snopilor,
Cântecul de clopot al amiezii,
Apele, pădurile și iezii
Și Măriuțele de iarbă și omăt

Jale mi-i cum n'o să le mai văd”.

A iubit viața, pe ale cărei valuri de dorinți a vâslit cu tot avântul tinereții sale¹⁾ și a răspândit pretutindeni bunătate și dragoste, iar cu suferința sa n'a întristat bucuria nimănu. Inceputul poeziei sale, „Moartea Poetului”, în care în deplină cunoștință a sfârșitului apropiat spune:

„Poetul a plecat în primăvară
Cu tristețea toată 'nchisă în el”.

exprimă intradecizabil toată discreția cu care Ion Moldoveanu și-a purtat crucea suferinței.

Am stat alături ani de zile, admirându-l într'o desăvârșită încântare pentru minunate însușiri ale sufletului, care au făcut din el un școlar fără pereche și un învățător pasionat pentru școala sa. Ne-am împrietenit și ne-am împărtășit întotdeauna gândurile și niciodată convorbirile noastre n'au cunoscut altă temă decât școala, colegii și literatura. Aș vrea să știe toți cole-

¹⁾ Poezia *Ideal*, pe care o publicăm.

gii săi cât de mișcătoare era dragostea pe care le-o purta Ion Moldoveanu și cu câtă sfințenie vorbea despre munca lor în școală. De asemenea aș vrea să știe și aceia care l-au primit în cercul lor literar, cât de curate erau sentimentele care-l legau de confracții săi și cât de mult știa să facă cunoscute, tuturor, izbânzile lor literare, uitându-le pe ale sale.

Având o idee foarte înaltă despre rostul scriitorilor, pe care el îi socotea cu drept cuvânt călăuzele noastre în lumea de vis și de frumuseți, a năzuit mai mult decât se poate spune spre acel „ev pur” pe care l-a cântat în poeziile sale. Și nu cred să fi fost cineva mai îndurerat decât el de toate imperfecțiunile care, în mod

fatal, sunt legate de biata noastră ființă. Ale sale lipsuri erau însă atât de puține, încât rar o vieață mai sfințită decât a sa.

Dacă prin virtuțile sale, Ion Moldoveanu va fi totdeauna viu în amintirea celor care l-au cunoscut, prin versurile sale va fi de-a-pururea prezent în lumea minunaților dăltuitori ai slovei, care sunt poeții.

Poezia sa va fi păstrătoare amintirii sale chiar și pentru timpuri când nu va mai fi nimeni dintre acei ce-au cunoscut limpezimile îngești ale ochilor săi și bunătațea fără de margini a sufletului său.

Ardealul literar a cunoscut prin poezia lui Ion Moldoveanu o frumoasă biruință și prin moartea sa, o simțitoare pierdere.

D. GOGA.

I D E A L.

Trupul meu
Corabie de lut.
Inchis în ea:
Un pasager
Fărămă de eter.

Pe valuri de dorinți
Vâslim, vâslim,
Spre ocean de argint.

Din când în când
Ne ridicăm
Privirile spre cer.

Și iar cădem
Străfulgerați
De adevăi.

ION MOLODOVEANU.

R U G Ă.

Eu am pornit pe drum fără sfârșit
Cu'nțâia rază de zenit
Din albul infinit.

Făclie-aprinsă'n Univers
Am sărutat țărâna'n mers
Și-am intonat spre cer un vers.

Sunt rod de patimi și mister
Fă-mi, Doamne, sufletul din fier
Că-s greu de lut și-s greu de cer.

ION MOLODOVEANU.

Volumul de poezii Sbor peste ape al regretatului poet trebuie citit de fiecare învățător. E singurul omagiu pe care-l pot aduce învățătorii amintirii lui.

Revista „SATUL ȘI ȘCOALA”, începând cu caietul de pe luna Septembrie, va închina în amintirea poetului Ion Moldoveanu câteva pagini pentru creațiile literare ale învățătorilor. Rugăm deci pe toți care au apreciat talentul colegului lor să-ne trimită poezii, ori proză.

CRONICA

Implinim opt ani de existență. — Cu ajutorul lui Dumnezeu, revista „Satul și Școala”, pusă în slujba idealurilor educației și culturii românești, a împlinit — cu acest caiet — opt ani de apariție regulată.

Insemnăm acest moment scump pentru fondatorii revistei, care fără a urmări interese mărunte au muncit pe tăcute ca această publicație românească să poată fi folositoare școalei și slujitorilor ei.

În ce măsură am reușit, ne pot spune cititorii noștri pe care i-am servit cu credință, chiar și atunci când mulți dintre ei nu și-au făcut datoria față de noi.

Singurul nostru, regret este că neavând alte mijloace materiale decât abonamentele, nu putem s'o tipărim decât în pagini mai reduse.

Caietul care va apare în luna Septembrie va fi închinat cinstirii memoriei marelui poet Mihai Eminescu.

Incepând cu anul viitor, vom publica în revistă și chestiuni de gramatică și ortografie. Vom aduce și alte îmbunătățiri.

SĂPTĂMÂNA COPIILOR. — Și în anul acesta s'a sărbătorit la începutul lunii Iunie *copilul*, bucuria familiei românești și nădejdea de mâine a neamului.

Iată cum se adresa marelui public românesc neuitata *Regină Maria*, la un astfel de prilej:

„Sărbătorim pe copiii noștri și copiilor lor.

Cu dragostea cea mai curată să ne apropiem acum și totdeauna de sufletele lor nevinovate, să-i iubim și să-i păstrăm sănătoși la trup și suflet, căci ei sunt nădejdea și mândria Neamului.

Pentru a-i bucura și a-i feri de toată vătămarea trupească și sufletească, să nu precupețim nicio silință și nicio jertfă.

Din mult-puținul vostru, ajutați opera de protecție a copilăriei.

Adăogați la gândul cel curat fapta cea

bună, căci în copiii Neamului, Neamul însuși trăește.”

COMEMORAREA LUI VASILE CONTA. În ziua de 4 Iunie a. c. a avut loc la Ateneul Român din București cinstirea memoriei marelui gânditor și luptător român.

Vasile Conta s'a născut la 15 Nov. 1846 în comuna Ghindoani, jud. Neamț.

A studiat la Iași, Anvers și Bruxelles.

În viața politică s'a manifestat ca un intransigent luptător național.

A fost ministru al Instrucției Publice.

Operele lui filosofice sunt:

Teoria Fatalismului (1876); *Teoria Ondulațiunii Universale* (1877); *Originea Speciilor* (1877); *Incercări de metafizică*.

Lucrările acestea au fost traduse și în limba franceză și au avut un răsunet puternic.

Dorim și astăzi ca idealul îmbrățișat de filosoful Conta să nu fie părăsit de cei care îndrumază cultura românească.

UN BUST LUI ION POP-RETEGANUL. — În ziua de 21 Mai a. c. s'a desvelit în fața Casei Învățătorilor din Cluj un bust al scriitorului ardelean.

El s'a ridicat prin jertfa recunoștințoare a nepotului său d. Alexandru Anca, dăbrar și editor din Cluj.

Modestul dascăl ardelean, care a voit ca și prin scrisul său să ajute la înălțarea neamului, se găsește acum în tovărășia marelui său înaintaș Gh. Lazăr, al cărui bust este așezat tot în fața căminului Casa Învățătorilor.

Învățătorii ardeleni vor preamări memoria scriitorului Ion Pop-Reteganul, răspândind în măsură cât mai mare opera sa. Asociațiunea „Astra” a tipărit mai multe broșuri care se vând pe un preț mic de 5—10 lei. Cu cât scrierile sale vor fi mai mult citite, cu atât va trăi mai mult amintirea lui în conștiința poporului ardelean, pe care l-a iubit și

ale cărui comori sufletești le-a adunat și le-a pus în circulație.

ACADEMIA ROMÂNĂ a chemat în sânul său, ca membri activi, pe dnii Dr. Nicolae Drăgan, profesor la Universitatea din Cluj și pe Liviu Rebreanu, cel mai de seamă romancier pe care l-a dat până acum Ardealul.

Amândoi sunt născuți în județul Năsăud.

Tot din acest județ, a mai fost ales membru al Academiei Române, în 1882, botanistul Florian Porcius, iar în 1916, cântărețul neîntrecut al *Baladelor și Idilelor*, poetul Gh. Coșbuc. Locul lui îl ocupase la Academie Octavian Goga, care i-a adus un strălucit omagiu cu ocazia primirii sale între „nemuritori”. Discursul de primire al lui Oct. Goga este tipărit în Biblioteca Învățătorilor, editată de revista noastră. Trebuie citit de fiecare învățător.

Dintre ardeleni a mai fost ales ca membru de onoare al Academiei d. prof. Dr. C. Lacea, care de 30 ani lucrează cu spor la redactarea marelui Dicționar al Limbii Române.

TEZAU TRACIC. — În Nord-Vestul Ardealului s'a descoperit un tezaur tragic, constător din trei topoare de luptă și o brățară cu apărătoare. Obiectele găsite au vechimea de aproape 3500 de ani și datează din a doua perioadă a epocii de bronz.

Poate că era firesc ca obiectele găsite să fie trimise Muzeului de antichități al Universității din Cluj și nu la București.

DOUĂZECI MILIOANE LOCUITORI va avea țara noastră în cursul lunii August din acest an.

Peste câteva decenii vom avea o populație egală cu a Franței și a Angliei, care este staționară.

Înmulțirea populației țării noastre ne pune în față o mulțime de probleme.

E ușor să hrănești și să îmbraci câțiva membri ai familiei, dar e greu să saturești și să găsești un rost în viață când familia numără mai mulți membri.

Greutățile nu trebuie să ne sperie. Trebuie să voim să fim un neam mare și puternic.

LABORATORUL DE PSIHLOGIE EXPERIMENTALĂ AL UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI aduce la cunoștința Direcțiunilor tuturor categoriilor de școli, că materialul psihologic (fișe, teste, instrumente) pentru studiul individualității elevului și pentru pre-orientarea și orientarea profesională, *nu mai poate fi procurat decât în lunile Sept. și Oct. ale fiecărui an.*

Aceasta, întrucât profilul psihologic sau psiho-profesional se cere urmărit, verificat și completat prin observație de lungă durată (cel puțin un an).

Direcțiunile școlilor sunt foarte stăruiitor rugate să se gândească *din vreme* asupra materialului necesar și să și-l procure *din timp.*

Prospectele Laboratorului, pentru material și publicațiuni, pot fi trimise imediat la cerere.

După 1 Noembrie, Laboratorul de Psihologie din București *nu mai livrează niciun fel de material și nici nu mai răspunde corespondenței* în legătură cu procurarea materialului.

Pentru materialul procurat, Laboratorul eliberează chitanțe, într'un singur exemplar, pe care Direcțiunile școlilor le vor timbra conform legii timbrului. Facturi nu se eliberează.

CURSURILE DE VARĂ ALE UNIVERSITĂȚII POPULARE „NICOLAE IORGA” DIN VĂLENII DE MUNTE. — Cursurile de vară ale Universității populare „Nicolae Iorga” din Vălenii de Munte se vor ține între 15 Iulie—15 August a. c., sub conducerea directă a dlui profesor Nicolae Iorga.

În timpul cursurilor vor funcționa ca și în anii trecuți o cantină și căminuri pentru băieți și fete.

Costul este de lei 1.300 de persoană la cantină și lei 200 pentru cămin (pe întreaga lună).

Inscrierile se fac pe adresa următoare:
 „Universitatea populară „Nicolae Iorga”
 B-dul Schitu Măgureanu Nr. 1, Bucu-
 rești I, unde se află secretariatul.

Pensionarea învățătorilor în câteva țări.

— Numai în câteva țări, cum e Germania, Belgia sau Irlanda, pensia o plătește Statul. In cele mai multe există un fel de „Casă a pensiilor”, care însă e în strânsă legătură cu Statul. Contribuția bănească a învățătorilor la fondul de pensii, în cursul activității lor, variază între 1.5—10% din leafă.

Etatea pensionării ca și numărul anilor ceruți pentru a fi pensionat un învățător, variază dela țară la țară foarte mult: Dăm câteva date: (coloana 1. țara; 2. Etatea pensionării; 3. Anii ceruți pentru a putea fi pensionat).

Belgia	50—60	15—30
Germania	65	—
Anglia	60	30
Franța	55	25
Italia	—	40
Polonia	60	15
Portugalia	60	40
Elveția (Geneva)	50	25

Mărimea pensiei depinde de anii serviți și de leafă pe care o primea învățătorul; aceasta în cele mai multe țări. Limita superioară a pensiei este de ex. în Franța 75%, în Germania și Elveția (Basel) 80%, în Ungaria, Polonia și alte câteva țări din afara Europei 100% din leafă ultimă.

Durata vacanțelor școlare în diferite țări. — În afară de sărbătorile legale se cîntrează — socotindu-le la un loc:

Germania 85 zile; Danemarca 73; Anglia 50; Franța 80; Grecia 122; Italia 61; Polonia 90; Portugalia 102; Elveția (Geneva) 90.

Numărul orelor săptămânale la care e obligat un învățător variază între 20—36 ore, după țări. Așa de ex. în Germania 30 ore, Belgia 20 ore, Danemarca 36 ore, Franța 30 ore, Italia 25 ore, Olanda 26 ore, Anglia 20 ore, Polonia 30 ore.

Școala primară în Polonia. — Lupta contra analfabetismului e dusă mai mult de

două asociații particulare decât de Stat, și anume: „Asociația școlară polonă” și „Asociația pentru edificarea școlilor primare publice (T. B. P.—S. P.). Prin intervenția acestora din urmă s'au ridicat între anii 1934—1937 nu mai puțin de 7980 noi școli primare, dintre care numai în anul 1937 s'au ridicat 2005 școli.

Fumatul și tineretul. — La universitatea din Jale, U. S. A. s'au făcut următoarele constatări referitoare la câteva mii de elevi fumători și nefumători în privința greutateții corporale, creșterii, circumferenței toracice și capacității pulmonare, în curs de trei ani și jumătate. (Coloana întâi de cifre e creșterea la **nefumători**, a doua la fumătorii **ocazionali**, a treia la fumătorii **obișnuți**).

Greutatea	100	94	90,6
Creșterea	100	91,1	80,6
Circumferența toracică	100	82,6	78,8
Capacitatea pulmonară	100	72	56,5

Gimnastica în școlile din Franța. — În ultimul an școlar, în 3 departamente s'a introdus ora de educație fizică zilnică sau o zi de educație fizică la săptămână, în mod obligatoriu. În anul curent această dispoziție s'a introdus în 29 de regiuni.

Îngrijirea dinților în Suedia. — S'a adus o lege care reglementează îngrijirea dinților tineretului și ai adulților. Toți copiii între 3—15 ani primesc asistență medicală în acest scop, dacă părinții plătesc pentru primul copil 5 coroane, pentru al doilea 3, pentru al treilea 2; pentru toți cei următori îngrijirea medicală e gratuită. Tot așa pentru copiii săraci.

Limbile străine în școli, între anii 1908—1938. — Biroul internațional de educație din Geneva constată următoarele: Până la anul 1600 limba latină a dominat în școlile omenirii; până la anul 1800 franceza, în secolul al XIX și XX. se repartizează între limba franceză, engleză și germană în proporția de 5:4:3. După războiul mondial, a pierdut teren limba germană în folosul celei franceze și spaniole. În țările rupte din vechea Rusie, locul limbii rusești a fost luat în mare parte de limba germană,

iar în țările Micii Antante s'a răspândit limba franceză. În anul 1938 se observă o reducere a limbii germane în folosul celei engleze și franceze, în țările Baltice. Proportia actuală a limbilor amintite e: 5 pentru franceză, 5½ pentru engleză și 3 pentru germană. Supremația acestor limbi de înainte de războiu în țările culte e înlăturată de limbile italiană, spaniolă, flamană, japună, chineză și arabă.

Ziarele americane și problemele școlare.

— Un cercetător, Ch. R. Foster a făcut o statistică de articolele, informațiile, etc. referitoare la școală, din 25 de ziare mari ale Statelor Unite-Americane, pentru anii 1930—35, pentru a vedea de ce atenție se dă cură școala în ziaristică. Constată că 3.6% din totalul scrisului are în vedere școala. În ce privește conținutul, partea financiară ocupă locul preponderant, apoi sportul; celelalte chestiuni sunt foarte redus tratate.

Conducătorul în școală. — Intr'un studiu asupra conducătorului școlar, W. R. Reals din Chicago constată următoarele: Conducătorii, adică elevii care atât în învățământ cât și în viața clasei joacă un rol hotărâtor, în America se recrutează din familiile bine educate, sănătoase, că e mai mult copilul unic al familiei și că proveniența națională n'are nicio importanță.

Socialismul în școlile din Mexico. — I. W. Howarth definește socialismul mexican de la 1917 încoace ca o atitudine „patriotică și totuși umanitară”. Acest fel de a concepe viața socială stă la baza învățământului actual din Mexico.

Condițiile de primire în Școlile Normale din Sydney și Armidale. — Candidatul să nu fie mai tânăr de 16½ ani, să fie intact trupește, să aibă certificate școlare bune și să fie apt pentru cariera de învățător în ce privește „personalitatea și caracterul”. Această din urmă cerință stă în legătură și cu câteva trăsături de conducător.

Al IV-lea congres internațional al școlilor în aer liber se ține la Paști, în anul

1940, în Roma. În legătură cu congresul, se face și o excursie de studii la Neapole și Milano.

Munca de folos obștesc în diferite țări.

— **Bulgaria** este pionerul acestei inovații, introducând-o în anul 1920; azi are cam 20.000 oameni. **Germania** a introdus-o din anul 1935; durata 6 luni; are 300.000 oameni. **România** din 1937, 60 de zile în 3 ani, total 180 de zile.

Munca de folos obștesc prin inițiativă privată, însă sub conducerea statului are: **Grecia** din 1937 cu 1050 oameni, **Polonia** din 1932, iar din 1936 reorganizată sub conducere militară cu 80.000 oameni, **Suedia** cu 250 de oameni, numai pentru limitarea șomajului, **America** (U. S. A.) din 1933, reorganizată din 1937 înainte, cu 300 mii oameni. **Spania** naționalistă nu de mult introdusese munca de folos obștesc numai pentru femei.

Muncă de folos obștesc benevolă, însă sprijinită de stat, există în **Olanda, Elveția, Japonia**; în aceasta din urmă despărțită în două; pentru oraș și sat. Caracter curat privat are în Letonia și Estonia. În câteva țări are un caracter studentesc: așa în **Belgia, China, Anglia, Jugoslavia și Ungaria**.

Copiii și scena. Ministerul Educației din Ungaria a interzis să fie întrebuințați copiii, ca actori de profesiune. Aceasta din motive educative și igienice.

Analfabetismul în Budapesta. — În anul 1910 mai existau în Budapesta 50.653 de analfabeți (14.365 bărbați și 36.288 femei). În anul 1930 a scăzut la 24.397 (5.238 b. și 19.159 f.). Din anul 1860 până la 1930 se constată o scădere a analfabetismului și anume dela 19.2% la 1.4% pentru bărbați și dela 44.6% la 4.1% pentru femei. Totuși numărul actual al analfabeților e mare. Ei se recrutează din elementele nou venite, dela țară.

În **Olanda** în anul 1937—38 au frecventat 364.776 elevi, în 2.577 școli de ale statului și 464.068 elevi în 2393 școli catolice-particulare. În procente rezultă că 36.7 sunt

ale statului cu 31.9 elevi și 34.1 sunt catolice cu 40.6%.

Instrăinarea școlilor în Franța. — În urma alarmei dată de un congres, Ministerul Educației constată că în ultimii 4 ani numărul elevilor străini, în Paris și regiunea Senei, a fost de 40.000, adică 8% din numărul total. Subliniază că dacă ospitalitatea franceză dă loc străinilor, nu va admite niciodată să înlăture un francez pentru a primi un străin.

Convenția culturală italo-germană din 23 Nov. 1938, care în principiu a stabilit schimburi de profesori, studenți, învățători, cărți, reviste, etc. mai precizează deocamdată următoarele: Germania va susține în Italia următoarele institute: 1. Institutul arheologic german din Roma, 2. Institutul istoric german din Roma, 3. Institutul pentru artă și știința culturii „Kaiser-Wilhelm” în Roma, 4. Institutul de istoria artei în Florența, 5. Academia germană în Roma.

Statul italian menține și dezvoltă „Istituto italiano di studi germanici”. În schimb statul german va înființa în Berlin un institut pentru studiul istoriei și culturii italiene și post-romane, sub conducerea unui savant german.

Statul Italia își menține Institutul italian din Viena și va înființa institute similare în Berlin și München. Institutul de cultură germano-italian va căpăta o dezvoltare mai mare, iar la Milano se va înființa unul similar.

Amândouă statele vor susține Institutul de biologie maritimă din Rovigno.

Lupta contra fumatului. — O revistă încearcă, sub următoarea formă sugestivă, să lupte contra fumatului:

De ce fumez eu? Eu fumez pentrucă vreau să-mi transform plămâni într'un coș (horn) și pentrucă aș vrea să-i distrug cât mai repede posibil; pentrucă am bani prea mulți și consider că cel mai bun lucru e să-i arunc în vânt;

pentrucă n'am nicio considerație față de oamenii cu care stau împreună și țin să le stric aerul;

pentrucă alții încă fumează și asemănător unei oi trebuie să le imit prostia;

pentrucă — pentrucă odată ce am apucat să fumez, nu mai am tăria să mă las.

În Iunie 1940 se va serba aniversarea a 100 ani dela întemeierea primei grădinițe de copii de către pedagogul Fr. Fröbel, în orașul Blankenburg—Thuringia. Asociația învățătorilor din Germania face mari pregătiri și intenționează să transforme casa în care s'a deschis prima grădiniță într'un institut de cercetări pedagogice cu directiva aceasta.

Reducerea anilor de studii în școala primară din Germania. — Se pune problema transformării claselor VII și VIII ale școlii primare într'un fel de școală profesională, ca astfel copiii să ajungă să stăpânească o meserie cât mai curând. Contra acestei intenții, unii aduc următoarele obiecții:

1. A. prinde pe copil prea de timpuriu în greutățile unei profesii, însemnează a-i strica sănătății lui trupesti și sufletești, care mai târziu se va răzbuna amar.

2. Pregătirea și meseria manuală singură nu poate nimic. Orice profesiune trebuie să aibă la bază o dezvoltare generală bună.

3. Însăși nevoile politice de mai târziu cere tinerei generații să cunoască temeinic legile și necesitățile poporului.

4. Dacă armata și vieța economică acum se plâng de insuficiențele școlii primare, ce va fi când vor lipsi clasele VII și VIII?

5. Afirmarea că prin lucrările în lemn și fier se prind mai bine dispozițiile și aptitudinile copilului, trebuie mai întâiu dovedită.

6. Dacă actuala educație este unilaterală și intelectualistă, nu e cea mai bună soluție să o schimbi cu una tot așa de unilaterală, manual-materialistă.

Cheltuiala pregătirii și leașa învățătorului. — Se accentuează și în Germania că nu există o proporție între suma de bani pe care o cheltuiește în cursul anilor de studii și leașa pe care o primește ca das-

căl, un candidat oarecare. Soluții sunt unele locuri se ridică până la 63% pe când la Sloveni se reduce la 4% iar la Croați la 6—12%.

două: sau se ridică leafa, sa se reducă anii de studii. Această din urmă soluție ar însemna însă o reducere a calității în pregătire, ceea ce ar echivala cu un regres.

Tot în legătură cu aceasta stă de ex. cazul că din 589 de bacalaureați ai inspectoratului Frankfurt abia 9 s'au hotărit pentru profesiunea de învățător. Aceasta în a. r. curent.

S'a mai constatat că mulți dintre învățători își caută alte meserii: contabili, angajați pe la diferite firme, etc.

Noua lege a învățământului primar în Portugalia. — Conform legii nouă, adusă în 20 Mai 1938, învățământul primar cuprinde două grade: cursul elementar și cursul complimentar. Toți copiii între 7—12 ani sunt obligați la frecventarea cursului elementar, care cuprinde 3 ani. Cursul complimentar e de 2 ani. Frecventarea lui e benevolă. Cine vrea să treacă într'o școală secundară, trebuie să urmeze un an cursul complimentar, să aibă deci 4 ani de școală primară. Cine trece cursul elementar și complimentar, poate trece într'o industrială sau profesională. Planul de învățământ, timpul școlarității, etc. sunt unitare pentru întreaga țară.

Pregătirea învățătorilor e următoarea: 3 ani curs elementar, 1 an curs complimentar în școala primară, 3 ani școală secundară (cursul inferior al liceului) și 2 ani curs de pregătire învățătorescă. Urmează un an de practică, încheindu-se cu examenul de stat.

Frecvența școlară și analfabetismul în Jugoslavia. — În primul an al unității sale naționale, școala primară a avut 650.000 elevi, în anul școlar 1926—27 799.000, în anul 1937—38 1.431.000 elevi. E un procent de 9.4 din totalul populației, pe când la alte popoare se ridică până la 13%. Lupta contra analfabetismului se mărginește la copiii de școală; societăților neoficiale le e interzisă orice luptă în această privință. Numărul elevilor variază după regiuni. Așa în regiunea croată și slovenă se ridică la 12—15%, pe când în altele abia e de 6%. Numărul analfabeților în

Măsuri în legătură cu problema populației în Italia. — Regimul a luat următoarele dispoziții: 1. Funcționarii statului care până la etatea de 30 de ani nu s'au căsătorit nu vor fi înaintați. 2. Femeile vor fi aplicate în întreprinderile publice, într'o măsură de cel mult 10%. 3. Se institue un „Consiliu superior pentru probleme de populație și rasă”, ale cărui sfaturi se vor lua în seamă. 4. Măsurile pentru ocrotirea mamei se vor intensifica. 5. Invalizii sunt scutiți de impozitul pe necăsătorii.

Învățământul cusutului în școlile de băieți, engleze. — Cu începutul anului următor, se introduce o oră pe săptămână în care băieții să învețe cum să coasă. Autoritățile motivează această inovație cu faptul că foarte mulți bărbați stau fără să știe ce să facă dacă li se rupe un simplu nasture.

Lupta contra tendinței de a părăsi satul. — În Germania ca și în alte părți, tineretul tinde spre oraș. Aceasta înseamnă o unilateralizare a vieții de stat, care cu timpul poate prejudicia însăși existența lui. De aceea s'a organizat „serviciul la țară”. În anul 1938 au funcționat 1350 de lagăre cu 11.500 tineri și 6500 fete. Din aceștia aproximativ 20% au rămas la țară. Notez că aceste lagăre au fost organizate numai pentru cei dela oraș.

Sănătatea poporului. — Intre măsurile pe care le-a luat regimul german sunt: 1. Apărarea tineretului de alcool și tutun, indiferent etatea. 2. Abținerea totală față de alcool și tutun pentru toți șoferii de profesiune sau amatori, în timpul circulației. 3. Augmentarea producției de băuturi nealcoolice, bune la gust și ieftine. 4. Înlăturarea tuturilor reclamelor referitoare la alcool și tutun.

Reguli caligrafice în școală. — O revistă stabilește următoarele:

1. Scrisul să nu fie o pictură de litere. Învățământul caligrafiei trebuie să servească și ortografia și cunoașterea cuvintelor.

2. Scrisul să nu se facă de mântuială. De aceea în școala primară să nu se dea teme lungi sau copieri lungi, care înrăutățesc scrisul copilului, ortografic și caligrafic.

3. Consecvență și atitudine stăruitoare din partea învățătorului în menținerea poziției corecte la scris: poziția trunchiului, picioarelor, capului, ochilor, brațelor, mâinilor și degetelor.

4. Unealtă bună la scris: toc, creton, peniță, etc.

5. Curățenie în caiet, dela numele elevului de pe etichetă până la ultima pagină a caietului.

6. Sugativă să fie așezată totdeauna sub mâna dreaptă. Să fie curată.

7. Alternare corectă între activitatea mâinii și a scrisului. Pauza în cursul scrisului.

8. Lumină suficientă, venită din partea stângă.

9. Mâini curate! După puțină, înainte de ora de caligrafie să se spele mâini.

10. Ingreunare și iuțeață treptată în scris, însă variind, fără schimbări subite.

11. Tocul rezervor în școala primară n'are ce căuta.

12. Caietul de caligrafie trebuie controlat din când în când și chiar notat.

Învățătorul e bine să cunoască puțină grafologie.

Din vieța unui dictator. — E vorba de Mussolini, care pe vremea când a ocupat Abisinia era ministru președinte și conducea încă 4 ministere, cele mai importante: al războiului, marinei, aerului și internelor. Azi e de 55 ani. Cum poate rezista? Ne spune el.

Nu fumează, ocazional numai bea câte un pahar de vin. Mănâncă multe fructe, deloc carne. Nu bea nici cafea, nici ceaiu. Doarme ca un urs, câte 7—8 ore la zi, fără vreun narcotic, de seara dela 11 până dimineața la 7. Și anume fără să aibă vreo influență faptele trăite în ziua respectivă. (Napoleon avea același dar.) Zilnic face 30—45 minute sport. Cunoaște skiul, dealul, înotul, călăritul, mersul cu bicicleta, motocicletă, autoul, avionul și le practică.

Muncește zilnic 12 ore. Din 1925 n'a fost niciodată bolnav, nici măcar o zi.

Incendiile cauzate de copii. — Psihologul Trauam plecând dela constatarea că în Germania se produc 7000—8000 incendii cauzate de copii, care aduc pagube de milioane de mărci și provoacă și moartea a numeroși copii — până la 1000 anual — a cercetat problema de aproape. Pe bază statistică a stabilit următoarele: Mai mult de jumătate din incendii sunt cauzate de copiii neobligați la școală, iar din aceștia aproximativ 80% sunt sub etatea de 7 ani; băieții reprezintă majoritatea, fetele abia 10%; incendiile cauzate de grupuri de copii sunt de două ori așa de dese ca acelea cauzate de unul singuratic; copiii incendiază lucrurile apropiate casei părintești; la țară 75%, la oraș numai 25% din copii provoacă focul în grupuri; în ce privește timpul, încep primăvara și își ajung apogeul în August și Septemvrie; sâmbăta și duminica sunt cele mai puține cazuri; cele mai multe se întâmplă după masă; 75% se provoacă cu ajutorul chibritelor, care stau aruncate prin casă. Toate aceste date duc la concluzia că incendiile sunt provocate din lipsa de grijă și supraveghere a adulților.

În ce privește motivele psihologice, care îndeamnă la incendii, până la etatea de 7 ani, ar fi instinctul jocului; răutatea nu e constatată, nici debilitatea psihică. Copilul aprinde, mai ales dacă i se interzice, atunci când are ocazie. Pericolul se ivește când copilul n'are îndemânarea să umble cu focul, să-l stingă, nu cunoaște materialele ușor incendiabile. În ce privește copiii dela 7—14 ani, în epoca de trecere, nici aici nu poate fi vorba de răutate. Mai târziu însă apare tendința de a-și arăta curajul, mânuind lucruri aprinse, etc. Intenții rele nu pot fi nici aici. Sunt unele cazuri psihopatrice, cunoscute în psihologie sub numele de piromanie, care se găsesc la copiii debili mintali. Acestea sunt intenționate.

NU SE MAI ȚIN EXAMENE DE FINE DE AN LA ȘCOLILE PRIMARE. — Cursurile școalelor primare încetează în ziua de 15 Iunie 1939.

În timpul dela 1—8 Iunie, școalele vor executa programul stabilit de Straja Țării. Toți învățătorii școalelor vor participa obligatoriu la aceste acțiuni, în timpul fixat de orar.

Examenul de absolvire pentru elevii cl. VII-a se va ține în zilele de 25—31 Mai.

Examen de fine de an pentru cl. I—VI cum se obișnuia să se facă până acum, nu se mai țin.

Se va ține numai un examen sumar la fiecare școală pentru cl. IV și examen de absolvirea școlii pentru clasa VII-a. Examenul cl. IV va consta din probe scrise la matematică și limba română; probe orale la matematică, citire, istorie și geografie.

Celelalte note se dau după notele obținute în timpul anului.

Notele date la matematică, 1. română, istorie, geografie fac o singură medie cu cele obținute în timpul anului. Pentru clasa IV-a nu se eliberează certificat, ci doar adevărîntă elevilor ce doresc a trece în alte școli de grad profesional sau secundar.

CURSURI DE REPETIȚIE PENTRU ÎNVĂȚĂTORI. — Ministerul Educației Naționale a decis să organizeze și anul acesta, între 1 Iulie și 31 August, cursuri de repetiție pentru învățătorii care au dovedit lipsuri în pregătirea lor.

Cursul de repetiție pentru învățători va funcționa pe lângă școala normală din Câmpulung-Muşcel, iar cel pentru învățătoare, pe lângă școala normală de fete din Piatra-Neamț.

Cheltuelile de întreținere și internat, pe toată durata cursurilor, cad în sarcina cursiștilor.

INSTITUIREA UNUI SEMN DISTINCTIV PENTRU ELEVII PREMILITARI. — Elevii tuturor școlilor secundare (de orice grad ar fi ele, teoretice sau practice), care au depășit vârsta de 18 ani, și sunt încadrați în unitățile premilitare, vor executa, în tot timpul săptămânii, programul Străzii Țării, luând parte, ca străjeri, la toate activitățile, ședințele, ceremonialele și serbările școlilor respective, afară de Joia după ma-

să, care rămâne pentru instrucție și educație premilitară cu instructori premilitari, spre a nu se mai face nicio altă activitate nici Sâmbăta după masă, nici Duminica.

Uniforma acestor elevi premilitari va fi cea străjerească, având ca semn distinctiv o banderolă de 8 cm. pe brațul stâng, cu insigna premilitară.

CE FEL DE ȘCOLI ARE TURCIA. — În Turcia există acum 6123 școli primare, 123 școli secundare, 68 internate, 13 școli normale și institute pedagogice, 40 școli secundare speciale și tehnice și 17 școli înalte.

În școlile primare învață 14.700 învățători, iar în cele secundare 2700 profesori; dintre aceștia 30% sunt femei.

Școlile primare sunt frecventate de către 711.080 elevi, iar cele secundare de către 629.000 elevi. În internate se află 17.500 elevi, iar la școlile normale 2950.

Numărul studenților dela școlile înalte se ridică la 8544. Între școlile înalte din Turcia există numai 2 universități.

În toate școalele din Turcia se află 544 mii elevi, 265 mii eleve, deci în total 809 mii.

CÂND AU APĂRUT PRIMELE CREIOANE. — Creioanele au o existență de peste patru sute de ani.

Origina lor e pur englezească, iar primele specimene se trag dintr'o mină de grafit, descoperită în anul 1564, lângă Borowdale, în ținutul Cumberland.

Timp de două secole au avut Englezii un monopol exclusiv al fabricării de creioane și de grifele. Dar în 1874, un francez anume Albert, plecat cu varii și multiple treburi prin Rusia pravoslavnică, a dat, în provincia Irkutsk, peste o vână de grafit, și a început a face o teribilă concurență Englezilor, al căror monopol a luat de atunci sfârșit, pentru totdeauna.

ADEVĂRUL ÎN FABULA „GREIERELE ȘI FURNICA”. — Ilustrul învățat Fabre, care și-a petrecut vieța observând insectele, până la cele mai mici și cu toate amănuntele, a reabilitat greierele. Nu-i adevărat că

această gănganie cântă numai și nu se îngrijește de loc de hrană și că cere dela furnică când n'are ce mânca.

Dimpotrivă. Se observă că furnica umbă după „căpătat” la greiere. Vara, când e cald și uscăciune, greierele își vără gura în coaja copacului, să caute sucul cel dulce și răcoritor. El își face un mic depozit într'o hortitică, în coaje. Furnica îl pândește. Se agață de picioare, îl pișcă până îl face să plece de acolo. Atunci lacoma furnică se repede să sugă sucul extras de harnicul greiere, din coaja copacului.

Noroc că vedem în dosul ei oamenii.

INFLUENȚA LUNEI. — Se știe că poporul atribuie lunii diferite influențe nefaste. Eclipsese ei sunt totdeauna asociate evenimentelor tragice, catastrofelor sau războaielor.

Hipocrate și Galileu atribuie influenței lunii unele maladii nervoase. După o opinie vulgară, o femeie care concepe în timpul lunii nouă, dă naștere unui băiat.

Printre superstițiile cele mai stranii se găsește și aceea că clarul de lună înegrește tenul și că arde mai mult ca o vacanță la soare, pe o plajă, sau că pietrele căzute din cer sunt din astrul nopții.

Rugăm pe cititorii noștri să culeagă din satul unde se găsesc și să ne trimită pentru revista noastră, credințele deșarte pe care le are poporul despre influența lunii.

PĂRINTELE CĂRȚII POȘTALE ILUSTRATE. — A murit în vârstă de 80 de ani, la Passau, **Alfons Adolf**, inventatorul cărții poștale ilustrate. S'a născut pe marginea Rinului, a studiat la Viena și în Saxonia fototipia și a tipărit, mulțumită unui nou procedeu, primele sale cărți poștale, în 1879. Scurt timp după aceasta, a reușit să mecanizeze tipărirea ilustratelor care s'au răspândit de atunci peste tot globul. Primele sale cărți poștale ilustrate sunt păstrate în muzeul Poștei din Berlin. Învenția lui Adolf nu l-a îmbogățit. Toată viața, el a trăit dintr'o modestă leafă și mai târziu dintr'o mică pensie pentru o funcție pe care o ocupase la Stat.

În țările din Apus, cărțile poștale cu vederi pitorești, monumente de artă, au un preț redus, ca astfel să poată fi răspândite cât mai mult.

Va trebui și la noi redus tariful poștal și șters timbrul cultural, care împiedecă circulația cărților poștale ilustrate.

IORDAN TACU. — Constatându-se nereguli săvârșite, la Casa de Credit a Corpului Didactic și la Asociație, de către d. I. Tacu, Ministerul a decis îndepărtarea sa din Consiliul Casei, iar Asociația învățătorilor l-a demis din postul de secretar general.

Până la hotărârea Comitetului Central, Secretariatul general al Asociației a fost încredințat d-lui Mircea Ispir, învățător la Straja Țării.

O INȘCRIȚIE CU TĂLC PE MORMINTELE STUDENȚILOR GERMANI, CĂZUȚI ÎN RĂZBOI. — Studenții germani ai universității din Berlin, care au murit în războiul 1914—1918, au un monument al lor. Inșcripția, ticluită de vestitul latinist și eleanist, profesorul Villamovitz Moellendorf, este un testament pentru ei și o amenințare pentru învingători:

„*Invictis victi victuri*”.

În cea mai lapidară latinească, în trei cuvinte numai, se cupriade atâta înțeles și subînțeles!

S'ar tălmăci printr'o perifrază, cam așa: „Acelora care n'au fost învinși, învinșii de azi, care vor fi învingătorii de mâine”. E profesia de credință, mărturisită și nemărturisită nu numai a studenților, ci a întregului popor german.

CIFRE GRĂITOARE. — În vremea stăpânirii românești s'a înfăptuit în țara noastră, cum se știe, reforma agrară: 744 510 țărani sunt împroprietăriți în Transilvania, Basarabia și Bucovina; din aceștia 260.165 sunt minoritari. Din 82.640 țărani minoritari, împroprietăriți în Transilvania, 45.628 sunt unguri.

CĂRTI-REVISTE

VICTOR STANCIU: **Minunate sunt lucrurile tale.** (Colecția „Cărțile Vieții). Tip. Eparhiei ortodoxe române, Cluj.

B. IORDAN: **Antologia învățătorilor.** Editura „Cugetarea”, București. Prețul 75 lei.

PETRE GEORGESCU-DELAFRAS: **Cum am cucerit vieța.** — Edit. „Cugetarea”, București. Prețul 60 lei.

TEODOR I. MARIN ȘI V. GHEȚEA: **Indrumător practic.** — Intocmit conform noii legi școlare și programei analitice. Edit. „Cugetarea”, București. Prețul 40 lei.

TEODOR MARIN ȘI V. GHEȚEA: **Curs de preparație** pentru absolvenții a patru clase primare, care dau examene de admitere în școlile secundare. Edit. „Cugetarea”, București. Prețul 45 lei.

EUGENIA MUREȘANU: **Casa cu pitici.** Desene de Mariana Pop. Tipografia „Ardealul”, Cluj. Prețul 50 lei.

Dr. NICOLAE CREȚU: **Problema educației la popoarele vechi.** (Curs de istoria pedagogiei). Tip. „Cartea de Aur” București. Prețul 240 lei.

ILIE P. GRUIA: **Indrumări practice pentru studiul individualității,** cu o introducere de prof. Dr. N. Crețu. Librăria „Progresul”, Tg. Mureș. Prețul 100 lei.

V. POPA-MĂCEȘLANU: **Icoane și inscripții.** Poezii. Tip. „Națională”, Timișoara. Prețul 30 lei.

MARIA I. GABREA: **Profesor și vocație.** Edit. Cultura Românească, București. Prețul 80 lei.

IOSIF I. GABREA: **Învățătorul în concepția actuală a Statului român,** București, Tip. „Curentul” 1939. Prețul 25 lei.

GHEORGHE DINCĂ: **Episcopul Melchișe-dec** (1823—1892). Vieța și faptele. Bib. Cunoștințe Folositoare. Seria C. No. 79. Edit. „Cartea Românească, București. Prețul 8 lei.

GEORGE BAICULESCU: **Ioan Eliade-Rădulescu.** Omul și Opera. Bib. Cunoștințe Folositoare. Seria C. No. 78. Edit. Cartea Românească, București. Prețul 8 lei.

LUCIAN PREDESCU: **Doi cronicari moldoveni: Grigore Ureche și Miron Costin.** Bib. Cunoștințe Folositoare. Seria C. No. 77. Edit. Cartea Românească. Prețul 8 lei.

I. CRĂCIUN: **Le livre roumain au cours des siècles.** M. O. Imprimerie Nationale, Bucarest.

GEORGE HALAREVICI: **L'assistance aux tares physiques, mentaux et moraux en Roumanie,** Bucarest, 1938.

PAVEL JUMANCA: **Anuarul II al Asociației învățătorilor din județul Severin** (1936) Lugoj.

În caietul viitor al revistei noastre vom reveni — cu amănunte — asupra acestor lucrări.

JURNALUL DE PSIHOTEHNICĂ (de sub direcția d-lui prof. Rădulescu-Motru) vol. III, Nr. 3 pe Iulie—Sept. a. c. are următorul cuprins: **I. M. Nestor:** Organizarea laboratoarelor psihologice în școală; **Eugenia R. Marinescu:** Explicarea termenului „aptitudine” și câteva metode de cercetare, după Theodor Ziehen; **L. Benari:** Diagnosticarea aptitudinilor pentru matematică, prin teste.

REVISTA DE IGIENĂ SOCIALĂ. (An. IX. Nr. 5, pe Mai 1939) publică un studiu documentat al d-lui prof. G. Banu, despre: **Considerații asupra demografiei și a protecției copiilor în Italia.**

ȘCOALA BASARABIEI apare la Chișinău. Este cea mai de seamă revistă pedagogică a Basarabiei. Am dori să se oglindească în paginile ei cât mai mult vieța culturală, școlară și socială a acestei provincii.

Mulțumim redacției pentru atenția pe care a arătat-o în repetate rânduri revistei noastre.

TABLA DE MATERII A ANULUI VIII.

ARTICOLE.

Aldo Agazzi: Educația Corporativă (trad. Lia Gotea-Arignonni)	281
Vasile Băncilă: Dodecalogul atmosferei	145
<u>Vasile Băncilă: Formalism și povestire</u>	193
Dr. Al. Bogdan: Însemnătatea limbii naționale în învățământ	160
Dr. Lucian Bologna: Pedagogul Dr. Petre Șpan	13, 97
Dr. Lucian Bologna: Pregătirea învățătorilor în Germania	209
Dr. Lucian Bologna: Școala primară de experiență de pe lângă univ. din Jena	155
Dr. Lucian Bologna: Organizarea bibliotecilor școlare	265
Ion Chelcea: Să ne păstrăm obiceiurile noastre populare	50
Ion Chelcea: Principiul ofensiv și destinul românesc	222
Dr. Ilie Dăianu: M'am pornit la școală	232, 298
Dr. Ilie Dăianu: Învățătorul Romul Simu	269
Aurel Decei: Giuseppe Lombardo-Radice și învățătorii	83
Benjamin Franklin: Calea spre bogăție (trad. P. Grimm)	286
Traian Gherman: Jocurile copiilor	114
Onisifor Ghibu: Un vechiu focar de educație națională (Astra)	129
Dimitrie Goga: O datorie sfântă	175
Dr. Axente Iancu: Elevii obezi și sporul lor în școală	226
Constantin Iencica: Regina Maria a României	1
Constantin Iencica: Bibliografia pedagogică românească	238
Constantin Iencica: Învățătorii, cei dintâi la datorie și jertfă	240
N. Iorga: Satul, unitate morală	225
N. Iorga: Sărbătorile naționale	225
N. Iorga: Monarhia	270
Dionisie Maior: Gânduri și stări sufletești la sosirea și plecarea cursiștilor	87
Vasile Netea: Ion Pop Reteganul	73, 164
<u>Nicolae Nistor: Munca în echipe, în școala primară</u>	212
Liviu Patachi: Dascăli de altădată	279
Nicolae Petrescu: Școala primară din Anglia	84
Grigore Popa: Intâia carte despre Lucian Blaga	4
N. P.: Școala Laponilor	86
Regina Maria: Ultima scrisoare	2
Regele Carol II: Regele Carol I și cultura românească	257
Johanna Rosler: Istoria bisericii luterane din comuna Cloasterf	287
Carmen Sylva: Cugetări	288
Constantin Sporea: Cuvinte regale, urme educative	262
Florian Stănică: Vorbirea liberă a copiilor	229
Sever Stănilă: Principiile pedagogice și didactice ale noii progr. analitice	65

Sever Stănilă: Spre o pedagogie românească	278
Hicriă Teculescu: Gheorghe Lazăr	205
Dr. Dimitrie Todoranu: Introducere în studiul individualității copilului	7
Titu L. Valea: Școlile noastre din Țările Balcanice	271
L. Zavaski: Invățământul de tranziție	170

P A G I N A J U R I D I C Ă .

Legea pentru modificarea unor dispozițiuni din legea învățământului primar	46
Minorii și codul penal	49
Legea Serviciului Social	177

P A G I N A L I T E R A R Ă .

Ludwig Detter: O istorie din zilele noastre (roman) trad. de Șt. O. Iosif 33, 93, 295	
Ernest Perochon: Invățătoarea (trad. de Teofil Cucu)	73
Din carnetul unei învățătoare (trad. din limba ucranieană de V. B.)	303
Dimitrie Goga: Poetul Ion Moldoveanu	305
Ion Moldoveanu: Ideal. Ruga (poezii).	306

C R O N I C A

Nr. 1—2 pe Septembrie—Octombrie 1938.

Incepem un nou an. — Romanul nostru. — Adunarea generală a Astei. — Comemorarea Iuliei Hașdeu. — Jubileul poștei românești. — Situația României în Geografia lumii. — Examenul de Gr. II al învățătorilor. — Cărțile și atmosfera. — Pentru ocrotirea rasei italiene. — Profetii pesimiste pentru Maghiari. — Ziua Finno-Ugrică. — Cartea ungurească în Ardeal. — Vieța religioasă. — Lupta împotriva alcoolismului. — Ce este „greutatea”? — Istoricul sistemului metric. — Hărțile Cehoslovaciei vechi au fost vândute.

Nr. 3—4 pe Noiembrie—Decembrie 1938.

După două decenii. — Prof. Petre Andrei. — Românismul ca ideal. — Conștiința națională. — Pomenirea lui Mihai Viteazul. — Politica culturală. — Românii și Secăii. — Kemal Atatürk. — Predarea religiei și educației morale în învățământul primar. — Limba română. — Sociologul maghiar. — O inovație în școlile din Anglia. — Ritmul general al creșterii la copii. — Gheorghe Lazăr și Vasile Săcară. — S'a descoperit mormântul cronicarului Ion Neculce. — Un succes românesc.

Nr. 5—6 Ianuarie—Februarie 1939.

Reorganizarea secției școlare a Astei. — Congres folkloristic. — Examenul de Gr. II al învățătorilor se va ține la 30 Martie 1939. — Revendicările copiilor. — Predarea limbilor străine în școlile primare. — Un sătean premiat la un concurs literar. — Schimbul de scrisori între elevii diferitelor națiuni. — Filmul didactic. — Politica școlară în Turcia. — Dascălul și familia. — Primul calendar. — Islanda tropicală. — Ajutorul de înmormântare. — Vieța și opera pedagogilor Români. — Mircea cel Bătrân. — Pentru consolidarea familiei. — Să facem economii. — Bulgaria se îndreaptă spre cultura pomilor. — Primele grădini botanice în Europa.

Nr. 7—8 pe Martie—Aprilie 1939.

Învățătorii, cei dintâi la datorie și jertfă. — Dl. Gh. Popa. — Dl. Horia Teculescu. — Profesorul Țițeica. — Romul Simu. — Cauzele repetenției. — Enuresia copiilor. — Părăsirea satului din partea copiilor dotați. — Otrava și copilul. — Problema raselor în școlile germane. — Școala în Italia. — În Statele Unite. — De când se fabrică sticlă. — Un microscop unic în lume. — Iustin Handrea. — Scopurile școlii românești. — Motive feminine referitoare la tendința de a nu avea copii. — Anul îndatoririlor sanitare. — Creșterea fizică. — Noua organizare a anului școlar în Italia. — Pedepsa corporală în școlile din Anglia. — Organizarea învățătorilor în Africa de Sud. — Limbajul copilului. — Filmul în învățământul Istoriei. — Biblia. — Un legământ frumos.

Nr. 9—12 pe Mai—August 1939.

Implinim opt ani de existență. — Săptămâna copiilor. Comemorarea lui Vasile Conta. — Un bust lui Ion Pop-Reteganul. — Noul membri ai Academiei Române. — Tezaur Tracic. — Douăzeci milioane locuitori. — Laboratorul de Psihologie. — Cursuri de vară. — Pensionarea învățătorilor. — Durata vacanțelor școlare. — Numărul orelor săptămânale. — Școala primară în Polonia. — Fumatul și tineretul. — Gimnastica în școlile din Franța. — Ingrijirea dinților în Suedia. — Limbile străine în școli. — Ziarele americane și problemele școlare. — Conducătorul în școală. — Socialismul în școlile din Mexico. — Congresul internațional al școlilor în aer liber. — Munca de folos obștesc. — Copiii și scena. — Analfabetismul în Budapesta. — Frecvența în Olanda. — Instrăinarea școlilor în Franța. — Convenția culturală italo-germană. — Lupta contra fumatului. — Centenarul grădinilor de copii. — Reducerea anilor de studii în școala primară din Germania. — Cheltuiala pregătirii și leafa învățătorilor. — Noua lege a învățământului primar în Portugalia. — Frecvența școlară și analfabetismul în Jugoslavia. — Măsuri în legătură cu problema populației în Italia. — Învățământul cusutului în școlile de băieți. — Lupta contra tendinței de a părăsi satul. — Reguli caligrafice în școală. — Din viața unui dictator. — Incendiile cauzate de copii. — Nu se mai țin examene de fine de an. — Cursuri de repetiție pentru învățători. — Semn distinctiv pentru elevii premilitari. — Ce fel de școli are Turcia. — Când au apărut primele creioane. — Adevărul în fabula „Greierile și furnica”. — Influența luni. — Părintele cărții poștale ilustrate. — Jordan Tacu. — O inscripție cu tâlc. — Cifre grăitoare.

CĂRȚI — REVISTE

Nr. 1—2 Septembrie—Octombrie 1938.

Ap. D. Culea: Școlile superioare populare țărănești din Danemarca și rezultatele lor. (N. C.) — **Zevedeu Barbu:** Minciuna în lumea copilului (I. Crișan. — **Dr. Vasile Petrașcu:** 45 Picesne (chinonice) pentru liturgiile Duminicilor pe o singură voce. — **Al. Lascarov-Moldoveanu:** De vorbă cu sătenii (C. I.). — **Șt. Sacerdoțeanu și Emil Vărtosu:** Unirea Românilor (D. G.) — **Al. Lascarov-Moldovanu:** Cruce și naționalism (C. I.).

Nr. 3—4 pe Noiembrie—Decembrie 1938.

Dimitrie I. Goga: Pedagogul Vasile Gr. Borgovan (Tr. Herseni). — **Ion Mușlea:** Anuarul de folklor. — **Al. Calistrat:** Bob de grâu (C. I.). — **Operile lui Spiru C. Ha-**

ref. — **Mihail Negru**: Părinți și copii din zilele noastre (C. I.). — **Șaptezeci de cântece** (D. G.). — **I. V. Mesaroșiu**: Problema inteligenții: Măsurări și constatări (R. Carpen). — **Ion Ardeleanu—Senior**: Oameni din Sălaj. Momente din luptele naționale ale Românilor Sălăjeni (C. I.). — **V. M. Sassu**. (C. I.) — **I. Andrieșescu**: Vasile Părvan (C. I.). — **Ion Simionescu**: Calendarul gospodarilor pe anul 1938 (C. I.). — **D. M. Teodorescu**. — **Dr. Const. Mureșan** (Iosif E. Naghiu). — Editura Miron Neagu.

Nr. 5—6 pe Ianuarie—Februarie 1939.

Folk-liv-ul internațional (I. Ch.). — **Lucian Blaga**: La curțile dorului. (Ion Moldoveanu). — **I. C. Petrescu**: Contribuțiuni la o pedagogie românească (M. Cojocaru). — **Vasile Romanescu**: Tipapru (C. I.).

Nr. 7—8 Martie—Aprilie 1939.

Const. Kirișescu: Făclii stinse (C. Sporea). — **Fl. Ștefănescu Goangă, Al. Roșca și Cupcea**: Adaptarea Socială: M. Cojocaru. — **Petre Ghiață**: Dictaturi. — **Șt. S. Goia**: Fapta bună zilnică (Fl. Stănică). — **Dariu Pop**: Mărturii strămoșești. (C. I.). — Biblioteca populară a „Astrei”. (C. I.). — **Lucian Predescu**: Panait Cerna. Vieța și opera lui. (C. I.). — **Dr. C. Bacalogu**: Boalele inimii (C. I.). — **M. Gr. Hulubei**: Lupta contra secetei. — **L. Trandafir**: Descoperiri și invențiuni (C. I.). — **Dr. M. Gavrilescu**: Tutunul, fumatul și sănătatea. — **V. Gheția**: Ion Creangă, pedagog și învățator (C. I.). — **Ion Pop Câmpeanu**: Plante străine din comerț (C. I.). — **N. P. Smochină**. Republica Moldovenească a Sovietelor (C. I.). — Pagini alese. — Buletinul „Cărții Românești” (C. I.). Revista „Sănătatea”. — Satul. (C. I.). — **Dr. Lucian Bologa**: Pedagogul Dr. Petru Span. — Cărțile vieții (I. E. Naghiu). — **Ed. I. Găvănescu**: Ioan Monorai. — **Aurelian Sacerdoțeanu**: Predosloviile cărților românești. — **N. O. Zaharia**: Matematicile în filosofia lui Auguste Comte (Iosif E. Naghiu). — **George Moroianu**: Chipuri Săcelene (D. Goga). — **Mihail D. Ralea**: Psihologie și vieță (N. R.). — **Paul Doumer**: Cartea copiilor mei (C. I.). — **V. Neyrinck**: Educația în grădinile de copii (C. I.). — **I. M. Nestor**: Orientarea profesională (C. I.). — Institutul psihotehnic. — **Ion Vlasiu**: Am plecat din sat (C. I.). — Plaiuri Săcelene (C. I.). — Credință și Muncă. (C. I.). — Afirmarea (C. I.). — Gând românesc (C. I.). — **Dr. G. Banu**: L'hygiene de la Racea (N. R.).

Citiți și răspândiți

SATUL ȘI ȘCOALA

BIBLIOTECA ÎNVĂȚĂTORILOR

POȘTA REDACȚIEI

D-l Petru Sergescu, învățatul profesor dela Universitatea din Cluj ne-a trimis de la Paris, unde a fost chemat să țină câteva conferințe, un studiu elogios despre profesorul Theodor Costescu, fostul director al liceului din Turnu-Severin.

Studiul acesta va apare în caietul următor al revistei noastre.

Mulțumim d-lui prof. P. Sergescu pentru interesul cald pe care-l poartă cititorilor noștri.

Rugăm pe cititorii noștri să ne ierte, că acest caiet a apărut cu oarecare întârziere, datorită unor împrejurări în afară de voința noastră.

ASUPRA DVS. . .

...a lucrărilor Dvs, și a preocupărilor Dvs. se publică adesea în cele 120.000 ziare și reviste din lumea întreagă articole și notițe care vă sunt absolut necesare. Dacă doriți să aveți aceste articole și notițe prețioase ca și personalitățile și instituțiile din străinătate și din capitala țării noastre, adresați-vă și Dvs. agenției

„SERVICIUL GAZETELOR“

Directori: Aurel M. Alicu și Em. Samoilă
București I. str. Sf. Constantin 24, tel. 316.15
care vă dă cu plăcere orice lămurire suplimentară și vă face — la cerere — și probe gratuite.

Apel către abonați,

Facem un călduros apel către cititori și abonații noștri, și-i invităm cu stăruință să plătească neîntârziat sumele cu care au rămas în urmă, fără să mai aștepte incasarea banilor pe altă cale.

Fiecare știe pe cât timp și cât datorează și credem că nu mai este nevoie că comunicăm fiecăruia sumele datorate, căci o asemenea corespondență cere și timp și bani,

Costul abonamentului pe un an este de 120 lei.

Pentru sumele primite se va comunica imediat celor cari au făcut plata.

Administrația revistei
„SATUL ȘI ȘCOALA“

Cumpărați lozul norocos
La Colectura Oficială Cluj.

Senzațional!

Impozitele nu vor mai fi plătite de câștigători,
ei vor încasa câștigurile fără nici o rețineră.

S'au introdus în plan la toate clasele numeroase câștiguri intermediare de câte Lei 400.000, 200.000, 100.000, 40.000, 20.000, 6.000, 3.200 și 1.000 etc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Avalanșa milioanei se menține începând chiar de la Clasa I-a.

A început o Loterie nouă

Tragerea Clasei I-a la

15 Iulie 1939.

Cumpărați din timp lozurile.

Loteria de Stat